

รายงานการวิจัย

เรื่อง

กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน
Process Management of Community Welfare Fund Ministry
for Security of Community

โดย

พระคุณสัน พิตเมธोส, ผศ.

ดร.เอนก ไยอินทร์

นางสาวปิยวารณ ห้อมจันทร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหाजุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2559

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหाजุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610759064

รายงานการวิจัย

เรื่อง

กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน
Process Management of Community Welfare Fund Ministry
for Security of Community

โดย

พระคอมสัน จิตเมธีโส, ผศ.
ดร.เอก ไยอินทร์
นางสาวปิยวรรณ หอมจันทร์
คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหाजุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๙

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหাজุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS 610759064

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหাজุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Process Management of Community Welfare Fund Ministry
for Security of Community

By

Phra Komsan Thitamethaso, Asst. Prof.

Dr. Anek Yai-in

Miss. Piyawan homchan

Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2559

Research Project Founded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610759064

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานวิจัย: กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน
ผู้วิจัย: พระคุณสัน พิตเมธีเส, ผศ., ดร.อนงค์ ไยอินทร์, นางสาวปิยารรณ หอมจันทร์
ส่วนงาน: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหاجุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ: ๒๕๕๙
ทุนอุดหนุนการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหاجุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ (๒) เพื่อศึกษาระบบการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ (๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและสำรวจข้อมูลเก็บกับประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกองทุนสวัสดิการชุมชนจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ สารสารสืบสิ่งพิมพ์ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด ๒๐ คน แบ่งออกเป็น คณะกรรมการกองทุนฯ ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ ๑๒ คน

ผลการวิจัยพบว่า

ชุมชนตำบลผลໄ่ มีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ (๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย (๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก (๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่ค่อยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น (๕) กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม และด้านการบริหารงานบุคคล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๗ ประการ ได้แก่ (๑) การบริหารจัดการ (๒) การประชาสัมพันธ์ (๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่าง

หมู่บ้าน ๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน ๕) การเปิดรับเงินสักจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน ๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ และ ๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนห้องที่ อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การลอกเรียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก ๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป ๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ และ ๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลกระทบจากภายใน ได้แก่ การทำงานของคณะกรรมการ ค่าตอบแทนของ คณะกรรมการ อาคารสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ แผนพัฒนากองทุนระยะยาว และการถ่ายทอดความรู้ สู่รุ่นต่อไป ๒) ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี พฤติกรรมการออม และการเข้าสู่สถาบัน การเงินได้ง่าย

คำสำคัญ : กระบวนการ, กองทุนสวัสดิการ, ความมั่นคง, ชุมชน

Research Title:	Management Process of Community Welfare Fund For Community Security
Researcher:	Phra Komsan Thitamethaso, Asst. Prof. Dr. Anek Yai-in, Miss Piyawan Homchan
Department:	Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Fiscal Year:	2559 / 2016
Research Scholarship Sponsor:	Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The research entitled “the Management Process of Community Welfare Fund For Community Security” and the objectives of this research were (1) to study the general state and the concept of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province (2) to study the management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province (3) to study the factors on success and obstacles management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province. A research methodology was a qualitative research through the documentary research by studying and collecting the historical data and general state of community welfare fund from academic document, books, articles, journals, publishing, research reports, thesis, dissertations and related documents of concepts of community welfare and collecting the data from field study by group discussion with 20 committee and members of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province, classified by 8 committees and 12 members.

The Findings of Research as follows :

The community of Phai Sub-district has total 14 villages, the majority people are the farmers and traders that set up the community welfare fund by having objectives as following : 1) to support the members to save for helping each other 2) to mange the welfare to members for long term 3) for having the morality,

harmony, hospitality, co-solve the problems, good relation creation to members 4) for community strength by having the organization to help when they have the problems 5) this fund does not focus on maximum profit of assets but for helping each other of members.

The management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province had five aspects such as the planning aspect, organization management aspect, command aspect, control aspect and personnel management aspect.

The factors on success for management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province has seven factors such as 1) organization management 2) public relations 3) village knowledge management 4) villagers relation 5) accepting the saving fund every month 6) public mind of committee 7) cooperation with local officers.

The obstacles management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province has seven factors such as 1) to copy the successful community welfare fund 2) many members 3) over welfare giving 4) inefficiently welfare allocation to members 5) do not understand the concept. Moreover, have the obstacles management process of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province were classified into two aspects as follows 1) internal impact such as the work of committee, wage of committee, building, materials and equipment, long fund plan and knowledge management to next generation 2) external impact such as technology, saving behavior and easily entry to financial institutions.

Keywords : Process, Welfare Fund, Security, Community

กิตติกรรมประกาศ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน เกิดขึ้นได้เนื่องจากผู้วิจัยและคณะได้มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสวัสดิการชุมชน โดยการศึกษาระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ พร้อมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน การศึกษาวิจัยในครั้งนี้กำหนดขอบเขตวิจัย คือ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำไปเป็นต้นแบบการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เริ่มก่อตั้งใหม่และกำลังพัฒนา

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชนนี้ ผู้วิจัยและคณะจึงได้ใช้สถานที่ที่กำหนดขอบเขตของการวิจัย ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน มีจำนวนสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวนมากกว่า ๕,๐๐๐ คน (เป็นกองทุนที่มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในจังหวัดสุรินทร์) มีเงินหมุนเวียนภายในกองทุนมากกว่า ๖ ล้านบาท มีคณะกรรมการกองทุนจากการลงคะแนนเสียง democratic ดำเนินการมาตั้งแต่ปี ๒๐๑๖ เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนต้นแบบที่หลายหน่วยงานสนใจศึกษาดูงานอยู่ปัจจุบัน

งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยและคณะจึงขอขอบคุณ นายประทัยด พุดจีบ ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ และให้โอกาสแก่ผู้วิจัยและคณะได้ทำงานวิจัยอย่างมีคุณภาพ มีคุณค่า สามารถเป็นประโยชน์แก่กองทุนสวัสดิการชุมชนอื่น ๆ นำไปต่อยอดในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนของตนเองต่อไป

พระคอมสัน จิตเมธีโส, ผศ. และคณะ

๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

บพคดย่อภาษาไทย.....	๑
บพคดย่อภาษาอังกฤษ.....	๑
กิตติกรรมประกาศ.....	๑
สารบัญ.....	๒
สารบัญตาราง.....	๓
สารบัญແນນກາฟ.....	ໝ
ອັກຫຍຍ່ອຊື່ອຄົມກົງ.....	ໝ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความสำคัญและความสำคัญของປັບປຸງ.....	๑
๑.๒ ວັດຖະການຄໍາວິຈີຍ.....	๔
๑.๓ ປັບປຸງການວິຈີຍ.....	๔
๑.๔ ຂອບເຂດການວິຈີຍ.....	๔
๑.๕ ນິຍາມຕັພທໃນການວິຈີຍ.....	๕
๑.๖ ກຽບແນວຄົດການວິຈີຍ.....	๖
๑.๗ ປະໂຍບັນທຶນທີ່ຄາດວ່າຈະໄດ້ຮັບ.....	๖
บทที่ ๒ ແນວຄົດ ທຸກໆກົງແລະ ຈາກວິຈີຍທີ່ເກີ່ວຂ້ອງ.....	๗
๒.๑ ແນວຄົດການຈັດການກະບວນການສ້ວສົດການຊຸມໜັນ.....	๗
๒.๒ ແນວຄົດເສດຖະກູດສາຫະກົດສ້ວສົດການ.....	๑๓
๒.๓ ແນວຄົດແລະ ທຸກໆກົງການມີສ່ວນຮຸມ.....	๑๔
๒.๔ ແນວຄົດຄວາມເຂັ້ມແຂງຂອງຊຸມໜັນ.....	๑๐
๒.๕ ແນວຄົດການພັ້ນນາຊຸມໜັນຕາມແນວພະຫຼຸງທຸກສານາ.....	๑๔
๒.๖ ຈາກວິຈີຍທີ່ເກີ່ວຂ້ອງ.....	๑๘
บทที่ ๓ ຮະເບີຍບວກວິຈີຍ.....	๓๔
๓.๑ ຮູບແບບການວິຈີຍ.....	๓๔
๓.๒ ພື້ນທີ່ການວິຈີຍ ປະຊາກ ແລະ ກລຸ່ມຕ້ວຍຢ່າງ.....	๓๖
๓.๓ ເຄື່ອງນື້ອກການວິຈີຍ.....	๓๗
๓.๔ ການເກີ່ວຂ້ອງບົນຫຼາຍ.....	๓๘
๓.๕ ການວິຄະຮ່າຫຼັກສູນແລະ ສົດຕິທີ່ໃໝ່ໃນການວິຄະຮ່າຫຼັກສູນ.....	๓๘
๓.๖ ການນຳເສັນອຸປະກອດການສຶກຫາວິຈີຍ.....	๓๙

บทที่ ๔ ผลการศึกษาวิจัย.....	๔๐
๔.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน.....	๔๑
๔.๒ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์.....	๔๖
๔.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์.....	๖๓
๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย.....	๘๓
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	๙๔
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๙๔
๕.๒ อภิปรายผล.....	๙๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๙๑
บรรณานุกรม.....	๙๒
ภาคผนวก.....	๙๓
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๙๙
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๓๓
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัดถูประสงค์.....	๑๑๔
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	๑๑๖
ภาคผนวก จ รูปภาพที่เห็นอยู่ใน การสัมภาษณ์.....	๑๑๘
ภาคผนวก ฉ แบบสรุปโครงการวิจัย.....	๑๒๓
ประวัติผู้วิจัยและคณะ.....	๑๒๔

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ แสดงจำนวนประชากรและครัวเรือนของตำบลไฝ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์.....	๑๒
๔.๒ การช่วยเหลือและสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนได้รับจาก กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์.....	๑๓
๔.๓ เปรียบเทียบระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่.....	
	๙๑

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
๑.๑ กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	๖
๒.๑ การเกิดขึ้นของกองทุนสวัสดิการชุมชน.....	๘
๒.๒ ส่วนเกินผู้บริโภค.....	๑๕
๒.๓ ส่วนเกินผู้ผลิต.....	๑๖
๒.๔ สวัสดิการสังคม.....	๑๗
๔.๑ การประชุมคณะกรรมการของกองทุน.....	๔๕
๔.๒ บริการนวดแผนไทยฟรีโดยหมอนวดจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลໄ่ และบ้านคอน.....	๔๗
๔.๓ มอบเจนจ่ายค่าสวัสดิการในงานณาบปนกิจ.....	๕๕
๔.๔ วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์.....	๕๗
๔.๕ การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน.....	๖๕
๔.๖ เว็บไซต์และเพจเฟสบุ๊คของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่.....	๖๗
๔.๗ การประชาสัมพันธ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์.....	๖๙
๔.๘ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกแต่ละหมู่บ้าน.....	๖๙
๔.๙ การเปิดรับเงินสักจำยอมทรัพย์ทุก ๆ เดือน.....	๗๑
๔.๑๐ การถ่ายทอดอุดมการณ์สวัสดิการชุมชนให้แก่เด็กรุ่นใหม่.....	๗๔
๔.๑๑ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย.....	๘๓

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

พระไตรปิฎก = เล่ม/ข้อ/หน้า

ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระสูตตันตปิฎก

ที.ปा. (ไทย)	= สูตตันตปิฎก ที่ชนิกาย ปากวิกรรม (ภาษาไทย)
อง.จตุกุก (ไทย)	= สูตตันตปิฎก ที่ชนิกาย จตุกนิบາต (ภาษาไทย)
อง.สตุตอก. (ไทย)	= สูตตันตปิฎก ที่ชนิกาย สัตตอกนิบາต (ภาษาไทย)
อง.อภูรษก. (ไทย)	= สูตตันตปิฎก ที่ชนิกาย อภูรษกนิบາต (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยมีพื้นฐานวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันมายาวนาน มีสวัสดิการแบบธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ มีวัฒนธรรมการอยู่แบบช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจต่อกันและกัน ได้รับสวัสดิการจากธรรมชาติ เช่น หาเด็ด หาหน่อไม้จากป่าใกล้บ้าน หาปู หาปลา ในแม่น้ำลำคลอง มาทำอาหารบริโภคภายในครอบครัว ยามเจ็บป่วยไข้ได้จากการสมุนไพรในป่าและสมุนไพรที่ปลูกไว้รอบ ๆ บ้านมาใช้รักษาอาการเจ็บป่วยไข้ เพื่อนบ้านมาผ่าไข้ให้กำลังใจ หากมีปัญหาชีวิตก็ยังมีศาสนากลุ่มปีนังที่เป็นที่ปรึกษาให้กำลังใจ บ้านและวัดมีบทบาทสำคัญในการดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อครอบคลุมปัจจัยสี่ของชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน^๑ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และมีพระธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนในชุมชน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้คือสวัสดิการที่ธรรมชาติและผู้คนมีให้แก่กันบนพื้นฐานของความเกื้อกูล มีน้ำใจ และเคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน คนกับศาสนา และคนกับธรรมชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ เงินบาทอ่อนค่า การส่งออกชะลอตัว รัฐบาลใช้นโยบายรัดเข้มขัดการใช้จ่าย การว่างงานขยายตัวเพิ่มขึ้น ธุรกิจล้มละลาย เกิดปัญหาหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น คุณตงานจำนวนมาก เกิดอาชญากรรมก่อการร้ายและค้ายาสิ่งเสพติดจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในประเทศอย่างกว้างขวาง ประชบัญชาชาวบ้าน แกนนำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทบทวนสรุปบทเรียนเกี่ยวกับระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทย สรุปว่า ความเป็นเครือญาติ ทุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ

---

^๑ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ กรณีศึกษา กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

ในชุมชน สามารถช่วยรองรับการแก้ปัญหาจากภายนอกได้เป็นอย่างดี^{๑๒} ทำให้มีการรวมตัวกันฟื้นฟูระบบคุณค่าทุนทางสังคมที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ของชุมชน เช่น การจัดสวัสดิการจากฐานกลุ่มออมทรัพย์

องค์กรการเงิน วิสาหกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนา การจัดการทรัพยากร ฯลฯ มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีการคิดค้นร่วมกันมากขึ้นนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลที่เน้นให้มีการสมทบงบประมาณจาก ๓ ฝ่าย คือ ๑) ทุนที่มาจากการออมของสมาชิกในชุมชน ทั้งในรูปแบบออมทรัพย์เดิม หรือสัจจะลดรายจ่ายวันละบาท ๒) การสมทบจากธุรกิจโดยผ่านช่องทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ๓) การสมทบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นอย่างกว้างขวาง^{๑๓}

ปัจจุบันธุรกิจได้มีการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สวัสดิการเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ การสร้างบ้านพักคนชรา ศูนย์ส่งเคราะห์เด็ก ตลอดจนการส่งเคราะห์ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่น ๆ ซึ่งเป็นสวัสดิการในลักษณะส่งเคราะห์ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ให้บริการไม่ทั่วถึง^{๑๔} ซึ่งช่วงแรกเป็นการจัดให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเคราะห์ตามระเบียบหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน ในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโตภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับแรงงานที่อยู่ในระบบด้วยเช่นกัน โดยมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ส่วนคนที่เป็นแรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกร คนยากจน ไม่สามารถเข้าสู่ระบบที่มีอยู่ได้^{๑๕} ดังนั้น ชาวบ้านที่ว่าไปก็พယายามจัดสวัสดิการให้แก่กันซึ่งเป็นรูปแบบการออมเพื่อถ่ายมและปันผล การรวมกลุ่มมาปันกิจเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิต ไม่มีสวัสดิการครอบคลุมความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ชุมชนจึงร่วมกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น เพื่อเป็นหลักประกัน

^{๑๒} กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการประกันชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

^{๑๓} สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน), คู่มือการดำเนินการโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลสงฆ์ จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๒๘ – ๒๙.

^{๑๔} นงนุช ศรีสุข, “วรรณกรรมปริทรรศน์และการสังเคราะห์ความรู้สวัสดิการชุมชนในประเทศไทย”, ร่วม พฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม ๒๕๕๕): หน้า ๑๔๒ – ๑๔๓.

^{๑๕} จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร, “ระบบและกลไกเพื่อการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนา: กรณีศึกษากองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF)”, รายงานวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกอ.), ๒๕๕๘, หน้า ๔).

ความมั่นคงในชีวิต บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือกือกู่ลกันของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการจัดสวัสดิการของชาวบ้าน โดยชาวบ้าน เพื่อชาวบ้าน เป็นการให้อย่างมีคุณค่า การรับอย่างมีศักดิ์ศรี การอยู่ร่วมกันของคน ชุมชน และธรรมชาติอย่างเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้หลักศาสนาและการเมืองร่วมของคนอย่างกว้างขวาง

กองทุนสวัสดิการชุมชน คือ กองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ฯลฯ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นระบบการช่วยเหลือกือกู่ลที่เริ่มจากการพึ่งตนเองก่อน เป็นการช่วยเหลือที่มากกว่าเงินหรือวัตถุ แต่เน้นความสัมพันธ์ที่ดี การมีน้ำใจ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นการสร้างการออมเพื่อการพัฒนาให้เป็นกองบุญมากกว่ากองทุน ทุกคน ต่างเป็นผู้ให้และเป็นผู้รับ เป็นการให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี การช่วยเหลือที่เนื้อแผ่นผูกเข้าหากและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน^๒

การดำเนินการของกองทุนสวัสดิการชุมชนหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา การขยายบทบาทของกองทุน ให้ครอบทุกชุมชนยังไม่สามารถจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ครอบคลุมทุกชุมชน เนื่องจากบางชุมชน ยังขาดความพร้อมที่จะมาจากปัจจัยภายในชุมชนเอง ได้แก่ ความพร้อมของคณะกรรมการในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนร่วม ส่วนปัจจัยภายนอก ชุมชน เช่น การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดตั้งและบริหารจัดการกองทุนได้อย่างยั่งยืน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีแนวคิดจัดตั้งกองทุน สวัสดิการขึ้นมาโดยต้องการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่ามีการเลี้ยงดู เมื่อตายมีคนเหลียวแล โดยมีแนวทางในการดำเนินการของกองทุนเพื่อดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ได้แก่ การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ทำให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก่ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่ค่อยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือความจำเป็น และสิ่งที่สำคัญที่สุดของกองทุนคือการไม่แสวงหากำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่จะดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

ดังนั้น ผู้จัดจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุน การใช้บริการกองทุนของกลุ่มสมาชิกและคณะกรรมการกองทุน รวมไปถึงศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนที่

---

^๒ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แม่ป่า พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๒.

ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนของชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตวิจัยออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ ขอบเขตเนื้อหา ขอบเขตพื้นที่ ขอบเขตประชากร และขอบเขตแนวคิดและทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ไว้ ๓ ด้าน คือ (๑) ศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๒) ศึกษาระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๓) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนของชุมชนอื่น ๆ โดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยผู้บริหารและคณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

๑.๔.๒ ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๑.๔.๓ ขอบเขตประชากร

ผู้จัดสำรวจรวมข้อมูลจากการสำรวจเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้บริหาร และคณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๒๐ คน ประกอบไปด้วย คณะกรรมการกองทุนฯ จำนวน ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ จำนวน ๑๒ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตแนวคิดและทฤษฎี

เนื่องจากเป็นการศึกษาระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน ดังนั้น แนวคิด ทฤษฎี ที่ใช้ในการศึกษาจึงเน้นการประยุกต์เพื่อให้สามารถอธิบาย การทำความเข้าใจ การนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้และกระบวนการที่ยั่งยืนและมั่นคง เช่น แนวคิดการจัดการกระบวนการสวัสดิการชุมชน แนวคิดเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนรวม แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน และแนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวทางพุทธศาสนา

๑.๕ นิยามศัพท์ในการวิจัย

กระบวนการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนสวัสดิการชุมชนทำบลไฝ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งได้ดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอน ข้อบังคับ และข้อตกลงของกองทุนฯ จนดำเนินการตามกิจกรรมนั้น ๆ จนสำเร็จ

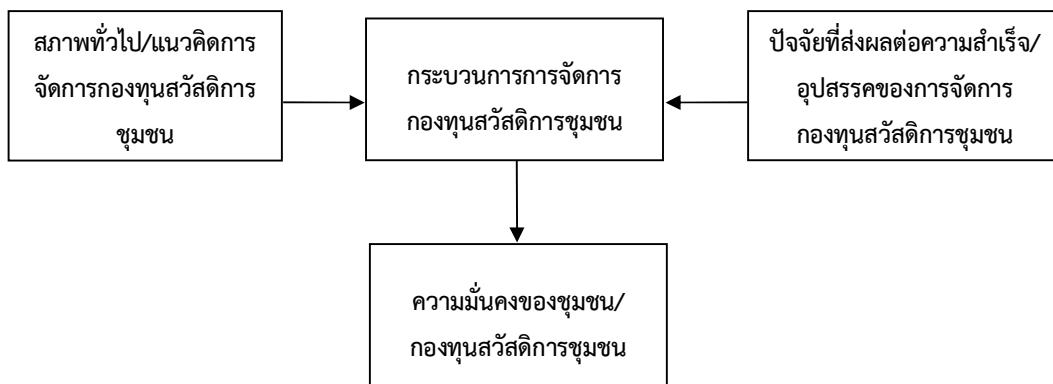
การจัดการ หมายถึง สิ่งที่กองทุนสวัสดิการชุมชนทำบลไฝ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ต้องปฏิบัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการประสานงาน การดูแลงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกในกองทุนฯ เพื่อให้งานและกิจกรรมเหล่านั้น สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กองทุนสวัสดิการชุมชน หมายถึง กองทุนสวัสดิการชุมชนทำบลไฝ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เป็นกองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล เป็นต้น ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน

ความมั่นคงของชุมชน หมายถึง การที่สมาชิกของกองทุนฯ ในชุมชนนั้นมีการรวมตัวเป็นองค์กรชุมชน โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาร่วมกันของชุมชน แสดงออกถึงความร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และมีความเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น ๆ

๑.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

ภาพประกอบที่ ๑.๑
กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑.๗.๑ ได้ทราบสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์
- ๑.๗.๒ ได้ทราบกระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์
- ๑.๗.๓ ได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ สื่อออนไลน์ ฯลฯ โดยมีขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรมการวิจัย ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดการจัดการกระบวนการสวัสดิการชุมชน
- ๒.๒ แนวคิดเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- ๒.๔ แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน
- ๒.๕ แนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวทางพุทธศาสนา
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดการจัดการกระบวนการสวัสดิการชุมชน

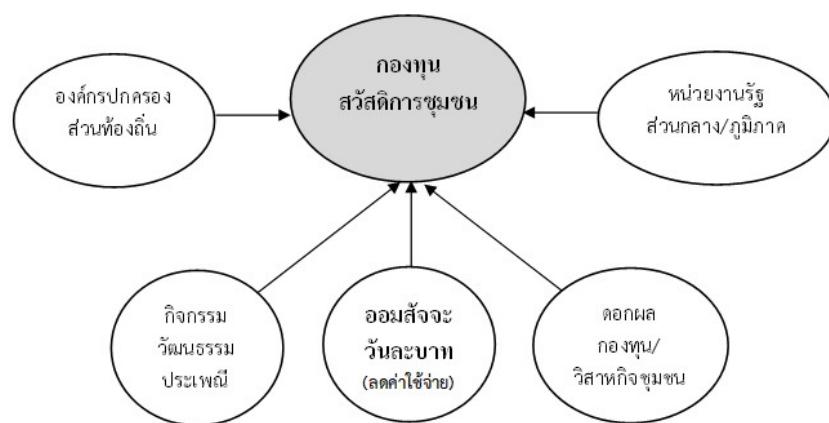
กองทุนสวัสดิการชุมชน คือ กองทุนที่สร้างหลักประกันเพื่อความมั่นใจแก่คนในชุมชน ซึ่งหมายความรวมถึงทุกอย่างที่ทำให้คนในชุมชนดีขึ้น อาจอยู่ในรูปสิ่งของ เงินทอง น้ำใจ การช่วยเหลือกือกูล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ผลของการจัดสวัสดิการชุมชนที่สำคัญ เช่น ก่อให้เกิดการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เกิดความสัมพันธ์/มิตรไมตรีที่ดีของคนในชุมชน รู้สึกมั่นคง ภาคภูมิใจ อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และมีความสุข เป็นกองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ หนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ฯลฯ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน^๙

กองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดขึ้นจากการที่คนในชุมชนมาร่วมกันคิด ร่วมกันสร้างระบบ ร่วมกันบริหารจัดการและร่วมกันรับผลประโยชน์ จึงเป็นกองทุนที่ทุกคนร่วมกันเป็นเจ้าของ ดังนั้น เงินกองทุนสวัสดิการชุมชนจึงได้มาจากการร่วมสมทบทุนของสมาชิกในรูปแบบที่กองทุนแต่ละแห่งกำหนดขึ้นมา เช่น

^๙ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แม่ป่า พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๔.

๑. การออมสักจะวันละบาท โดยการลดรายจ่ายวันละบาทเพื่อออมสักจะ
๒. การนำรายได้หรือผลกำไรจากการกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเข้ามาสมบท เพื่อตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓. เงินสนับสนุนหรือเงินสมบทจากแหล่งอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนรายได้ที่เกิดจากทรัพยากรในชุมชน เช่น รายได้จากการรับจำจับปลาในแหล่งน้ำสาธารณะ เป็นต้น

ภาพประกอบที่ ๒.๑
การเกิดขึ้นของกองทุนสวัสดิการชุมชน
ที่มา: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

๒.๑.๑ ผลตอบแทนของกองทุนสวัสดิการชุมชน

สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน จะได้รับสวัสดิการตามที่หลักเกณฑ์ กฎหมายที่สมาชิกร่วมกันกำหนดโดยมีคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน (สมาชิกที่เลือกขึ้นมา) เป็นผู้บริหาร เพื่อจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย เช่น

๑. เกิด บุตรที่เกิดใหม่ของสมาชิกจะได้รับเงินรับขวัญ แม่ที่คลอดบุตรอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ได้เงินค่าใช้จ่ายในการนอนพักรักษาตัว
๒. แก่ สมาชิกจะได้บำนาญเป็นรายเดือน หรือรายปี
๓. เจ็บป่วย สมาชิกที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล จะได้รับเงินค่าใช้จ่ายในการนอนพักรักษาตัว
๔. ตาย สมาชิกจะได้รับเงินค่าจัดการศพ
๕. ประสบภัย สมาชิกจะได้รับเงินสวัสดิการเพื่อบรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า

๖. การภูมิมั่น สามารถภูมิมั่นเงินกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำหรือไม่มีดอกเบี้ย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของคณะกรรมการของทุนสวัสดิการชุมชน

๗. สวัสดิการอื่น ๆ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน จะพิจารณาให้การช่วยเหลือตามความจำเป็นและเหมาะสม

นอกจากจะจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกแล้ว กองทุนสวัสดิการชุมชนยังสามารถผ่อนผ่อนให้สวัสดิการแก่ผู้ถูกทอดทิ้ง ผู้ด้อยโอกาสในชุมชนที่ไม่มีความสามารถที่จะเป็นสมาชิกกองทุนได้ด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน ด้วยความเอื้ออาทร เสียสละ เกิดความรักความสามัคคีในชุมชน เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการจัดการปัญหาของชุมชน ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน เป็นต้น^๒

๒.๑.๒ รูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชน

การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนมีรูปแบบการจัดการหลายรูป ดังนี้

๑. การจัดสวัสดิการจากฐานองค์กรการเงินชุมชน

กลุ่momทัพย์หรือองค์กรการเงินชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดสวัสดิการชุมชน การที่ชุมชนมีกองทุนหรือเงินออมของตนเองทำให้ชุมชนสามารถเริ่มคิดรูปแบบการจัดสวัสดิการของตนเอง ได้อย่างหลากหลาย และสอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชนนั้น องค์กรการเงินชุมชนบางประเภทตั้งมาโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสวัสดิการโดยเฉพาะ เช่น กลุ่มสักจะออมทรัพย์ ศหกรณ์เครดิตยูเนียน ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่า “เงินเป็นเครื่องมือ เป้าหมายคือสวัสดิการชุมชน” ส่วนองค์กรการเงินประเภทอื่น ๆ ได้หันมาให้ความสำคัญของสวัสดิการชุมชนมากขึ้นในระดับต่ำๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่momทัพย์เพื่อการผลิต ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่momทัพย์ชุมชนเมือง^๓

๒. การจัดสวัสดิการชุมชนโดยฐานการผลิต วิสาหกิจชุมชน

การจัดสวัสดิการโดยฐานวิสาหกิจชุมชน เป็นสวัสดิการที่ได้จากการทำให้เกิดการลดรายจ่ายภายในครอบครัว ทำเองใช้เอง การเพิ่มนูคล่าของผลผลิตโดยใช้ทุน/แรงงานในชุมชน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวชุมชน โดยไม่ต้องแยกย้ายไปทำงานที่อื่น การใช้วัสดุทรัพยากรในห้องถีนทำให้เกิดการดูแลรักษาอนุรักษ์ทรัพยากร ซึ่งถือเป็นฐานทุนที่สำคัญของชุมชน รวมทั้งการผลิตที่เน้นการดูแล

^๒ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดสิงห์บุรี, เอกสารงานวิจัยกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดสิงห์บุรี : ดอก ผล ตัน ใบ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลสหัสดิ์, พ.ศ.๒๕๕๘), หน้า ๓๒ – ๓๔.

^๓ นรัวตน์ ตะเวที, “ฐานคิดการจัดสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม”, ๒๕๕๘ (อัծสำเนา).

รักษาสภาพแวดล้อมทำให้เกิดผลดีต่อสภาพครอบครัวและชุมชน^๔ นอกจากนี้ยังพบว่า นอกเหนือจากธุรกิจชุมชนจะ sewage ทางที่กำไรมากแล้ว ยังมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคนและชุมชนควบคู่กันไป ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการพึ่งตนเองและอยู่ร่วมกันของชุมชน และในปัจจุบันธุรกิจชุมชนที่รวมตัวเพื่อจัดสวัสดิการชุมชนมีมากขึ้น หลายกลุ่มมีความสามารถที่จะจัดสวัสดิการในชุมชนได้เอง เช่น ให้เงินสนับสนุนชุมชน ให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ เงินช่วยเหลือฉุกเฉิน ให้ภัยธรรมชาติไม่คิดดอกเบี้ย ค่ามาปันกิจศพ ค่าเล่าเรียนบุตรค่ารักษาพยาบาล และอื่น ๆ

๓. การจัดสวัสดิการโดยฐานทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม

การจัดสวัสดิการบนฐานทรัพยากรธรรมชาติมีความสำคัญต่อคนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนจนที่อยู่ชุมชนชนบท ซึ่งต้องพึ่งพาทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ชายฝั่งทะเล เพื่อความอยู่รอดในการดำรงชีวิต ฐานทรัพยากรเป็นทั้งที่อยู่อาศัย เป็นอาหาร ยานมูนไพรรักษาโรค ฐานการผลิต การทำเกษตร ทรัพยากรมีความเป็น “ทุนของชีวิต” ในแต่ละชุมชนที่เกิดความมั่นคงของชีวิตมนุษย์ ก็ถูกหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทางวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งในแบบระบบค่า ภูมิปัญญา อำนาจในการจัดการโดยองค์กรชุมชน การนำพืชกรรมความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาใช้ในการดูแลรักษาทรัพยากร การสร้างระบบทึกในการดูแลรักษาและใช้สอย ที่ทำให้ทุกชีวิตในชุมชนท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีหลักประกันที่มั่นคง

๔. การจัดสวัสดิการจากฐานความเชื่อ/อุดมการณ์/ศาสนา

ในอดีตความเชื่อของกลุ่มคนในห้องถินต่าง ๆ คำสอน และสถาบันทางศาสนา มีบทบาทสำคัญในการจัดสวัสดิการสังคม แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสู่การจัดสวัสดิการสังคมสมัยใหม่ รัฐทำให้ความสำคัญของศาสนาที่มีบทบาทในส่วนนี้ลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม รากฐานความเชื่อ คำสอน และสถาบันทางศาสนาทุกศาสนา ยังคงมีบทบาทเป็นฐานในการจัดสวัสดิการของกลุ่มคนหลายกลุ่ม/ชุมชน ชุมชนหลายแห่งได้พัฒนาความคิด ความเชื่อในอดีตมาปรับใช้ประยุกต์แนวคำสอน/แนวปฏิบัติตามหลักศาสนามาใช้เป็นรากฐานการจัดสวัสดิการ รวมทั้งสถาบันทางศาสนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นพระสงฆ์ในศาสนาพุทธ บาทหลวงในศาสนาคริสต์ โตะอิหม่านในศาสนาอิสลาม ล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีมติธรรม ใช้หลักศาสนามาช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน ทำให้เกิดความมั่นคงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

^๔ ชัยพร พิบูลศิริ, “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”, สารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มีนาคม ๒๕๕๑): หน้า ๕๗ – ๕๘.

๕ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๒ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สวัสดิการชุมชนแห่งการพึ่งพาตนเอง, (สงขลา: กลุ่มส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๒, ๒๕๕๑), หน้า ๕ – ๖.

๕. การจัดสวัสดิการโดยฐานชุมชนเมือง

แม้ว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองส่วนใหญ่ซึ่งมีอาชีพในระบบที่จะสามารถได้รับสวัสดิการจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากรัฐและเอกชน เช่น ระบบประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การประกันกับภาคเอกชน สวัสดิการจากบริษัท/หน่วยงาน ฯลฯ และไม่มีความเป็น “ชุมชน” พอที่จะจัดสวัสดิการสำหรับชุมชนได้ แต่เมื่อชุมชนเมืองอีกส่วนหนึ่งที่เป็นชุมชนผู้มีรายได้น้อย หรือชุมชนแอดอัคที่มีความสมพนธ์ของคนในชุมชนค่อนข้างจะใกล้ชิด จำเป็นต้องพึงพาภัณฑ์มากกว่าคนในเมืองที่อาศัยอยู่แบบอื่น และลักษณะอาชีพของคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบไม่อยู่ในช่ายที่จะได้รับสวัสดิการเหมือนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สวัสดิการที่สำคัญของชาชุมชนแอดอัค คือ เรื่อง “บ้าน” ซึ่งเป็นทั้งที่ท่องเที่ยว กิน และที่อยู่อาศัย การที่คนในชุมชนแอดอัค มีความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยถือเป็นการขาดสวัสดิการที่เป็นหนึ่งในปัจจัยสี ปัจจุบันชุมชนแอดอัคจำนวนมากได้มีการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย ทำให้คนในชุมชนแอดอัคสามารถอยู่ต่อที่เดิมได้อย่างมั่นคง หรือหากจำเป็นต้องย้ายออกไปต้องไม่ไกลแหล่งที่ทำมาหากิน ทำให้คนในชุมชนแอดอัคสามารถอยู่ร่วมกันกับเมืองได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับ เท่าเทียมกับคนกลุ่มอื่น ๆ ในเมือง เช่น โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการบ้านมั่นคง ฯลฯ

๖. การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยภาครัฐในปัจจุบันมีบริการหลัก ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การสงเคราะห์ ครอบครัวคนชรา การส่งเข้ารับบริการในสถานสงเคราะห์ การให้เบี้ยยังชีพ การรักษาพยาบาล ซึ่งการจัดบริการดังกล่าวต้องใช้งบประมาณช่วยเหลือผู้สูงอายุปีละ ๑,๑๔๘.๗ ล้านบาท และเพิ่มงบสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นเงิน ๑,๔๙๐ ล้านบาท ซึ่งสามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจนอยู่ในภาวะยากลำบากได้เพียง ๔๐๐,๐๐๐ คน ทั้ง ๆ ที่มีผู้สูงอายุที่อยู่ในเกณฑ์ประมาณ ๑ ล้านคน และจากการคาดการณ์ว่าอีก ๒๐ ปี จะมีผู้สูงอายุถึง ๑๐.๕ ล้านคน รัฐต้องใช้งบประมาณในการจัดสวัสดิการให้แก่คนชราถึง ๓,๘๘๑.๙ ล้านบาท ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ กองทุนเพื่อสังคมได้สนับสนุนการจัดสวัสดิการผู้ยากลำบากโดยฐานชุมชน^๒ ซึ่งผู้สูงอายุก็เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมายนี้ การที่ชุมชนเป็นผู้วางแผน geleenthakดีอกผู้สูงอายุที่อยู่ในช่ายที่จะได้รับความช่วยเหลือ คิดกิจกรรมทั้งด้านการสงเคราะห์ และการพัฒนาผู้สูงอายุได้อย่างหลากหลายขึ้นโดยสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาผู้สูงอายุได้ถึง ๒๕๐,๐๐๐ ราย โดยใช้งบประมาณ ๗๐๐ ล้านบาท พ.ศ. ๒๕๕๘ รัฐบาลสนับสนุนเพิ่มงบสำหรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นเงินงบประมาณจำนวน ๖๔,๓๐๒.๑ ล้านบาท มีผู้สูงอายุ จำนวน ๘,๐๓๐,๓๐๐ คน สนับสนุนเพิ่มงบสำหรับคนพิการ เป็นเงินงบประมาณจำนวน ๑๓,๓๕๓.๖ ล้านบาท มีผู้พิการ จำนวน

^๒ สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, “สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗): หน้า ๗๘.

๑,๔๗๒,๓๘๙ คน^๗ จากรูปธรรมดังกล่าวทำให้ชุมชนและผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุระดับชุมชน/เครือข่าย ได้พัฒนาไปสู่การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุทั้งระบบได้กว้างขวางขึ้น มีรูปแบบการดำเนินการกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

- ๖.๑ จัดตั้งเป็นกองทุนหมุนเวียน
- ๖.๒ แปลงสินทรัพย์เป็นทุน
- ๖.๓ ลงทุนทำธุรกิจชุมชน
- ๖.๔ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ
- ๗. การจัดสวัสดิการผู้นำชุมชน

เป็นการสร้างระบบการจัดสวัสดิการผู้นำชุมชนการองค์กรชุมชน โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สนับสนุนงบประมาณตั้งต้น ๒ ล้านบาท เพื่อสร้างระบบหรือกลไกที่ให้ความคุ้มครอง ดูแล ช่วยเหลือ เมื่อผู้นำอยู่ในภาวะวิกฤติ หรือเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นการเสริมพลัง บำรุงรักษา และกำลังใจแก่ผู้นำ เงินกองทุนได้มาจากการที่ผู้นำร่วมสมทบทุนเพียงวันละ ๑ บาทต่อคน หรือปีละไม่น้อยกว่า ๓๖๐ บาทต่อคน ผู้ร่วมสมทบทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์ ทั้งหมดตามกฎหมายที่กำหนดของสมาชิกของกองทุน และจะได้รับสิทธิประโยชน์ ทั้งหมดตามกฎหมายที่กำหนดของสมาชิกในแต่ละจังหวัดรวมกันเป็นเงินกองทุนของแต่ละจังหวัด^๘ ซึ่งมีการวางแผนเชื่อมโยงกลไกการทำงานเป็นระดับภาค และระดับประเทศหรือระดับกลาง เพื่อให้กลไกกลางมีบทบาทในการสนับสนุนผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพ คุณภาพ และความโปร่งใสใน การดำเนินการให้มากที่สุด

---

^๗ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ สำนักพัฒนาสังคม, “จำนวนและเบี่ยงชีพ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ – ๒๕๕๘,” <http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=175&template=1R2C&yeartype=M&subcatid=47>, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๘.

^๘ พรชัย เจดามาน, “การพัฒนาสังคมกับการจัดการสวัสดิการองค์กรชุมชน,” <<http://www.oknation.net/blog/jedaman/2013/02/15/entry-2>>, ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘.

๒.๒ แนวคิดเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ

เศรษฐศาสตร์สวัสดิการ คือ วิชาที่ศึกษาถึงความเป็นอยู่ของคนในสังคม โดยศึกษาผลกระทบของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ตลอดจนกำหนดหลักเกณฑ์ที่ใช้เลือกนโยบายที่จะก่อให้เกิดสวัสดิการ สูงสุดต่อสังคม ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของวิชาเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ คือ ศึกษาฐานะความเป็นอยู่ของสังคม สรุปรวม โดยศึกษาถึงวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของสังคมว่าจะมีผลกระทบต่อสวัสดิการสังคมอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะสามารถเลือกนโยบายเศรษฐกิจที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมได้ และแนวคิดเกี่ยวกับภาวะเหมาะสมที่สุดของพาเรโตที่ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ^๙ ประกอบด้วยเงื่อนไข ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ประสิทธิภาพในการแลกเปลี่ยน (Exchange Efficiency) (๒) ประสิทธิภาพในการผลิต (Production Efficiency) และ (๓) ประสิทธิภาพในการเลือกปริมาณสินค้าของสังคม (Product Mix Efficiency)

บทบาทของรัฐ และประสิทธิภาพของพาเรโต ถ้ากล่าวโดยภาพใหญ่ ให้การแข่งขันสมบูรณ์ สามารถทำงานได้ดี และทรัพยากรของสังคมถูกจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพแล้วรัฐบาลควรเข้ามามีบทบาทอะไร และมาน้อยเพียงใดในกิจกรรมเศรษฐกิจ ซึ่งบทบาทของรัฐควรจะมีไม่มากนัก เพราะหน้าที่ของรัฐบาลเป็นเพียงผู้ออกกฎหมายและบังคับใช้ และมีหน้าที่ป้องกันประเทศ เพื่อปกป้องสิทธิ เนื่องทรัพย์สินของบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้มีการแข่งขันกัน ส่วนหน้าที่อื่นไม่จำเป็น การตัดสินใจว่าการจัดสรรทรัพยากรของสังคมควรจะอยู่ในลักษณะใดตามความต้องการของสังคมนั้น มิได้ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ประสิทธิภาพของพาเรโตแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับการตีความหมายของคำว่า “ยุติธรรม” ซึ่งก็อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามค่านิยมและวิจารณญาณ (Value Judgment) ของสังคม สวัสดิการสังคมจะถูกกำหนดโดยค่านิยมของสังคมผ่านกระบวนการทางการเมือง ว่าสังคมให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคลหรือบุคคลต่าง ๆ ในสังคมอย่างไร ดังนั้น การจัดสรรที่ดีที่สุดของสังคมจึงอาจเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมของสังคม^{๑๐}

ดังนั้น กลไกภายในให้การแข่งขันอย่างสมบูรณ์จะนำเศรษฐกิจไปสู่การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพบนเส้นความเป็นไปได้ของอรรถประโยชน์ของสังคมซึ่งการจัดสรรทรัพยากรของสังคมจะเป็นการจัดสรรที่เสมอภาคหรือยุติธรรมหรือไม่นั้น รัฐบาลอาจจำเป็นต้องเข้ามาแทรกแซงเพื่อให้การจัดสรrnนั้น “ยุติธรรม” อีกด้วย ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมของสังคม

^๙ สุวรรณ์ ยิบมันตะสิริ, การคลังสาธารณะ, (เขียนใหม่: นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖.

^{๑๐} วนี จิเจริญ, เศรษฐศาสตร์จุลภาค ๓, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๕), หน้า ๔๑๐ – ๔๑๒.

๒.๒.๑ การจัดสรรการใช้ทรัพยากรที่เกิดขึ้นจริง

การจัดสรรการใช้ทรัพยากรที่จะทำให้สังคมได้รับสวัสดิการสูงสุด อาจจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ เนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญ^{๑๑} ดังต่อไปนี้

๑. การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ การแบ่งสรรการใช้ทรัพยากรระหว่างภาคเอกชน กับภาครัฐ ไม่มีความเหมาะสม อาทิเช่น ในบางครั้งภาคเอกชนมีบทบาทมากเกินไป หรือในบางครั้งภาครัฐเข้ามาแทรกแซงกลไกตลาดมากเกินไป

๒. การผลิตสินค้าและบริการไม่ตอบสนองความต้องการของสังคม เนื่องจากไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ไม่สามารถใช้กลไกตลาดวัดความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เนื่องจากกลไกตลาดจะสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ก็ต่อเมื่อระบบเศรษฐกิจมีการแข่งขันอย่างแท้จริง โดยที่ในโลกของความเป็นจริง การแข่งขันอย่างสมบูรณ์ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ นอกเหนือนี้สนิยมและความต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ทำให้เป็นการยากที่ภาครัฐบาลจะตอบสนองความต้องการของประชาชนได้

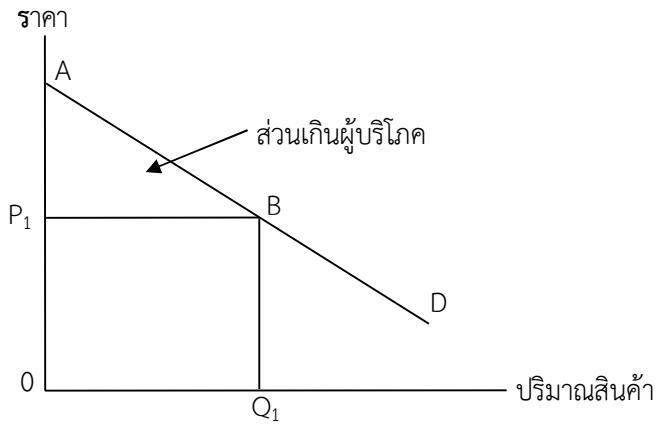
๒.๒.๒ การวัดค่าของสวัสดิการสังคม (Social Welfare)

๑. สวัสดิการสังคม คือ ผลรวมของส่วนเกินผู้บริโภค (Consumer Surplus) และส่วนเกินผู้ผลิต (Producer Surplus) ส่วนเกินผู้บริโภค คือ พื้นที่ใต้เส้น Demand ที่สูงกว่าระดับราคาสินค้า ซึ่งสามารถหาค่าได้ ดังภาพประกอบที่ ๒.๒

๒. ส่วนเกินผู้บริโภค (Consumer's Surplus) คือ ส่วนต่างระหว่างราคาที่ผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อให้ได้สินค้านั้นมา (แทนที่จะออกจากร้านไปโดยไม่ได้สินค้านั้น) กับราคาจริงที่ผู้บริโภคต้องจ่ายให้กับผู้ขายในการซื้อสินค้านั้น

---

^{๑๑} ไกร โพธิ์งาม, ทฤษฎีการผลิตและการตั้งราคาสินค้าสารารณ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๖๐ – ๖๑.

ภาพประกอบที่ ๒.๒

ส่วนเกินผู้ผลิต

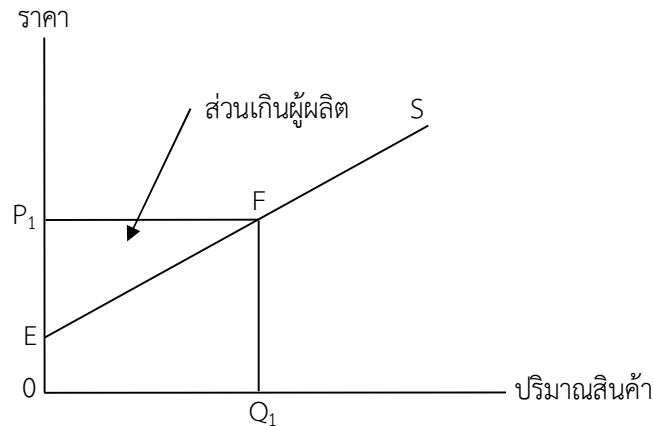
๓. ส่วนเกินผู้ผลิต (Producer's Surplus) คือ ส่วนต่างระหว่างราคาน้ำดื่มที่ผู้ผลิตยินดีที่จะรับเพื่อผลิตสินค้านั้นออกมากขาย กับราคาน้ำดื่มที่ผู้ผลิตหรือผู้ขายได้รับจากการขายสินค้านั้นในตลาด

พื้นที่ P_1AB คือ ส่วนเกินผู้ผลิต

$$\text{พื้นที่ } P_1AB = \int_0^{Q_1} P(Q)dQ - P_1 Q_1$$

โดยที่ $P(Q)$ คือ Demand Function

๔. ส่วนเกินผู้ผลิต หมายถึง พื้นที่ที่สูงกว่าเส้น Supply แต่อยู่ใต้เส้นระดับราคาสินค้า ดังภาพประกอบที่ ๒.๓

ภาพประกอบที่ ๒.๓

ส่วนเกินผู้ผลิต

พื้นที่ P_1FE คือ ส่วนเกินผู้ผลิต

$$\text{พื้นที่ } P_1FE = \int_{0}^{Q_1} P(Q)dQ - P_1 Q_1$$

โดยที่ $S(Q)$ คือ Supply Function

เนื่องจากเส้น Supply กับเส้นต้นทุนส่วนเพิ่ม (Marginal Cost) เป็นเส้นเดียวกัน

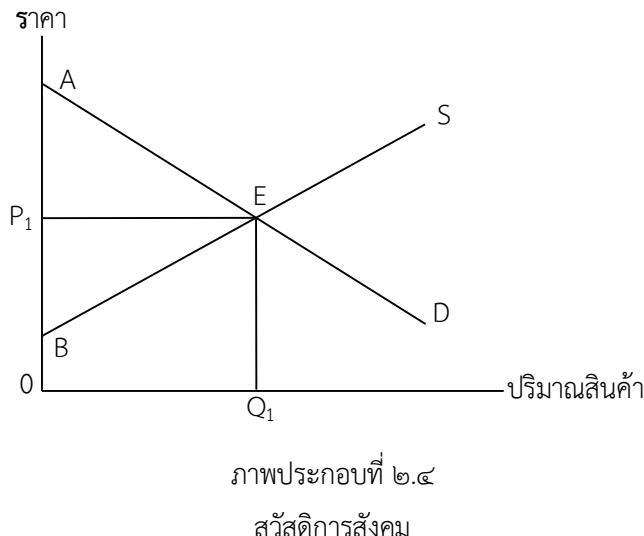
$$S(Q) = MC$$

$$MC = \frac{dQTC}{dQ}$$

$$\int_{0}^{Q_1} S(Q)dQ = \int_{0}^{Q_1} \frac{dQTC}{dQ} dQ = TC$$

TC คือ ต้นทุน (Total Cost)

๕. สวัสดิการสังคม (Social Welfare) หมายถึง ผลรวมของ Consumer Surplus และ Producer Surplus ดังภาพประกอบที่ ๒.๔

$$\begin{aligned} S.W &= C'S + P'S \\ &= AEP_1 + P_1EB \\ &= AEB \end{aligned}$$

S.W คือ สวัสดิการสังคม

C'S คือ ส่วนเกินของผู้บริโภค

P'S คือ ส่วนเกินของผู้ผลิต

ดังนั้น สวัสดิการสังคมที่เกิดขึ้นของกองทุนจะเป็นการวัดว่าผลของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้นจะเป็นผลประโยชน์ให้กับคนในชุมชน สมาชิก ทำให้สวัสดิการสังคมโดยรวมเพิ่มสูงขึ้นได้

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

๒.๓.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลที่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องร่วมกันทางด้าน จิตใจและอารมณ์ เพื่อแก้ไขปัญหา โดยใช้ความคิดริเริ่ม ความเป็นตัวของตัวเอง มีการวางแผนการ ตัดสินใจในการเข้าควบคุมทรัพยากรและระเบียบให้กลุ่มเพื่อที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ใน การแก้ไข ปัญหาที่ประสบอยู่ให้บรรลุผลเพื่อประโยชน์ของชุมชนและสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็น เจ้าของขึ้น ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมมีหลายลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในการประชุมร่วมบริจาคเงิน ร่วม เป็นสมาชิก เป็นผู้นำ ร่วมแก้ไขปัญหา การได้รับผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้รับการบริการ หรือต้องการมี ชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในชุมชน

๒.๓.๒ แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของสมาชิกและชุมชนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีความสำคัญต่อ ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน และการเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละกระบวนการของสมาชิกและชุมชนใน กองทุนหมู่บ้าน ตั้งแต่การจัดตั้งคณะกรรมการ การจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ การร่วมปฏิรูปถึงการ ร่วมตรวจสอบการใช้เงินกองทุนร่วมกันระหว่างสมาชิก และร่วมติดตาม ตรวจสอบการทำงานของ คณะกรรมการกองทุน ช่วยสร้างให้สมาชิกมีจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของกองทุนฯ ร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้ เกิดความสำเร็จและความยั่งยืนของกองทุนหมู่บ้านไปพร้อม ๆ กับการศึกษาศักยภาพและปัญหาในการ จัดการกองทุนหมู่บ้านดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ใน การกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนใน การ ควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี ๒ ลักษณะ^{๑๒} คือ

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วม ในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การคิดตามประเมินผล รวมทั้งรับ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการ

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลัง อำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขึ้นด้วยความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษา ผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ

^{๑๒} สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบทวนมหาวิทยาลัย, ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินติ้ง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๔.

และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของ บุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนี้ กับทั้งทำให้เกิดความส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย^{๑๓}

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือพยายามเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสระภาพ เสนอภาค มีใช้มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^{๑๔}

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย^{๑๕}

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน^{๑๖}

^{๑๓} นิรันดร์ จันทร์เวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗), หน้า ๑๘๓.

^{๑๔} นิรันดร์ชัย พัฒนาวงศ์, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (กรุงเทพมหานคร: 598 Print, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒.

^{๑๕} จิต นิลพานิช และคณะ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, ๒๕๓๗), หน้า ๓๕๐.

^{๑๖} วันรักษ์ มั่งมีนาคิน, การพัฒนาชนบทไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๖๓๑), หน้า ๑๐.

๒.๔ แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่สามารถต่อสู้เพื่อพัฒนาและพัฒนาตัวเองได้ การที่ชุมชนจะมีความเข้มแข็งได้จะต้องมีลักษณะของบุคคลหรือชุมชนรู้จักดี รู้จักตนเองดีเข้าใจตนเองและเป็นของตนเอง และอีกประการหนึ่งจะต้องเป็นชุมชนที่บุคคลรู้จักปัญหาของตนเองดี รู้จักวิธีแก้ไขปัญหาของชุมชนรู้ว่าจะทำหรือพัฒนาชุมชนไปในทิศทางใด และเป็นให้ถึงเป้าหมายนั้นอย่างไร^{๑๗}

ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนเข้มแข็งได้ เพราะว่าไม่ใช่ว่ามีหรือมีทรัพยากรมาก แต่ เพราะว่ามีความรู้มีปัญญาจากการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่พื้นฟูมรดกของชุมชนต่อยอดความรู้ภูมิปัญญา ท่องถินเพิ่มมูลค่าให้ทรัพยากรจัดการชีวิตของตนเองได้ จัดการชุมชนจนที่ตนเองได้^{๑๘}

สรุปได้ว่า ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีความพร้อมในการพัฒนา มีความเข้าใจตนเอง และรู้จักปัญหาของชุมชนและจัดการปัญหานั้นได้ มีการเรียนรู้นำภูมิปัญญาท่องถินมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับชุมชนและสามารถพัฒนาตนเองได้

๒.๔.๑ ลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็ง

ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งซึ่งเป็นที่คาดหวังและต้องการ คือ

๑. ชุมชนที่มีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้นในทางกายภาพ รูปธรรม สมาชิกของชุมชน มีศักยภาพ รูปธรรม สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาชุมชนรวมทั้งอุดมการณ์ ค่านิยม ร่วมกันทำให้สมาชิกรู้สึกตัวว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนมีความผูกพันกับชุมชน

๒. ชุมชนมีศักยภาพที่พัฒนาได้ในระดับสูง โดยมีทุนแรงงาน ทรัพยากร เพื่อยังชีพ พื้นฐานของตนเอง หากมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก็จะมีอำนาจในการจัดการเลือกสรร และตัดสินใจ ในเรื่องต่าง ๆ ได้

๓. ชุมชนสามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่โดย อาศัยอำนาจ ความรู้ และองค์กรทางสังคมในชุมชนเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหา

๔. ชุมชนต้องสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนและสร้างภูมิปัญญาของตนเองในด้านต่าง ๆ ข้อเสนอแบบอุดมคติทั้ง ๔ ข้อดังกล่าว สะท้อนการคาดหวังของชุมชนจะต้องตอบสนองต่อความต้องการในชีวิตประจำวันและสามารถช่วยให้สมาชิกของชุมชนเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยจัดการองค์กรทางสังคมของชุมชนจะต้องเอื้อให้

^{๑๗} จำนำง อติวัฒนสิทธิ์, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

^{๑๘} เสรี พงษ์พิศ, แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย, ๒๕๖๖), หน้า ๗.

สมาชิกของชุมชนมีศักยภาพ เช่น มีความรักสามัคคี มีความสามารถที่จะสืบทอดภูมิปัญญา และสร้างสรรค์ทางปัญญา^{๗๙} โดยที่ลักษณะชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนมีลักษณะ ดังนี้^{๘๐}

๔.๑ ชุมชนที่ความสามารถรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น

๔.๒ ชุมชนมีศักยภาพที่จะพึ่งตนเองได้ในระดับสูง

๔.๓ ชุมชนสามารถควบคุมและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่

๔.๔ ชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

ชุมชนมีการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อให้คนมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิตว่าเป็นชุมชนที่สมาชิกได้ร่วมกันสร้างบรรหัดฐานและแบบแผนการพึ่งพาอาศัยกันอย่างเท่าเทียม โดยการพึ่งพา กันอยู่บนพื้นฐานของการไว้วางใจต่อกันซึ่งถือว่าเป็นทุนสังคมที่จะช่วยให้สังคมสามารถพัฒนาการจัดการต่าง ๆ เพื่ออาชันะปัญหาที่ชุมชนเผชิญ เมื่อชุมชนมีปัญหาเกิดขึ้น ชุมชนจะพยายามรวมกลุ่มเพื่อร่วมมือกันจัดการที่แต่ละฝ่ายมาใช้ร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาแต่ละคน ชุมชนจะมีลักษณะเช่นนี้เรียกว่า “เป็นชุมชนแบบประชาสังคม” (Civic community) การสร้างเครือข่ายให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชนความสัมพันธ์แบบวิสาหะ มีผลทำให้ผู้ที่เข้ามาติดต่อสัมพันธ์กันได้สร้างนิสัยของความร่วมมือกันสามารถนำไปสู่การทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดจิตสำนึกในหมู่สมาชิก อยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยกันอย่างเท่าเทียม ทำให้คนสามารถพัฒนาทักษะที่จะร่วมมือกับผู้อื่น สร้างความรับผิดชอบร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องทำร่วมกันเป็นหมู่คณะ^{๘๑}

ชุมชนที่มีบรรหัดฐานของการพึ่งพาอาศัยกัน และมีเครือข่ายของการทำให้สังคมได้เข้ามาติดต่อสัมพันธ์กันในเรื่องที่เกี่ยวกับชุมชน จะทำให้คนในชุมชนมีความกระตือรือร้นมีน้ำใจและมีจิตสำนึกสาธารณะ ความสัมพันธ์ของคนในสังคมเป็นไปอย่างเสมอภาค สายใย หรือเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ถูกถักทอดด้วยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ชุมชนที่มีลักษณะเช่นนี้จะสามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนได้ดีกว่าชุมชนที่มีลักษณะตรงกันข้าม คือ ความสัมพันธ์ทางการเมืองเป็นไปในแนวตั้ง ชีวิตสังคมดำเนินไปแบบต่างอยู่ และคนอยู่ร่วมกันโดยปราศจากความไว้วางใจต่อกัน

สมาชิกของชุมชนที่มีลักษณะเป็นประชาสังคม จะมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความสนใจในประเด็นปัญหาสังคม และสาเหตุของปัญหาสาธารณะเป็นหัวใจหลัก

^{๗๙} อุทัย ดุลยเกynom และอรครี งามวิทยาพงศ์, ระบบการศึกษา กับชุมชน : กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: แปลน พรีนติ้ง, ๒๕๔๐), หน้า ๘ – ๑๐.

^{๘๐} อังเด้, แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน, หน้า ๒๓.

^{๘๑} Robert Putnam, *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*, (Princeton: Princeton University, 1993), P. 91.

ของคุณธรรมของความเป็นพลเมือง การให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาสาธารณะ และทางออกเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม แม้ว่าจะด้วยการผลผลประโยชน์ส่วนตัว ถือว่าเป็นลักษณะสำคัญของคุณธรรมของความเป็นพลเมือง

๒.๔.๒ ปัจจัยผลักดันความเข้มแข็งของชุมชน

ปัจจัยผลักดันในชุมชนมีความเข้มแข็งมี ๔ ระดับ คือ

๑. ระดับชาวบ้าน ชาวบ้านมีความสามัคคีกัน รวมกลุ่มกันได้ดีมีความเคารพติกาของกลุ่มรู้จักภูมิใจในงานของตน มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส รู้จักหน้าที่และหน้าที่ของตนเอง ไม่ติดยาเสพติด ไม่พัวพันกับอบายมุขทุกประเภท มีความร่วมมือเพื่อจะเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่ตระหนักรู้หรือความคิดของตนเอง มีความเอื้ออาทรต่อรرمชาติ

๒. ระดับผู้นำ ผู้นำมีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะนำชาวบ้านได้ และชี้นำ เป็นผู้นำเป็นต้นแบบของการเสียสละเพื่อส่วนรวม มีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีทำให้ชาวบ้านมีศรัทธา ผู้นำมีความเข้าใจปัญหาของชุมชนและมีจิตใจเข้มแข็ง

๓. ระดับองค์กร ความเข้มแข็งของชุมชนขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งขององค์กรในชุมชนองค์กร ในชุมชนรวมเอาเศรษฐกิจ ครอบครัว การเมือง การบริหารจัดการ

๓.๑ ครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจะต้องมีความอบอุ่น มีความรักความสามัคคีมีปัจจัยจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานพอเพียง

๓.๒ เศรษฐกิจ ชุมชนเป็นเจ้าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินการธุรกิจชุมชนด้วยตนเอง สามารถรายจ่าย เพิ่มรายได้ และสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตโดยไม่ต้องพำนุบคคลหรือองค์กรภายนอก

๓.๓ การเมือง ชุมชนสามารถกลุ่มกันสร้างอำนาจเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชน รวมทั้งอำนาจในการต่อรองชุมชนจะต้องมีอำนาจในการใช้ทรัพยากรัฐมนุษย์ในท้องถิ่น มีอำนาจในการควบคุมกลไกการตลาด และออกกฎหมายเบียบ คุ้มครองป้องกันทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

๓.๔ การบริหารจัดการ ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ มีความเข้าใจเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการวางแผนงานและร่วมกันพัฒนาบุคคลในท้องถิ่นให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

๔. ระดับสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถสร้างและพัฒนาองค์กรทางสังคมที่สามารถช่วยเหลือกันและกัน พัฒนาองค์ความรู้และการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนรวมกลุ่มกันทำโครงการสวัสดิการสังคม การพัฒนาเด็ก สตรี เยาวชน และคนชรา พัฒนาสิ่งแวดล้อม และป้องกันปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

๒.๔.๓ หลักการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแบบ AIC

A = Appreciation หมายถึง ความซาบซึ้งในคุณค่าและศักดิ์ศรีระหว่างมนุษย์ การมีความรัก ความเมตตา และเข้าใจความรู้สึกของมนุษย์ร่วมกัน รวมทั้งการตระหนักรู้ในประโยชน์ของชุมชนและทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน

I = Influences หมายถึง การเข้าใจอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาบุคคลให้เข้มแข็ง ปัจจัยที่มีอิทธิพลมีทั้งจากภายในออกและภายนอก แต่ที่จำเป็นมากที่สุดก็คือปัจจัยที่มีอิทธิพลจากภายนอก อันได้แก่ เงื่อนไขสภาพความเป็นจริงและองค์กรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งบทบาทของภาครัฐ และภาคเอกชนธุรกิจอันเป็นปัจจัยภายนอก

C = Commitment / Control หมายถึง การมีพันธะสัญญา หรือข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตาม อันปรากฏในแผนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และนอกเหนือนี้ จะต้องมีการควบคุมการปฏิบัติงานในการดำเนินตามแผนที่วางไว้ ควบคุมงบประมาณค่าใช้จ่าย ควบคุมการใช้ทรัพยากรและติดตามการประเมินผลการปฏิบัติ^{๑๒}

สำหรับกระบวนการดำเนินการให้เป็นชุมชนเข้มแข็ง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ขั้นรับรู้ปัญหา / ความต้องการ
๒. ขั้นทบทวนกลั่นกรองปัญหา
๓. ขั้นรู้วิธีแก้ปัญหา
๔. ขั้นวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาได้เอง
๕. ขั้นขยายผลความรู้สู่การปฏิบัติ
๖. ขั้นประเมินผลลัพธ์

---

^{๑๒} ประชาติ วัลย์เสถียร และคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒,

(กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๔ – ๑๗๖.

๒.๕ แนวคิดการพัฒนาชุมชนตามแนวทางพุทธศาสนา

หลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ตามนโยบายที่ได้วางเอาไว้โดยการกำหนดเป้าหมายของสังคมว่าจะเน้นอะไร เช่น กินดี อยู่ดี มีสุข ฯลฯ ซึ่งสามารถทำและพัฒนาได้ด้วยการใช้ความเพียรในการสร้างชุมชน สังคม และประเทศให้เข้มแข็ง การแสวงหาปัญญาหรือศึกษา รวมไปถึงการแสดงถึงเหตุปัจจัยในการสร้างประเทศชาติให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้วยชัยภูมิหรือต้นทุนที่ดีที่มีอยู่แล้ว และสุดท้ายสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในสังคมชุมชน ประเทศชาติอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยธรรม

๑. ที่ภูมิปัญญา มีภัตตาหารอย่างน้อย ๔ คือ หลักธรรมที่สามารถให้ผลได้ในปัจจุบันทันทีคือสามารถกำหนดเป้าหมายและวางแผนแนวทางของนโยบายที่ดีได้จะเน้นให้กับสังคม^{๒๓} ประกอบไปด้วย

๑.๑ อุปทานสัมปทาน การถึงพร้อมด้วยความหมั่น ขยันในการประกอบสัมมาอาชีพ

๑.๒ อารักษ์สัมปทาน การถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักเก็บออมทรัพย์สินที่นำมาได้

๑.๓ กัญญาณมิตตตา ความมีเพื่อนที่เป็นคนดี

๑.๔ สมชีวิตา รู้จักการใช้จ่ายให้มีความพอติดกับรายรับ

๒. อิทธิบatha ๔ คือ หลักธรรมที่นำผู้ปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จผลที่มุ่งหมายมี ๔ ประการ^{๒๔} คือ

๒.๑ ฉันทะ ความพอใจ ต้องการที่จะกระทำ ไฟใจรักจะกระทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะกระทำให้ได้ผลยิ่ง ๆ ขึ้นไป

๒.๒ วิริยะ ความเพียร ขยันหมั่น ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาชนะไม่ท้อถอย

๒.๓ จิตตะ มีความคิด ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำและกระทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาใจผักไฟ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ่งชาณเลื่อนลอยไป

๒.๔ วิมังสา มีความคิดไตร่ตรอง ทดลอง หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาโครงการคร่าวๆ ตรวจตรา หาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่กระทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง

๓. วุฒิธรรม ๔ คือ หลักธรรมที่สร้างความเจริญก้าวหน้า หลักธรรมในการพัฒนาประเทศ^{๒๕} ได้แก่

๓.๑ สัปปุริสังเสวะ การควบหากับสัตบุรุษ การเสวนากับผู้รู้ผู้ทรงคุณ

^{๒๓} อง.อภัยภูมิ. (ไทย) ๒๓/๑๔๔/๒๘๙.

^{๒๔} พระธรรมปีฎิก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖ - ๑๗.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖๒.

๓.๒ สัทธิมัสส่วนะ การฟังสัทธรรม การเอาใจใส่ศึกษาเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ ความจริงที่ถูกต้อง

๓.๓ โภนิโสมนสิกการ การทำในใจโดยแยกคาย การคิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี

๓.๔ รั้มมาณุรั้มปภิบัติ การปฏิบัติตามธรรมสมควรแก่ธรรม การปฏิบัติธรรมให้ถูกต้อง ตามหลัก คือให้สอดคล้องพอดีตามขอบเขตความหมายและวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่น ๆ การ นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนและตริตรองเห็นแล้วไปปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้น ๆ

๔. จักร ๔ คือ หลักธรรมที่นำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง หลักธรรมที่นำองค์กรไปสู่ ความสำเร็จบรรลุตามจุดมุ่งหมาย^{๒๖} ได้แก่

๔.๑. ปฏิรูปเทศาส การอยู่ในสถานที่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

๔.๒. สับปุริสูปสสยะ การควบหาสมาคมกับคนดี

๔.๓. อัตตสัมมาปนิธิ การตั้งตนไว้ขอ การตั้งจิตมุ่งหมาย การนำตนและองค์กรไปถูกทาง

๔.๔. บุพเพกตปัญญา ความเป็นผู้กระทำการดีไว้ก่อนแล้ว การมีพื้นเพดี การได้สร้าง คุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น โดยบริยายในระดับองค์กร หมายถึง การมีการวางแผนไว้ดี มีนโยบายที่ ดี เป็นต้น

๕. พล ๕ คือ หลักธรรมที่สร้างให้สังคม ชุมชนมีความเข้มแข็งจนถึงระดับราษฎร มี ทั้งหมด ๕ ประการ^{๒๗} ประกอบไปด้วย

๕.๑ ศรัทธา หลักความเชื่อ ความเชื่อมั่นที่จะสามารถพัฒนาภัยหน้า หรือเชื่อว่า จะต้องประสบผลสำเร็จอย่างแน่นอน

๕.๒ ศีล หลักความเป็นปกติ หรือความเป็นธรรมชาติที่เป็นระเบียบของสังคมชุมชนที่ เมื่อปฏิบัติแล้วย่อมจะสามารถทำให้สังคมสงบมีเย็น หนักแน่นได้

๕.๓ วิริยะ หลักความมั่น หรือเพียรพยายาม มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตามความประสงค์

๕.๔ สามัคิ หลักธรรมข้อนี้เป็นการรวมรวม พิจารณาประเด็นปัญหาต่าง ๆ จนทำให้ ตกตะกอนและนำมายังงานได้อย่างเต็มที่

๕.๕ ปัญญา เป็นการสร้างพลังอย่างหนึ่ง เมื่อไครมีสติปัญญามากกว่าอยู่มีอำนาจใน สังคมชุมชน โดยเฉพาะผู้นำ (Power of knowledge)

^{๒๖} อ้างแล้ว, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๓๕ – ๑๓๖.

^{๒๗} พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร ถิรอมโน), ทฤษฎีรัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๔.

หลักธรรมพัฒนาสังคม หรือช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน องค์กร ประเทศชาติ หากไม่มีการเกือกมูลแก่กันและกันประเทศชาติย่อมวุ่นวายไม่มีที่สิ้นสุด เพราะคนมีความลำบากในการแสวงหาปัจจัยพื้นฐานของชีวิต ประกอบไปด้วย

๑. สังคมหัวตุ๔ คือ หลักแห่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวกันในสังคมชุมชน ที่มีคนต่างระดับกันไม่ว่าจะเป็นด้านฐานะ ความเป็นอยู่ รูปแบบการดำเนินชีวิต ในสังคมหนึ่งย่อมจะต้องมีความบกพร่อง และมีส่วนเกินทางด้านทรัพย์สินและเครื่องด้านนิเวศวิถีมีมากก็น้อย^{๒๘} ดังนี้

๑.๑ ทาน การแบ่งปัน ธรรมะข้อนี้เป็นพื้นฐานของมนุษย์ที่จะมีการเอื้ออาทรต่อกัน คือการให้บุญให้แก่กันและกัน ซึ่งการให้บุญให้กันและกันนั้นอยู่ที่ใจที่จะเสียสละออกไปมากกว่าการถูกบังคับด้วยระบบทางการเมือง ดังนั้น จะเห็นว่าความละเมิดอ่อนในเรื่องนี้มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ

๑.๑.๑ ระบบธรรมาธิปไตย มองทานหรือการให้แบ่งปันเป็นเรื่องปัจเจกชนที่มองดูที่ใจหรือการเอื้ออาทรต่อกันเป็นหลัก

๑.๑.๒ ระบบประชาธิปไตย มองทานที่การเฉลี่ยผลประโยชน์ทางด้านภาษีที่เก็บได้ในแต่ละปี

๑.๑.๓ ระบบสังคมนิยม มองทานที่การบังคับใช้ทางกฎหมาย หรือการยึดจากปัจเจกชนมาเป็นของรัฐหรือส่วนรวม เป็นต้น

๑.๒ ปิยवาจา การพูดด้วยคำอันเป็นที่รัก ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การสื่อสารกันในระดับต่าง ๆ เพื่อมีความเข้าใจร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมหากไม่มีปิยवาจาที่มีองค์ประกอบเหล่านี้ คือ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ ต่อกัน สังคมนั้นก็จะมีความหวาดระแวงต่อกัน เป็นต้น

๑.๓. อัตถจริยา การประพฤติดนให้เป็นประโยชน์ ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การดำรงตนให้มีประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือสังคม

๑.๔ สมานตตตา การทำตนให้เป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การประพฤติดนเองที่ว่างตัวตนให้เสมอต้นเสมอปลาย หรือการเป็นผู้ประสานงานที่ดีต่อสังคมชุมชนองค์กรที่ตัวเองสังกัดอยู่ ไม่เป็นคนยุ่งทำให้หักในสังคมแตกแยกกัน

๒. ราชสังคมหัวตุ๔ คือ หลักธรรมมุ่งถึงผู้บริหารบ้านเมืองเมื่อได้อำนามาแล้วต้องบริหารจัดการให้ดี ไม่อยากเป็นเพรษอยากได้ตำแหน่ง แต่อยากเป็นเพรษต้องการทำงานโดยทำงานเพื่องค์กรนั้น ๆ และที่สำคัญต้องมีการบำรุงขวัญกำลังใจลูกน้องหรือผู้อุปถัมภ์ให้บังคับบัญชา ดังนี้

๒.๑ สัสสเมธ รู้จักบำรุงรักษาหาร ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การให้ต้นทุนสำหรับการทำอาชีพของราษฎร ในอินเดียโบราณมีอาชีพหลักคือการเกษตรแบบพอเพียง ผู้นำจึงต้องมีการแจกจ่ายต้นทุนสำหรับเลี้ยงชีวิตของผู้ใต้ปกครอง

๒.๒ บุริสมेथ รู้จักบำรุงข้าราชการบริพาร ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การบำรุงขวัญและกำลังใจข้าราชการบริหารที่รับใช้เป็นแขนเป็นขาให้ ดังนี้ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีการเพิ่มเงินเดือน มีการให้รางวัล มีโบนัสประจำปี ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาตามสมควรแก่ฐานะ สถานที่และเวลาโอกาส เป็นต้น

๒.๓ สัมมาปาสະ รู้จักส่งเสริมวิชาชีพ ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การส่งเสริมราษฎรให้มีอาชีพเสริม หรือมีความหลากหลาย โดยผู้นำได้เปิด ได้ใบศึกษาในหลายพื้นที่และมองเห็นโอกาสความก้าวหน้าของวิชาชีพนั้น จึงได้นำมาส่งเสริม เช่น ทฤษฎีใหม่ หรือการเป็นอยู่อย่างพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปปาชีพบางไทรของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เป็นต้น

๒.๔ ราชไวยะ รู้จักชี้แจงแนะนำ ธรรมะข้อนี้มุ่งไปที่การสื่อสารแบบสองทางที่ชาวบ้านธรรมดาก็สามารถเข้าพบประพูดคุยกับสามารถแก้ปัญหาให้กับชาวบ้านได้ด้วย นอกจากนั้นยังรู้จักปล่อยเงื่อนไขผู้อยู่ใต้ปกครองประสบกับปัญหาเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้

หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้มีความมั่นคงเจริญก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นความผูกพันระหว่างคนกับคนได้เป็นอย่างดีจนสามารถก่อให้เกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะอีกด้วย

๑. พระราชธรรม ๔ ธรรมะข้อนี้เพื่อให้คนในองค์กรได้มีความสหายใจที่มีความจริงใจต่อกัน มีความอดทน มีการช่วยเหลือกันและการเสียสละให้ปันสิ่งของแก่กันและกัน

๑.๑ สัจจะ ความจริงใจต่อกัน

๑.๒ ทมະ ความช่วยเหลือ

๑.๓ ขันติ ความอดทน

๑.๔ จาคະ การเสียสละ

๒. ทิศ ๖ ธรรมะข้อนี้ได้สอนให้คนได้ระลึกถึงกันว่าแต่ละคนได้มีสถานภาพ หรือหน้าที่อะไรบ้าง เพราคน ๆ หนึ่งย่อมมีสถานภาพอย่างแต่ต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตัวเองให้ดี เช่น นาย ก เป็นครูอยู่ในสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง ก็ต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ อีก เช่น นาย ก มีพ่อ มีแม่ มีครูอาจารย์ มีบุตรบรรยาย มีมิตรสหาย มีลูกน้อง และนับถือศาสนา เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถานภาพยอมมีかれารพสิทธิชี้กันและกัน ไม่ล่ำ麇สิทธิของผู้อื่น^{๒๙}

๒.๑ บุรัตถิมทิส ทิศเบื้องหน้า คือ มาตราบิดา

๒.๒ ทักษิณทิส ทิศเบื้องขวา คือ ครูอาจารย์

๒.๓ ปัจฉิมทิส ทิศเบื้องหลัง คือ บุตรบรรยาย

๒.๔ อุตตรทิส ทิศเบื้องซ้าย คือ มิตรสหาย

๒.๕ เหงื่อจิมทิส ทิศเบื้องด้ำ คือ บ่าวคนรับใช้

๒.๖ อุปริมทิส ทิศเบื้องบน คือ สมณชีพราหมณ์

๓. หลักอปริหานนิยธรรม ๗ ธรรมข้อนี้เน้นความสามัคคี หากทำได้อย่างจริงจังย่อมทำให้ องค์กรนั้น ๆ เข้มแข็ง มั่นคงและเริญก้าวหน้า ไม่มีปัญหาทางการบริหารจัดการได้ ๗๐ คือ

๓.๑ หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์

๓.๒ เมื่อประชุมก็พร้อมเพียงกันประชุม เลิกประชุมพร้อมกัน พร้อมเพียงในการช่วย กิจกรรมงานที่เกิดขึ้น

๓.๓ ไม่ถืออำนาจใจบัญญัติในสิ่งที่ไม่สังคมไม่ได้บัญญัติไว้ ไม่ถอนสิ่งที่ตกลงร่วมกัน บัญญัติไว้แล้ว

๓.๔ เคราะพผู้เป็นใหญ่ที่เป็นประธานที่เป็นใหญ่ มีประสบการณ์มาก และเคราะพเชื่อ พึงแล้วถือปฏิบัติ

๓.๕ ให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ไม่ข่มแหงรังแก ไม่ลุ่มอำนาจแก่ความอยากที่เกิดขึ้น

๓.๖ เคราะพบุชาสักการะปูชนียสถาน อนุสรณ์สถาน อันเป็นศูนย์รวมใจของประชาชน และทำการบุชาตามประเพณี

๓.๗ จัดการให้ความอารักขา บำรุง คุ้มครองแก่บรรพชิตผู้ทรงศีล

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีในหัวข้อที่ผ่านมา ได้นำเสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การศึกษา ดังนี้ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุน สวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน เพื่อสนับสนุนแนวคิดในการศึกษาต่อไป

สถาบันการพัฒนาองค์กรชุมชน^{๓๑} ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้ กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์กลาง” ผลการศึกษาพบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นองค์กรระดับ ตำบล โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายใต้อุดมการณ์การเป็นห้อง ผู้รับและผู้ให้อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี สมาชิกมีการออมเงินเข้ากองทุนเป็นประจำ คณะกรรมการทำหน้าที่บริหารกองทุน ตามระเบียบ กติกา โดยเชิญผู้มีความรู้มาเป็นที่ปรึกษา การ ประสานงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การสนับสนุน ทั้ง ความรู้ งบประมาณ อาคารสถานที่ และการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการจัดสวัสดิการตาม สภาพปัจจุบันและความต้องการของสมาชิก การทำงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนมีการเชื่อมโยงการจัด สวัสดิการสู่การพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ โดยมีการประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านกลไกการขับเคลื่อนกองทุน สวัสดิการชุมชน ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของสมาชิกและการประสานเชื่อมโยงกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ เอกชนและภาครัฐ ตามบทบาท ภารกิจของแต่ละหน่วยงาน สวัสดิการ แบบบูรณาการ คือ การจัดสวัสดิการที่เข้าถึงปัญหา ความต้องการ และครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับ ความเดือดร้อน มีความหลากหลายที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน จากข้อค้นพบ ดังกล่าว ในการดำเนินงานของกองทุนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ทำให้เกิดการพัฒนาสังคมอย่างบูรณาการ ยังมีสิ่งที่ควรพัฒนาและปรับปรุงศักยภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชน การพัฒนาสมาชิกกองทุนให้มี ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักอุดมการณ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน การพัฒนาแผนนำในด้านการ บริหารจัดการกองทุน ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการจัดทำฐานข้อมูล การปรับรูปแบบจำนวน เงินในการจัดสวัสดิการให้เหมาะสม การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐฯทั้งภาครัฐและ เอกชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือทางด้านการปฏิบัติและในระดับนโยบาย

---

^{๓๑} กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, “การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็น ศูนย์กลาง”, รายงานวิจัย สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑ – ๑๒ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, (กรม พัฒนาสังคมและสวัสดิการ), ๒๕๕๒, หน้า ๑๑๐ – ๑๑๑.

ชัยพร พิบูลศิริ๓๑ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชนประกอบด้วย (๑) จุดเริ่มต้นและความเป็นมาในการจัดตั้งองค์กร ต้องเริ่มมาจากคนในชุมชน ด้วยความเชื่อ ความครั้งคราว ความเสียสละ จิตวิญญาณสาธารณะมุ่งมั่นเพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ยากของชุมชน (๒) เป้าหมายการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน มุ่งเน้นการดับทุกข์ การสร้างสังคมให้เกิดความสันติสุข มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน (๓) ฐานคิดการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน เน้นการสร้างจิตสำนึกร่วมภัยใต้แนวคิด “จะให้อะไรกับชุมชน” ไม่ใช่ “จะได้อะไรจากชุมชน” และ “การให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” ควบคู่กับการพัฒนาแบบยั่งยืนเพื่อการพึ่งตนเอง การจัดสวัสดิการตามหลักของศาสนา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น การใช้คุณธรรมนำกูหมาย สวัสดิการสังคมต้องอยู่บนฐานของการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน (๔) ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ได้แก่ ปัจจัยองค์กรและการบริหารจัดการ องค์กรมีวิสัยทัศน์เชิงบวกในการจัดสวัสดิการสังคม มีการวิเคราะห์ปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การบริหารและจัดองค์กรโดยแบ่งบทบาทหน้าที่ของคนในองค์กรอย่างชัดเจน ใช้ทรัพยากรและทุนในชุมชนที่มีความหลากหลายในการจัดสวัสดิการสังคม ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการสังคม นำร่องการดำเนินการในลักษณะของการประสานงานประสานใจ ให้ทุกคนมีส่วนร่วม ในทุกระดับการ สร้างครัวเรือนตัวผู้นำ สร้างผู้นำใหม่ ๆ ในกลุ่มต่าง ๆ สร้างกระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยการรวมกลุ่มของสมาชิก รวมกลุ่มด้วยผลประโยชน์ตอบแทน ด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร ด้วยจิตสำนึกร่วมกันมีจิตสาธารณะเพื่อชุมชนและสังคม ปัจจัยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับตัว การเรียนรู้ร่วมกันและการสรุปบทเรียนเป็นประจำของสมาชิกในองค์กร นำประสบการณ์มาเป็นบทเรียนในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน การปรับตัวของคณะกรรมการและสมาชิกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอื่น ๆ การควบคุม ตรวจสอบดูแล การบริหารจัดการโดยชุมชน ปัจจัยการขยายผลและขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย การสร้างกิจกรรมที่มาจากการเชื่อมภายในของผู้คนที่หลากหลายต่างพื้นที่ ศาสนา วัฒนธรรม การสร้างกระบวนการให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายในแนวระบบ แนวตึง ข้ามเขต ข้ามพื้นที่ ข้ามวัฒนธรรม และข้ามศาสนา การทำงานแบบบูรณาการความกิจกิจกรรม และการปฏิบัติ (๕) ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกองค์กร ความสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล การได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ เช่น องค์กรภาครัฐกิจ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และองค์กรภาครัฐอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ การประสานการจัดสวัสดิการขององค์กรชุมชนระหว่างพัฒนาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพัฒนา

^{๓๒} ชัยพร พิบูลศิริ, “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”, รายงานวิจัย คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (สถาบันนักวิชาการพัฒนาฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี), ๒๕๕๗, หน้า ๔๗ – ๔๘.

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ใช้วิทยุชุมชนเป็นเครื่องมือเผยแพร่ข่าวสารและเปลี่ยนข้อมูล

ผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ของกลุ่ม/องค์กรด้านสวัสดิการชุมชน มีหลายปัจจัยประกอบกัน ซึ่งอาจสรุปได้ว่ามีทั้งปัจจัยภายในและ ปัจจัยภายนอก ซึ่งปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยผู้นำ เช่น ความศรัทธาเชื่อมั่นในผู้นำ ความโปร่งใสในการ ดำเนินงาน ความเสียสละ ภารกิจภารณ์ ปัจจัยการบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กร เช่น มีระบบบัญชีและการ รายงานผลที่เป็นปัจจุบัน การจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการเป็นที่น่าพอใจของสมาชิก มีการสร้างกฎ แลกเกติการ่วมกัน มีการติดตามตรวจสอบการทำงาน การประชาสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ การปรับตัว ปัจจัยสมาชิก เช่น การมีส่วนร่วมของสมาชิก การควบคุมกันเองของสมาชิก ทุนที่มีอยู่ใน ชุมชน โดยเฉพาะทุนทางธรรมชาติ ทุนทางมนุษย์ และทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการยอมรับจากบุคคลภายนอกองค์กร ความสอดคล้องกับนโยบายและกฎหมาย การ ได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ

กนกรัตน์ กิตติวัฒน์^{๓๓} ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษารณี: เครือข่ายกลุ่momทรัพย์บางซื่อพัฒนา” ผลการศึกษาพบว่า การมีเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมที่ สมาชิกมีความสัมพันธ์เชิงซ้อนต่อกันนั้น นับเป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญของชาวชุมชนเมือง โดยผ่าน การตอบแทนและการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ตลอดทั้งกระบวนการเกื้อกูลกันและกันด้วยความสัมพันธ์ เช่นนี้ ทำให้พวกรเขามีชีวิตอยู่รอดได้ในสภาวะผืดเคือง นอกเหนือนี้ ค่านิยมร่วมกันเรื่องการมีเครดิตที่ดี หรือการเป็นผู้นำเชื่อถือนั้นมีส่วนสำคัญในการเกื้อหนุนกองทุนสวัสดิการในชุมชน สำหรับการศึกษา กระบวนการทำงานระดับองค์กรเครือข่าย พบร่วม วิธีการดังกล่าวไม่ได้ทำให้เกิดเฉพาะผลด้านบวกใน ความหมายของการเพิ่มทุนทางสังคม หรือทำให้ชาวบ้านมีความสัมพันธ์ที่แนบเน้นขึ้นเท่านั้น หากแต่ เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันอาจเกิดผลด้านลบต่อองค์กรหรือต่อความสัมพันธ์ของ สมาชิกได้เช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งกลุ่มพวงหรือความหวาดระแวงระหว่างสมาชิก ซึ่ง ลักษณะดังกล่าวถือเป็นข้อจำกัดในการพัฒนากลุ่มที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลสำคัญ ในการพัฒนาองค์กรชาวบ้านให้เต็บโตและเข้มแข็งต่อไป

มนัสวัลย์ พัฒนวิบูลย์^{๓๔} ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดสวัสดิการชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อความ พึงพอใจในสวัสดิการของสมาชิก ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และ

^{๓๓} กนกรัตน์ กิตติวัฒน์, “การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษารณี: เครือข่ายกลุ่momทรัพย์ บางซื่อพัฒนา”, รายงานวิจัย คณะรัฐศาสตร์ (สังคมวิทยา), (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๕๓, หน้า บทคัดย่อ.

^{๓๔} มนัสวัลย์ พัฒนวิบูลย์, “การจัดสวัสดิการชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการ ของสมาชิก ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล”, วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๖, หน้า ๙๑ – ๑๐๐.

ปริมณฑล” ผลการศึกษาพบว่า การจัดสวัสดิการของกลุ่มธุรกิจชุมชน มี ๒ ลักษณะ คือ การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก และการจัดสวัสดิการให้แก่ชุมชน โดยสมาชิกมีความพึงพอใจมากในสวัสดิการที่ได้รับและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ คือ การตอบสนองความต้องการของสมาชิก ความเสมอภาคในการได้รับสวัสดิการความก้าวหน้าในการจัดสวัสดิการ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และการบริหารงานที่โปร่งใส สำหรับสวัสดิการที่ได้รับมากที่สุด คือ เงินกู้ประกอบอาชีพ

ปัญญา เลิศไกร^{๓๔} ได้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดและรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุ ๔๐-๔๑ ปี เป็นสมาชิกองค์กรชุมชนแบบเป็นสมาชิกกลุ่ม ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชนทั้ง ๖ ด้าน คือ การมีส่วนร่วม ผลประโยชน์ตอบแทน การเรียนรู้และการทำกิจกรรม การให้การยอมรับ และการประสานงาน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่า องค์กรชุมชนมีความพร้อมในการจัดสวัสดิการชุมชนในระดับหนึ่ง และกลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะว่าองค์กรชุมชนควรเพิ่มบริการและกิจกรรมการจัดสวัสดิการสังคมแก่สมาชิก รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกและคณะกรรมการด้วย และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืน คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยจะต้องให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีการกระจายตัวครอบคลุมเป้าหมาย เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ

จิตสุภา จำปา^{๓๕} ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มอมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวงศ์ อ.ลานสัก จ.นครศรีธรรมราช” ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนคีรีวงศ์ มีหัวใจในการบริหารจัดการอยู่ ๓ ส่วน คือ คนงาน และเงิน การบริหารจัดการคน คือ การเสริมสร้างกระตุ้นให้คนทำงานและร่วมมือ ร่วมใจทำงาน การบริหารงาน คือ การออกแบบงาน ให้มีกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม รวมถึงระบบการวางแผน การติดต่อสื่อสาร การจัดองค์กรและกฎระเบียบที่ครอบคลุมเรื่องงาน และมีการบริหารจัดการเงินอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนมิติความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง และความสัมพันธ์เชิงสังคมอย่างเป็นพลวัต โดยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่ และบทบาทอย่างชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ชุมชนคีรีวงศ์ยังมีความพิเศษในส่วนที่เป็นปัจจัยภายใน ซึ่งเป็นต้นทุนที่ดีอันได้แก่ ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางกายภาพ ทุนทางมนุษย์

^{๓๔} ปัญญา เลิศไกร, “แนวคิดและรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ”, ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะสำหรับนักบริหาร, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๐, หน้า บทคัดย่อ.

^{๓๕} จิตสุภา จำปา, “กระบวนการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มอมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวงศ์ อ.ลานสัก จ.นครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๘, หน้า ๕๕ – ๕๖.

ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม และทุนทางการเงิน ส่วนปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ มีส่วนสนับสนุนและเสริมสร้างความพ沃อยู่ พอกิน พอกออมให้ชาวคริสต์ องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านศรีวัง สามารถดำเนินการได้มากกว่า ๒๕ ปี และสามารถจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมให้กับคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๒) เพื่อศึกษาระบบการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ พื้นที่การวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนามและการรวมเรียนรู้ โดยมีวิธีการ ดังนี้

๓.๑.๑ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

คณะกรรมการวิจัยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกองทุนสวัสดิการชุมชนจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ดังนี้

๓.๑.๑.๑ ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่

เกี่ยวข้อง โดยอาศัยแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อให้เกิดความมั่นคงต่อชุมชนและกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นกรอบในการศึกษา

๓.๑.๑.๒ ศึกษาสภาพทั่วไปของกองทุนสวัสดิการชุมชน และแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๑.๑.๓ ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๑.๑.๔ สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงสภาพทั่วไป แนวคิด การจัดการ และกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนقبالไป อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๓.๑.๒.๑ ทำการศึกษาและคัดเลือกกองทุนสวัสดิการชุมชนقبالไป อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีหลักการที่สำคัญในการเลือกพื้นที่ คือ (๑) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ เป็นกองทุน (๒) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีการขยายตัวมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ (๓) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีฐานข้อมูลสมาชิกออนไลน์ โดยการสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปการจ่ายเบี้ยสวัสดิการกองทุนเป็นของตัวเองและอนุญาตให้กองทุนสวัสดิการชุมชนอื่น ๆ ได้นำไปทดลองใช้ (๔) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ใช้สื่อออนไลน์นำเสนอผลงานและประกาศข่าวให้สมาชิกได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอด (๕) เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนตัวอย่างประจำจังหวัดสุรินทร์ที่มีการทำงานร่วมกัน ๓ ขา ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ปกครองท้องถิ่น และภาคประชาชน

๓.๑.๒.๒ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนقبالไป อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด ๒๐ คน แบ่งออกเป็น คณะกรรมการกองทุนฯ ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ ๑๒ คน

๓.๑.๒.๓ ดำเนินการศึกษาระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการ

จัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยเน้นกระบวนการ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน
สวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในการดำเนินการศึกษาวิจัย

๓.๑.๒.๔ สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยนำมารวเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือ กระบวนการ การจัดการกองทุน สวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ และอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ผลกระทบที่เกิดขึ้น การเปรียบเทียบระเบียบเดิม และระเบียบใหม่ของกองทุน ทั้งนี้ เน้นการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้กองทุนสวัสดิการชุมชน และกองทุนสหสมทรัพย์ทั่วประเทศได้รับทราบ

๓.๑.๒.๕ สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๓.๒ พื้นที่การวิจัย ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นกองทุนที่มีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา และมีจำนวนสมาชิกกองทุนฯ มากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) รวมกับคณะกรรมการ และสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อให้เห็นกระบวนการ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน ๘ คน สัมภาษณ์รายบุคคล ๑๒ คน ดังนี้

๑. นายประหยด พุดเจี๊บ	ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่
๒. นางวิรัตน์ กันแก้ว	เลขานุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่
๓. นายสุบิน เกษภู	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑
๔. นางสิงหา แก่นจักร	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓
๕. นางละออง สุริอาจ	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖
๖. น.ส.สมพร ก้านทอง	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘
๗. นางทองดาว บุญลับ	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙
๘. นางสมทรัพย์ ลลับศรี	กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๐
๙. นางสมบัติ ชูเลิศ	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒
๑๐. น.ส.อมรรัตน์ เพ็งวัฒนะ	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒
๑๑. นายประพันธ์ อุไรลักษ์	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓

๑๒. นางสำเนียง นร์คตร	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓
๑๓. นายเกรียงศักดิ์ ยงยิ่งสุข	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๔
๑๔. นายประเสริฐ ทاجันทร์	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๕
๑๕. นางคำกอง เชิดชาญ	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖
๑๖. นางสมพร พวงมี	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘
๑๗. นางหองพูน ไชยพร	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙
๑๘. นายพรชัย บุญลับ	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙
๑๙. นายอัครินทร์ ภูมิมณี	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๓
๒๐. นายมาโนช สีทา	สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๔

๓.๓ เครื่องมือการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และสัมภาษณ์รายบุคคล โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ โดยพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๓.๒ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มีประเด็นที่สนใจ คือ รูปแบบการบริหารงานและการจัดการประชาชนสัมพันธ์ การจัดการการจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิก จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ และการนำเสนอแนวทางในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอตันบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในอนาคต

๓.๓.๓ การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกที่คณะกรรมการวิจัยทำควบคู่กับการสัมภาษณ์สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

ดังนั้น จึงมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

- แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อยสำหรับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน

และแบบสัมภาษณ์การสนทนารายบุคคลสำหรับสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

๒. แบบสังเกต เพื่อการศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่
อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะกรรมการได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของ
การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๓.๔.๑ ลงพื้นที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เพื่อศึกษา
ข้อมูลและปรับทั้งพื้นฐาน ทำหนังสือบันทึกข้อความถึงประธานกองทุนฯ เพื่อขอสัมภาษณ์คณะกรรมการและ
สมาชิกกองทุนฯ ขออนุญาตใช้พื้นที่ขอจัดการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) โดยคณะกรรมการ
ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ด้วยตนเอง

๓.๔.๒ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) เป็นการสังเกตพฤติกรรม
และการแสดงออกที่คณะกรรมการผู้วิจัยทำความคุ้นเคยกับการสัมภาษณ์สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน และการ
เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๔.๓ การสัมภาษณ์ คณะกรรมการผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับ
คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อศึกษากระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๔.๔ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บทความ
วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็น
กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๔.๕ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษากระบวนการ
จัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัย
ที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จาก
การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและ
สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ
(Qualitative Research) โดยคณะกรรมการผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุป
ตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็น
ทั่วๆ ไป ดังนี้

๓.๕.๑ นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์รายบุคคลมา รวบรวมและถอดเทป โดยการนำคำสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มาเปรียบเทียบ ความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญคุณลักษณะของข้อมูล

๓.๕.๒ นำข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์รายบุคคลที่ จัดลำดับความสำคัญแล้ว นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบถึงกระบวนการภารกิจการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันของข้อมูล

๓.๕.๓ นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์รายบุคคล และการศึกษาต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้า ด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาที่ไม่ใช่ข้อมูลเชิงตัวเลข แต่เป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มีรายละเอียดและความลึกของ ข้อมูล มีการอ้างถึงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทาง เอกสาร

ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) และ ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Document Research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ในแต่ต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผล ซึ่งการวิเคราะห์จะอุปกรณ์ในลักษณะของ การพรรณนานำไปสู่ค่าตอบในการศึกษาและสรุปให้เห็นถึงกระบวนการภารกิจการจัดการกองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้มากยิ่งขึ้น

๓.๖ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ค่อนข้างวิจัยได้นำเสนอเป็นลักษณะการพรรณนา ความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยาย กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการภารกิจการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน สภาพทั่วไป แนวคิด ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อนำไปเป็นต้นแบบการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่เริ่มก่อตั้งใหม่และกำลังพัฒนา โดยการ จัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เผยแพร่ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยต่อองทุนสวัสดิการชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๔

ผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” เป็นการนำข้อมูลที่ปรากฏในส่วนต่าง ๆ ที่ได้เรียบเรียงไว้แล้ว ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพทั่วไป แนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอตันบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผลที่ได้มาจากระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติและข้อตกลงร่วมกัน และมีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๒ เพื่อปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับสวัสดิการของสมาชิกซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดของกองทุน เนื่องจากหากยังใช้ระเบียบข้อบังคับฯ เดิม กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอตันบุรี จังหวัดสุรินทร์ จะต้องปิดตัวลงภายในระยะเวลา ๕ ปี ข้างหน้าจากเงินกองทุนฯ ที่หมดไป ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ ดังนี้

๔.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๔.๑.๑ สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๑.๒ ประวัติความเป็นมาของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๑.๓ แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๒ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๒.๑ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการวางแผน

๔.๒.๒ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการจัดการองค์การ

๔.๒.๓ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการสังการ

๔.๒.๔ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการควบคุม

๔.๒.๕ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการบริหารงานบุคคล

๔.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล

ໄ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๓.๑ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่

๔.๓.๒ อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่

๔.๓.๓ การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๔.๓.๔ การเปรียบเทียบระหว่างแบบเดิมและแบบใหม่

๔.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๔.๑.๑ สภาพทั่วไปของชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

ชุมชนตำบลໄ่ มีทั้งหมด ๑๕ หมู่บ้านตามเขตการปกครองขององค์กรบริหารส่วนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ความเป็นมาของบ้านໄ่ไม่มีการบันทึกไว้ชัดเจน แต่เล่าต่อ ๆ กันมาว่า ครั้งนั้น “หลวงปู่แพ่ง” ผู้ก่อตั้งบ้านໄ่ ได้อพยพผู้คนมาจากบ้านผักบุ้ง (บ้านน้อยสนาม) ทิศเหนืออำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นที่ราบลุ่ม จะเกิดอุทกภัยป่าอยุธยาครั้งใหญ่ในช่วงฤดูฝน ท่านได้อพยพผู้คนมาอยู่ในที่ราบน้ำท่วมไม่ถึง นั่นก็คือที่บ้านໄ่ในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อก่อนจะมีสภาพเป็นป่าໄ่ ทั้งหมด จึงได้เรียกว่า “บ้านໄ่”^{๓๗}

๑) ข้อมูลทั่วไป

ที่ตั้ง : ตำบลໄ่เป็น ๑ ใน ๑๒ ตำบลในเขตอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งตำบลໄ่อยู่ห่างจากตัวอำเภอ ๑ กิโลเมตร มีอาณาเขตพื้นที่อยู่ติดกับท้องถิ่นไก่เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เขตตำบลหนองบัวทอง และเขตตำบลทับใหญ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตตำบลราชตุ และเขตตำบลเบิด อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เทศบาลตำบลรัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตตำบลระเวียง กิ่งอำเภอโนนนารายณ์ จังหวัดสุรินทร์^{๓๘}

เนื้อที่ : ตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีเนื้อที่ทั้งหมด ๓๖ ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ ๒๒,๕๐๐ ไร่

ภูมิประเทศ : ภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบสูง ทางทิศใต้ลาดต่ำลงมาทางทิศเหนือ สภาพพื้นที่ทางทิศใต้เป็นที่ดินลักษณะลูกคลื่นลอนตื้น ส่วนทางทิศเหนือเป็นที่ลุ่ม และลูกคลื่นดินตื้นสลับเป็นบางส่วน

เขตปกครองขององค์กรบริหารส่วนตำบล มีจำนวน ๑๕ หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ ๑ บ้านໄ่

หมู่ที่ ๒ บ้านໄ่

หมู่ที่ ๓ บ้านช่อง

หมู่ที่ ๔ บ้านนาวง

^{๓๗} ประยัด พุดจีบ, “ประวัติหมู่บ้าน,” <<http://www.phai13.com/history>>, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๐

^{๓๘} ไทยตำบลลดอุทกภัย, “ข้อมูลตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์,”

<<http://www.thaitambon.com/tambon/320709>>, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

หมู่ที่ ๕ บ้านคอนสารรค	หมู่ที่ ๖ บ้านสีเหลี่ยม
หมู่ที่ ๗ บ้านนาอุดม	หมู่ที่ ๘ บ้านยางชุม
หมู่ที่ ๙ บ้านไฝ	หมู่ที่ ๑๐ บ้านคอนสารรค
หมู่ที่ ๑๑ บ้านไฝ	หมู่ที่ ๑๒ บ้านช่อง
หมู่ที่ ๑๓ บ้านไฝ	หมู่ที่ ๑๔ บ้านไฝ

ประชากรและครัวเรือน : ประชากร担任ลไฝ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีประชากรจำนวนทั้งสิ้น ๙,๕๐๒ คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน ๔,๗๔๓ คน และเพศหญิง จำนวน ๔,๗๕๙ คน มีจำนวนครัวเรือน ๑,๕๘๓ หลังคาเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๙) ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑

แสดงจำนวนประชากรและคัวเรือนของตำบลไฝ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร		รวม	จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง		
๑	บ้านไฝ	๑๗๙	๑๙๖	๓๗๕	๖๐
๒	บ้านไฝ	๒๔๗	๒๖๕	๔๑๒	๑๐๐
๓	บ้านช่อง	๔๑๓	๔๙๒	๘๐๕	๑๕๗
๔	บ้านนาวงศ์	๔๐๒	๔๘๘	๘๙๐	๑๖๐
๕	บ้านคอนสารรค	๔๒๕	๔๓๗	๘๖๒	๑๒๖
๖	บ้านสีเหลี่ยม	๕๕๙	๕๑๙	๑,๐๗๙	๑๖๗
๗	บ้านนาอุดม	๓๕๙	๓๘๐	๗๓๙	๑๐๙
๘	บ้านยางชุม	๓๘๓	๓๗๐	๗๕๓	๑๔๓
๙	บ้านไฝ	๓๙๙	๓๖๒	๗๖๑	๑๔๑
๑๐	บ้านคอนสารรค	๓๙๙	๔๑๙	๘๑๙	๑๐๖
๑๑	บ้านไฝ	๑๙๑	๑๗๘	๓๖๙	๖๗
๑๒	บ้านช่อง	๒๓๕	๒๑๗	๔๕๒	๗๙
๑๓	บ้านไฝ	๓๙๕	๓๗๑	๗๖๖	๑๒๖
๑๔	บ้านไฝ	๙๙	๙๖	๑๙๕	๓๙
รวม		๔,๗๔๓	๔,๗๕๙	๙,๕๐๒	๑,๕๘๓

๒) สภาพเศรษฐกิจและสังคม

อาชีพ : ประชากรในเขตตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ประกอบอาชีพค้าขาย ทำนา ปลูกมันสำปะหลัง ยางพารา สวนพืชผัก และเลี้ยงสัตว์ มีหน่วยธุรกิจในเขตตำบล ดังนี้

๑. ปั้มน้ำมัน จำนวน ๒ แห่ง
๒. โรงสีข้าว จำนวน ๒๙ แห่ง
๓. โรงงานอุตสาหกรรม จำนวน ๒ แห่ง
๔. ฟาร์มเกษตร จำนวน ๒ แห่ง

การศึกษา : ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีสถานการศึกษาสำหรับให้เด็ก ๆ ภายในตำบลได้ศึกษาเล่าเรียน มีดังต่อไปนี้

๑. ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไผ่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านซ่อง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดศรีลាមรรณ บ้านคอนสารรค และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบำเพ็ญธรรม บ้านนาอุดม

๒. โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านไผ่ โรงเรียนบ้านช่อง โรงเรียนบ้านนาวง โรงเรียนบ้านนาอุดม โรงเรียนบ้านสี่เหลี่ยม และโรงเรียนบ้านคอนสารรค
๓. โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนบ้านคอนสารรค

๔. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน/ห้องสมุดประจำตำบล จำนวน ๓ แห่ง^{๓๙}

สถาบันและองค์กรทางศาสนา : ตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ส่วนใหญ่มีอัตราการนับถือพระพุทธศาสนา เนื่องจากเลื่อมใสในคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นของชนชาวอีสานมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตสอดคล้องกับคำสอนทางพระพุทธศาสนา จึงทำให้มีความคุ้นเคยกับวัดในพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จึงทำให้มีวัด และสำนักสงฆ์/สำนักปฏิบัติธรรม จำนวนมากในตำบลไผ่ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๑. วัด จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ วัดบำเพ็ญธรรม วัดเลี้ยบ วัดศรีลាមรรณ วัดสี่เหลี่ยม วัดแหงส์ และวัดอิสาณ
๒. สำนักสงฆ์ จำนวน ๒ แห่ง
๓. สำนักปฏิบัติธรรม จำนวน ๑ แห่ง

การสาธารณสุข :

---

^{๓๙} องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์, “ข้อมูลพื้นฐานตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์,” <http://www.tambolphai.com/?pid=about>, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

๑. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลไผ่ บ้านไผ่ หมู่ที่ ๙ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านคอนสารรค หมู่ที่ ๑๐

๒. อัตราการมีและใช้สัมภารด้น้ำ ร้อยละ ๘๕

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน :

๑. สถานีตำรวจนมูนชน จำนวน ๑ แห่ง

๒. ศูนย์ อปพร. จำนวน ๑ แห่ง

๓) การบริการพื้นฐาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การคมนาคม :

๑. เส้นทางระหว่างหมู่บ้าน

๒. เส้นทางภายในหมู่บ้าน

การไฟฟ้า :

๑. จำนวนหมู่บ้านที่ใช้ไฟฟ้าเข้าถึง ๑๔ หมู่บ้าน

๒. จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้า จำนวน ๘,๙๖๐ คน

แหล่งน้ำธรรมชาติ :

๑. ลำน้ำ ลำห้วย ๓ สาย

๒. บึง หนองและอื่น ๆ ๔๐ แห่ง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น :

๑. ฝาย ๓ แห่ง

๒. บ่อน้ำตื้น ๗๐ แห่ง

๓. บ่อโถง ๘ แห่ง

๔. ประปาหมู่บ้าน ๘ แห่ง

๔.๑.๒ ประวัติความเป็นมาของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ เกิดจากแก่นนำ (นายประษัย พุดเจ็บ) และผู้บริหารท้องถิ่นเห็นความสำคัญ จึงได้จัดประชุมผู้นำและแกนนำชุมชนทั้ง ๑๔ หมู่บ้าน ได้ประชุมปรึกษาหารือถึงความเป็นไปได้ ประযิชน์ที่จะได้รับ ผู้นำชุมชนมีความเห็นตรงกันว่า เป็นกิจกรรมที่ดี ทั้งปัจจุบันและอนาคต จึงได้มีมติจัดตั้ง เมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีคณะกรรมการชุดแรกจากการแต่งตั้ง ๔๓ คน ที่ปรึกษา ๑๖ คน จากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เจ้าอาวาสวัดในพื้นที่ และกำนันตำบล และประกาศใช้ระเบียบข้อบังคับ พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยคณะกรรมการชุดแรกในเบื้องต้นได้ออกประชาสัมพันธ์ และเน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ และเริ่มดำเนินการเก็บสัจจะวัน

แรก ในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผู้สนใจสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกในครั้งแรก ๑,๓๖๗ คน ครอบคลุมทั้งตำบล (๑๔ หมู่บ้าน)

เมื่อเดือนกันยายนครบร ๒ ปี คณะกรรมการดำรงตำแหน่งครัวภาระ จึงมีการจัดประชุมสมาชิก แต่ละหมู่บ้านเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการ หมู่บ้านละ ๓ คน และให้สมาชิกพิจารณาและลงคะแนนโหวต ผลออกโดยประมาณเวลา ๕ ปีที่ดำเนินงาน มีประชาชนให้ความสนใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกทุกเดือน โดยเฉลี่ยเดือนละ ๗๐ ราย ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า ๕,๐๐๐ คน รับเงินจากสมาชิก (เฉพาะเงินสักจะ) กว่า ๖ ล้านบาทเศษ^{๔๐}

ภาพประกอบที่ ๔.๑
การประชุมคณะกรรมการของกองทุน

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ได้รับรองเป็น “องค์กรสวัสดิการชุมชน” จากคณะกรรมการ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ทะเบียนเลขที่ ๐๔๖๘/๒๕๕๒

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ได้รับรองเป็น “องค์กรชุมชน” จากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สำนักงานกองทุนตั้งอยู่ที่ องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ โดยมี ศูนย์ประสานงาน ๑๕ แห่ง ดังนี้

๑. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑
๒. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๒ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๒
๓. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๓ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ กลุ่momทรัพย์เพื่อการผลิต หมู่ที่ ๓
๔. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๔ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลากลางหมู่บ้าน หมู่ที่ ๔
๕. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๕ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ ๕๖ หมู่ที่ ๕
๖. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๖ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศูนย์แพทย์แผนไทย หมู่ที่ ๖

^{๔๐} กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่, “ความเป็นของกองทุนสวัสดิการตำบลไผ่,” <http://www.phaicare.com/?page_id=2>, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐.

๗. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๗ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาวัดบำเพ็ญธรรม บ้านนาอุดม หมู่ที่ ๗
๘. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๙ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประชาคม หมู่ที่ ๙
๙. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๙ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๙
๑๐. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๐ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ที่ ๑๐
๑๑. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๑ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี หมู่ที่ ๑๑
๑๒. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๒ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๑๒
๑๓. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๓ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านไผ่ หมู่ที่ ๑๓
๑๔. ศูนย์ประสานงาน หมู่ที่ ๑๔ ตำบลไผ่ ตั้งอยู่ที่ ศาลาประจำหมู่บ้าน หมู่ที่ ๑๔
๑๕. ศูนย์ประสานงาน อบต.ไผ่ ตั้งอยู่ที่ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่

๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

กองทุนสวัสดิการตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการตั้งเป้าหมายในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยได้มีแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้กองทุนดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของกองทุน และที่มาของเงินและทรัพย์สินของกองทุน ดังนี้

๑.๑) วัตถุประสงค์ของกองทุน

- ๑.๑.๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักกับความเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ๑.๑.๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด แก่ เจ็บ ตาย
- ๑.๑.๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้าง

สัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก

- ๑.๑.๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง coy ช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น
- ๑.๑.๕) กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

๑.๒) ที่มาของเงินและทรัพย์สินของกองทุน

- ๑.๒.๑) เงินที่ได้รับจากสังฆะวันละ ๑ บาท ของสมาชิก
- ๑.๒.๒) เงินและทรัพย์สินที่ได้รับการสนับสนุนอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

- ๑.๒.๓) เงินและทรัพย์สินที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ/เอกชนอื่น
- ๑.๒.๔) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับบริจาคโดยปราศจากเงื่อนไขหรือข้อผูกพัน

๑.๒.๕) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

ภาพประกอบที่ ๔.๒

บริการนวดแผนไทยฟรีโดยหน่วยงานจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลໄຟແລະບ້ານຄອນ

๒) การสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กร

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการสนับสนุนทุนดำเนินการจากหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ดังนี้

๒.๑) องค์การบริหารส่วนตำบลໄຟ สนับสนุนทุนดำเนินการ ๕๐,๐๐๐ บาท บริการรถโดยสารติดต่อประสานงาน ห้องสำนักงานกลางกองทุน

๒.๒) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สนับสนุนเงิน ๕๕,๐๐๐ บาท

๒.๓) โครงการอุดหนุนตามนโยบายรัฐบาล รอบที่ ๑ (ปี ๒๕๕๓) จำนวนเงิน ๖๓๒,๙๑๐ บาท (จากสมาชิกครบที่ ๑,๗๓๔ ราย)

๒.๔) โครงการอุดหนุนตามนโยบายรัฐบาล รอบที่ ๒ (ปี ๒๕๕๔) จำนวนเงิน ๘๗๐,๕๓๕ บาท (จากสมาชิกครบที่ ๒,๖๕๙ ราย)

๒.๕) โครงการอุดหนุนตามนโยบายรัฐบาล รอบที่ ๓ (ปี ๒๕๕๕) จำนวนเงิน ๑,๔๓๙,๒๑๕ บาท (จากสมาชิกครบที่ ๔,๐๑๙ ราย)

๓) ผลงานเด่นของกองทุน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ยอมรับขององค์กรต่าง ๆ และกองทุนสวัสดิการชุมชนด้วยกัน ดังนี้

๓.๑) เป็นองค์กรชุมชน จัดตั้งเองตั้งแต่ปี ๒๕๕๑

๓.๒) มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ และมีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ย ๗๐ รายต่อเดือน จากแนวทางการประชาสัมพันธ์และการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

๓.๓) มีการออกแบบรูปแบบการบริหารจัดการเฉพาะตัว รวดเร็วทันใจ คณะกรรมการปฏิบัติงานอย่างทั่วถึงและมีความสุข

๓.๕) เป็นแหล่งศึกษาดูงานแนวทางการจัดตั้งและบริหารจัดการ จากทั่วประเทศมากกว่า ๓๐ คณะ

๓.๖) ประธานกองทุน (นายประยศ พุดจีบ) แนวร่วมก่อตั้ง มีความรอบรู้และสามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการชุมชนและการบริหารจัดการองค์กรชุมชน ได้รับเชิญเป็นวิทยากรทั้งในและต่างจังหวัด

๓.๗) ร่วมจัดกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและประชาชนทั่วไป ร่วมกับภาคีเครือข่ายเสมอมา เช่น

๓.๗.๑) จัดกิจกรรมและสนับสนุน กิจกรรมวันผู้สูงอายุทุกปี ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย

๓.๗.๒) จัดกิจกรรมและสนับสนุน กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติทุกปี ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย

๓.๗.๓) จัดทำโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในตำบล

๓.๗.๔) จัดการงานสวัสดิการชุมชน ตามจุดต่าง ๆ ทั่วตำบล เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ รายงานผลการดำเนินงาน จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับทราบปัญหาที่แท้จริงของสมาชิกและชุมชน คลินิกสวัสดิการ บริการตัดผม นวดแผนไทย อาหารแก่ผู้มาร่วมงาน เพื่อส่งเสริมทัศนคติและกระตุ้นยอดสมาชิก

๓.๗.๕) สนับสนุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยความไม่สงบชายแดนไทย-กัมพูชา (จังหวัดสุรินทร์) ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดและมอบอาหารเครื่องใช้ ณ ศูนย์อพยพ

๓.๗.๖) สนับสนุนโครงการลดละเลิกสรุราตำบล ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๗.๗) จัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๔.๑.๓ แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

สวัสดิการเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่า มีการเลี้ยงดู เมื่อตายก็มีคนเหลียวแล

สวัสดิการเบื้องต้น คือ การให้สิ่งเอื้ออำนวยให้ผู้คนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และสุขภาพดี เช่น การพยาบาล ที่พักอาศัย การสาธารณูปโภค การศึกษาอบรม ส่งเสริมการมีอาชีพมีงานทำ หมายความว่ามีการบริการทางสังคม การประกันสังคม และทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึง ได้รับบริการอย่างทั่วถึง คำว่าสวัสดิการ มีการให้ความหมายว่า การให้สิ่งเอื้ออำนวยให้ผู้ทำงานมีชีวิต และสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และสุขภาพดี เช่น สถานพยาบาล ที่พักอาศัย จัดรถรับส่ง เมื่อเป็นเช่นนี้รู้จึงเข้ามา

จัดการเพื่อให้เกิดความมั่นคงของคนในสังคม เช่น การจัดสวัสดิการโดยรัฐ

แนวคิดสวัสดิการของคนตระวันตก หรือที่เรารู้ว่าพวกฝรั่ง เป็นการจัดสวัสดิการโดยรัฐ มาจากคำว่า “เวลเฟร์” (welfare) มีความหมายทั้งทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Welfare) และ สวัสดิการสังคม (Social Welfare) การพัฒนาทางสวัสดิการในยุโรป ตั้งแต่ครรษที่ ๑๙ สาเหตุเกิด จากการผลิตสู่ระบบทุนนิยมที่ทำให้สังคมดังเดิมล่มสลาย ที่ทำลายการช่วยเหลือกันของสังคมดังเดิม ดังนั้น รัฐจะได้เข้ามายัดการเพื่อให้คนในสังคมมีความมั่นคงในชีวิต เช่น ในประเทศเยอรมัน ได้มีการตรา เป็นกฎหมายว่าด้วยสวัสดิการทางสังคม (Social Welfare Policy) โดยจัดให้มีสวัสดิการ เช่น

๑. ทางด้านการศึกษา และฝึกอบรม (จัดการศึกษาและอำนวยความสะดวกให้)
๒. ส่งเสริมการมีงานทำ (รัฐจัดหางาน สร้างงาน ส่งเสริมธุรกิจที่เพิ่มการจ้างแรงงาน)
๓. การคุ้มครองแรงงาน และสุขภาพพลาณมัย ความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน คุ้มครอง การกดขี่ เด็กและสตรี)
๔. การประกันสังคม ประกันสุขภาพ อุบัติเหตุ ชราภาพ คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร การเสียชีวิต ทุพพลภาพ และการว่างงาน^๑

พื้นฐานแนวคิด ในอดีตสวัสดิการของคนไทย คือการเก็บถุง ช่วยเหลือดูแลกันทั้งชุมชนไม่ว่า ใครจะทุกข์ จะยากอย่างใด เริ่มแต่คนในครอบครัว ในชุมชน ซึ่งอยู่กันเหมือนพี่เหมือนน้อง ไม่เคย ทอดทิ้งกันไม่ว่าจะยากดีมีเงิน เมื่อสังคมเปลี่ยนไป คนเปลี่ยนไปชีวิตตัวมัน ต่างคนต่างเอาตัวรอด แย่งชิงทุกอย่างที่ขวางหน้า บริโภคอย่างไม่ลิ่มหลีมตา สังคมชุมชนแตกสลาย กระแสวัฒนธรรมเมืองใหม่ หลบ บ่ำเหมือนกระแสน้ำที่ไหลเขียวเขี้ยวสู่ชุมชน ถ้าโภมกระหน้ำทำลายภูมิปัญญา วิถีชีวิตดังเดิม จนต้านทาน แรงชักกระหน้ำของสายรานมีได้

วิถีเปลี่ยนไป คนเปลี่ยนไป ความเท่าเทียมของคนในสังคมก็แตกต่าง ซึ่งว่างของคนรวย คนจนยิ่งนับวันห่างไกล การจัดระบบของสังคมก็แตกต่าง ผู้คนที่อยู่ในระบบรัฐ ระบบโรงงานสมัยใหม่ ที่ถูก จัดให้อยู่ในระบบ ประมาณ ๘ ล้านคน ได้รับการดูแล แต่ผู้คนที่อยู่นอกระบบจะถูกทอดทิ้ง โอกาสของ คนในสังคมได้รับไม่เท่าเทียมกัน คนในสังคมถูกแบ่งออกเป็นชนชั้น โดยไม่รู้ตัว ชนชั้นที่แข็งแรงกว่าก็เอา ตัวรอดได้ ชนชั้นที่อ่อนแอกว่าก็ถูกทอดทิ้งปราศจากการเหลียวแล ดูเหมือนว่าคนเหล่านี้ไม่ใชมนุษย์ที่เกิดอยู่ ในโลกใบนี้ ที่ดินผืนนี้ ที่สูดลมหายใจอากาศบนโลกใบนี้ด้วยกัน

จากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมจึงเกิดนักคิดมากมาย ที่ได้ลุก ขึ้นมาพูดถึงความเสมอภาค ในสังคม และแนวทางการจัดสวัสดิการเพื่อการดูแลกัน จึงถูกคิดขึ้นมา ว่า

^๑ ทัศนีย์ ลักษณากิจชัช, การใช้ทรัพยากรในงานสวัสดิการสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓ – ๑๖.

เมื่อคนเกิดขึ้นมาแล้วจะต้องมีคุณค่า มีชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคมในโลกนี้อย่างมีศักดิ์ศรี รัฐจะต้องจัดให้ เกิดการดูแลขึ้น ไม่ทางได้ทางหนึ่ง

ถ้าไม่มีความเสื่อมธรรมทางศีลธรรมความมั่งคั่งก็ไม่อาจเป็นที่ชื่นชมได้และมันก็ไม่อារจะถูก สลัดทิ้งไปได้โดยไม่รู้สึกขึ้น กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลได้แบ่งแยกบุคคลออกเป็นชนชั้นที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน “ด้วยความหัวโหวยที่ไม่มีอาหารให้กินอยู่ปลายข้างหนึ่ง และมีอาหารอันเหลือเพื่อแต่เร็วความหัวโหวย ณ อีก ปลายหนึ่ง” การแข่งขันทำให้เกิดการปลอมแปลงปลอมปน การปฏิบัติต่อกันอย่างไม่ซื่อสัตย์ และการ บีบบังคับอย่างไร้มนุษยธรรม จุดอ่อนของมนุษย์แก่ใจได้ก็ต่อเมื่อรัฐเป็นผู้ผลิตเองเท่านั้น

เป็นไปไม่ได้เลย ที่จะปรับเปลี่ยนการปั่นส่วน หรือกระจายความมั่งคั่ง อันเกิดจากการผลิต ของคนงานที่เป็นแรงงาน ดังนั้นการเก็บภาษีค่าเช่า หรือขยายออกไปถึงภาษีกำไร จึงเป็นวิธีการลดเชย ความไม่เสมอภาคอย่างมหาศาลนั้น ถ้าจะให้ไปกล่าวว่านั้น ก็ควรจะลดเชยค่าที่ดิน (และปัจจัยการผลิต อื่น ๆ) ให้กับประชาชนด้วย รัฐต้องแทรกแซง และควบคุมกลไกตลาด เพื่อให้ชนชั้นล่างมีอำนาจต่อรอง มากขึ้น โดยเน้นการสร้างจิตสำนึกอย่างมีขั้นตอน จะนำให้คนไปสู่ความเสมอภาค ถ้าปล่อยให้กลไก ตลาดทำงานอย่างเสรี กลไกตลาดจะเป็นเครื่องมือของคนชั้นบน และทำให้ชนชั้นล่างเสียเปรียบ เมื่อรัฐ แทรกแซงการตลาด รัฐเป็นเจ้าของการผลิต นำไปสู่การเป็นเจ้าของกิจการ ผลลัพธ์จะนำไปสู่การสร้าง ความเสมอภาคในการจัดระเบียบสังคม โดยมีการจัดสวัสดิการต่อกันในสังคม การบริการด้านสังคม เช่น การศึกษา สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ส่วนการประกันสังคมก็จัดให้เกิดประกัน การเจ็บป่วย การว่างงาน ทุพพลภาพ ชราภาพ และผู้ด้อยโอกาสที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้

ชีวิตที่ถูกแบ่งแยกเป็นชนชั้น ชนชั้นถูกแบ่งแยกด้วยอาชีพ และรายได้ ในโลกตะวันตกหลัง สังคมโลกครั้งที่ ๒ ปี ค.ศ. ๑๙๔๕ - ๑๙๘๑ เกิดสภาวะสังคมเย็นนั่นคือโลกนุษย์ถูกแบ่งแยก แนวคิดออกเป็น ๒ ขั้ว คือโลกที่ใช้แนวคิดทุนนิยมเสรี และโลกที่ใช้แนวทางสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ ที่เกิดการขับเคี่ยว และเกิดการเสนอแนวคิดโดยมีความเชื่อว่า มีแต่แนวคิดเช่นนี้เท่านั้นคือความถูกต้อง หากจะเกิดแนวคิดที่แตกต่างกลายเป็นเรื่องผิด แต่อย่างไรก็ตามในโลกตะวันตกແอบยุโรป ก็ได้ผ่านการ คิด เพื่อความเสมอภาคของสังคม ในแนวทางรัฐสวัสดิการ ซึ่งผ่านแนวคิดมาหลายสาย และเชื่อว่าถ้า สังคมจะเกิดความเสมอภาคได้รัฐต้องเข้ามาแทรกแซง จัดระบบการดูแลประชาชนอย่างทั่วถึง โดยการ จัดสรรงบประมาณ ใน การดูแลคนในสังคมให้อยู่ได้โดยไม่ต้องเป็นกังวลให้เกิดความมั่นคงในชีวิต นั่นคือ การจัดแนวทาง ของการประกันสังคมและการบริการทางสังคม อย่างถ้วนหน้า^๒

^๒ เอ็มพร พิษณุสินธุ์, เศรษฐกิจทางเลือกว่าด้วยรัฐสวัสดิการ, (กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นบุ๊กส์, ๒๕๕๓),

การจะจัดสวัสดิการได้อย่างทั่วถึง ระบบการเงินของรัฐต้องเข้มแข็ง รายได้จะมาจากการใน การเลี้ยงดูประชาชน รัฐต้องคิด ฉะนั้นประเทศที่เรียกว่ารัฐสวัสดิการส่วนใหญ่จึงเป็นประเทศที่รัฐเข้า ควบคุมกิจการใหญ่ ๆ เป็นของรัฐ และจัดการกิจการนั้น ๆ ให้เกิดผลกำไร เพื่อบรรลุภารกิจ ประเทศนี้ได้ การจัดเก็บภาษีที่เป็นอีกทางหนึ่งที่ช่วยให้รัฐได้รับเงินเข้ามาบริหารจัดการ และอีกส่วนหนึ่ง เป็นการลดช่องว่างคนมีกับคนจน เพราะการจัดเก็บภาษีระบบที่เรียกว่าภาษีก้าวหน้า โดยเปอร์เซ็นต์ของ การจัดเก็บภาษีจะเป็นไปตามรายได้ รายได้มากจะมีการจัดเก็บภาษีมาก และยังมีการจัดเก็บภาษีมีระดับ กภาษีอสังหาริมทรัพย์ เรื่องระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศไทยเป็นรัฐสวัสดิการของโลก น่าจะมีผู้ศึกษา อย่างลึกซึ้งแล้วนำมายเผยแพร่กันบ้าง

การจัดสวัสดิการในประเทศไทยเรียกว่าเป็นรัฐสวัสดิการ เข้าดูแลประชาชนของเข้าอย่างทั่วถึง โดยรัฐเป็นผู้จัดระบบหั้งหมัดให้ ประชาชนของเขามาต่อเป็นก้าวว่าชีวิตเกิดมาแล้วจะต้องตาย ไร้คน เหลือยแล ไม่ต้องห่วงความทิวท'y ชีวิตจะอยู่ได้ มีปัจจัย ๔ ครอบ มีเครื่องอำนวยความสะดวกตามอัตราภ ยกตัวอย่าง ในประเทศไทยที่ถือว่าเป็นประเทศไทยมีการจัดสวัสดิการ ที่ดีแห่งหนึ่งของโลก ที่รวมกันจะ บอกว่าจัดให้มีสวัสดิการตั้งแต่เกิดจนตายนั้น หมายความว่าอย่างไร ยกตัวอย่างชีวิตของคนทั่วไปใน ประเทศไทยที่ถือว่าเป็นชั้นในสังคมชั้นที่ยากไร้ของเขาก็คือ “ชนชั้นกลาง”

ในคำจำกัดความทางชนชั้น ที่แบ่งคนในสังคมออกเป็น ๓ ชนชั้น คือ ชนชั้นสูง (ผู้มีเงินเหลือ กินเหลือใช้) ชนชั้นกลาง (ผู้มีอันจะกิน มีเงินเก็บไว้อำนวยความสะดวกให้กับตนเองได้บ้าง) ชนชั้นล่าง (เป็นกลุ่มคนจน ที่อดมื้อกินมื้อ ปากกัดตื๊บเอตัวลอดไปวัน ๆ) ในประเทศไทยเราถือว่าประเทศไทย “ไม่มีชนชั้นล่าง เพราะรัฐได้ดูแลคนในสังคมหมดแล้ว

แนวคิดสวัสดิการของชาวบ้าน คือ ระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลในท้องถิ่น มีรูปแบบวิธีการที่ หลากหลายเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย ก่อให้เกิดรายได้ ลดรายจ่าย และนำไปสู่ การแก้ไขปัญหาความยากจน ชาวชุมชนปรับสภาพสังคมที่แเปลเปลี่ยนไป ย้อนรอยกลับคืนสู่วิถี ทบทวน วิถีที่เคยเป็นอยู่ ที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างพื้อย่างน่อง ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยมีวัฒนธรรม ประเพณีเชื่อมร้อยคนในชุมชนระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับปรัชญา แม้ปัจจุบันรัฐจะเข้ามาช่วย จัดการเรื่องสวัสดิการให้กับประชาชน ในรูปแบบของเงินตรา และสิ่งของ แต่ก็ยังไม่ครอบคลุม และทั่วถึง ในชุมชนจึงจัดให้มีการรวมตัวของคนในชุมชนเป็นกลุ่มเครือข่าย เพื่อการจัดสวัสดิการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ครอบคลุมทางสังคมมากกว่า เงินตรา^{๓๓}

---

^{๓๓} นุชประภา โมกข์ศาสตร์, “รัฐสวัสดิการในสวีเดน,” <<https://prachatai.com/journal/2013/12/50503>>, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

เครือข่ายองค์กรชุมชนตระหนักว่า ต้องลุกขึ้นร่วมคิดพื้นฟูให้มีการจัดสวัสดิการที่ให้เกิดการคุ้มครองทางสังคม เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงขั้นพื้นฐานโดยการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก การช่วยเหลือกันเองของคนในชุมชน และสร้างคุณค่าให้กับตนเอง ที่จะรับการช่วยเหลืออย่างมีตักษิรี เกิดแนวคิดในการพัฒนาร่วมกันอยู่ร่วมกัน ของคนกับคน ของคนกับธรรมชาติ อย่างเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีกระบวนการคิดที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้หลักศาสนา และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้างขวาง

กองทุนสวัสดิการชุมชน เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในแต่ละพื้นที่ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับตำบล ภูมินิเวศน์ วิถีวัฒนธรรม ร่วมกันสร้างระบบ การบริหารจัดการ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน ฉะนั้นกองทุนที่เกิดขึ้น ทุกคนจึงเป็นเจ้าของร่วมกัน จากระดุมความคิดสวัสดิการกับสิ่งที่ชุมชนเข้าใจ ความหมายคือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คือ เรื่องเงิน แกนนำ กลุ่ม-เครือข่าย ทรัพยากร การผลิต การรวมกลุ่ม การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ปัจจัย ๔ ทำความเข้าใจปัจจัยการดำเนินชีวิต การผลิตเงิน ผลผลิต จำหน่าย การจัดการชาวบ้านทำกันเอง การรวมทุนกลุ่มสังจะ กลุ่มอาชีวศึกษา กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ^๔ เมื่อมีการจัดสวัสดิการจะนำไปสู่

๑. ความอยู่ดีมีสุขร่วมกัน
๒. เกิดการพัฒนาชุมชน
๓. เกิดความมั่นคงในชีวิต

เมื่อกองทุนที่เกิดขึ้นเป็นของสมาชิกที่มีการรวมตัวกันในชุมชน ฉะนั้น กองทุนที่เกิดขึ้นจึงมาจากการสมทบทองสมาชิก ในรูปแบบที่กองทุนแต่ละแห่งกำหนดกันขึ้นมาเอง เช่น การออมวันละบาท การนำรายได้หรือผลกำไรจากการออมทรัพย์ รายได้จากการวิชาชีพกิจชุมชน หรือรายได้จากการลงทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนมาสมทบทอง เพื่อตั้งเป็นกองทุนสวัสดิการ นอกจำกัดกองทุนที่เกิดจากการสมทบทองของสมาชิกในชุมชนแล้ว กองทุนอาจจะเกิดจากการสมทบทองแหล่งอื่นก็ได้ เช่น การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างประเทศ ตลอดจนดอกผลหรือรายได้จากการดำเนินงานของกองทุน

๑) สวัสดิการชุมชนตำบลไ่

สมาชิกจะได้รับสวัสดิการ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้

๑.๑) เป็นสมาชิกครับระยะเวลา ๑๙๐ วัน นับจากวันที่คณะกรรมการรับเข้าเป็นสมาชิก หากเป็นสมาชิกไม่ครบระยะเวลาแล้วเสียชีวิต จะได้รับเงินสังจะสะสมดีน เท่ากับที่ส่งชำระ

^๔ เกลิง ไฟโรจน์ภักดี, “แนวคิดสวัสดิการชุมชน”, <<https://www.gotoknow.org/posts/6369>>, ๒๘

มาแล้วเท่านั้น

๑.๒) จัดทำเอกสารการขอรับสวัสดิการครบทั่ว พร้อมลงลายมือชื่อ และคณะกรรมการประจำศูนย์ประสานงานลงชื่อให้การรับรอง

สมาชิกจะได้รับสวัสดิการ ในกรณีต่อไปนี้

๑. เกี่ยวกับการเกิด สมาชิกให้กำเนิดบุตร (ครอบครุณถึงสมาชิกไม่ว่าจะเป็นบิดาหรือมารดา) และบุตรนั้นมีชีวิตตั้งแต่ ๑ ชั่วโมงขึ้นไป จะได้รับสวัสดิการ ไม่เกินปีละ ๑ ครั้ง ดังนี้

๑.๑ เงินรับช่วยสำหรับบุตร จำนวนเงิน ๓๐๐ บาทต่อบุตร ๑ คน

๑.๒ บุตรได้เป็นสมาชิก โดยกองทุนชำระบ่าสมัครให้ ๒๐ บาท และส่งเงินสักจะล่วงหน้าให้ ๖ เดือน นับจากวันที่ ๑ ของเดือนถัดจากเดือนที่ถือกำเนิด

๑.๓ กรณีมารดาเป็นสมาชิก จะได้รับค่ารักษาจากการคลอดบุตร จำนวนเงิน ๑๐๐ บาทต่อคืน ตามอยู่จริง แต่ไม่เกิน ๓ คืน

๑.๔ กรณีมารดาเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ตลอดระยะเวลา ๖ เดือน โดยการรับรองของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บุตรจะได้รับค่าเลี้ยงดู จำนวนเงิน ๑,๐๐๐ บาท

๒. เกี่ยวกับการแก่ ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแลผ่านชุมชนผู้สูงอายุที่รับรองโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยกองทุนจะจ่ายเงินสนับสนุนกิจกรรม ชุมชนละ ๕๐๐ บาทต่อปี

๓. เกี่ยวกับการเจ็บ เมื่อสมาชิกเจ็บป่วย เป็นเหตุให้ต้องนอนโรงพยาบาล จะได้รับสวัสดิการ เป็นจำนวนเงิน ๑๐๐ บาทต่อคืน ตามที่อยู่จริง แต่รวมแล้วไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาทต่อปี

๔. เกี่ยวกับการตาย เมื่อเสียชีวิตจะได้รับเงินมาปนกิจตามอายุการเป็นสมาชิก ดังนี้

๔.๑ เป็นสมาชิกครบ ๑๘ วัน และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๒,๕๐๐ บาท

๔.๒ เป็นสมาชิกครบ ๑ ปี และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๕,๐๐๐ บาท

๔.๓ เป็นสมาชิกครบ ๒ ปี และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๑๐,๐๐๐ บาท

๔.๔ เป็นสมาชิกครบ ๔ ปี และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๑๕,๐๐๐ บาท

๔.๕ เป็นสมาชิกครบ ๘ ปี และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๒๐,๐๐๐ บาท

๔.๖ เป็นสมาชิกครบ ๑๒ ปี และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๒๕,๐๐๐ บาท

๔.๗ เป็นสมาชิกครบ ๑๖ ปี และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๓๐,๐๐๐ บาท

๔.๘ เป็นสมาชิกครบ ๒๐ ปี และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๓๕,๐๐๐ บาท

๔.๙ เป็นสมาชิกครบ ๒๔ ปี และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๔๐,๐๐๐ บาท

๔.๑๐ เป็นสมาชิกครบ ๒๘ ปี และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๔๕,๐๐๐ บาท

๔.๑๑ เป็นสมาชิกครบ ๓๒ ปีขึ้นไป และเสียชีวิต รับเงินมาปนกิจ ๕๐,๐๐๐ บาท

กรณี ตายหรือหายสาสูญไปปราภูหลักฐานที่เชื่อถือได้ จะไม่ได้รับเงินสวัสดิการ

กรณี กระทำอัตโนมัติกรรมตนเอง (ผ่าตัวตาย) จะไม่ได้รับเงินสวัสดิการ ยกเว้นมีหลักฐานชัดเจนว่ามีความผิดปกติทางจิต

หากสมาชิกที่เสียชีวิตมีสิทธิรับสวัสดิการ เสียชีวิตภายในจังหวัดและคณะกรรมการได้วางพวงหรีดแสดงความไว้อลัยในงานฌาปนกิจ กองทุนจะจ่ายค่าดำเนินการให้คณะกรรมการ ๕๐๐ บาท สวัสดิการอื่น ๆ

๑. ทุนการศึกษา เป็นสมาชิกครบถ้วนรอบ ๕ ปี และกำลังศึกษาอยู่ไม่เกินชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าในการศึกษาปกติ จะได้รับทุนการศึกษา ๕๐๐ บาท และสมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่ มีสิทธิได้รับพิจารณาทุนการศึกษาอื่นตามมติที่ประชุมคณะกรรมการ

๒. ประสบภัยพิบัติ

๒.๑ อัคคีภัย สมาชิกจะได้รับเงินช่วยเหลือไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท ไม่เกิน ๑ ครั้งต่อปี

๒.๒ วาตภัย สมาชิกจะได้รับเงินช่วยเหลือไม่เกิน ๕๐๐ บาท ไม่เกิน ๑ ครั้งต่อปี

๓. สนับสนุนกิจกรรม

๓.๑ วันเด็กแห่งชาติ สนับสนุนกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาทต่อปี

๓.๒ ส่งเสริมการอุ่นกำลังกาย สนับสนุนกีฬาประเภทน้ำหนักเบา ๕๐๐ บาทต่อปี

๔. เงินกู้ยืม มีเงินกู้สังเคราะห์งานบุญ กรณีบุคคลในครอบครัวของสมาชิกเสียชีวิต สามารถกู้เงินสำรองจ่าย วงเงินไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ไม่มีดอกเบี้ย ระยะเวลาไม่เกิน ๑๕ วัน และเงินกู้อื่นตามประกาศของคณะกรรมการ

กรณี ผู้ด้อยโอกาส ที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการกองทุนแล้ว กองทุนจะลดเงินให้ไม่ต้องสังสัจจะ และมีสิทธิได้รับสวัสดิการเหมือนกับสมาชิกทั่วไป ทั้งนี้จะต้องระบุให้กองทุนเป็นผู้รับผลประโยชน์เท่านั้น เมื่อได้รับสวัสดิการตาม ข้อกำหนดเกี่ยวกับการตาย กองทุนจะดูแลค่าใช้จ่ายในงานฌาปนกิจให้ตามความเป็นจริง แต่ไม่เกินยอดสวัสดิการที่พึงได้ตามระเบียบ หากมีเงินคงเหลือให้บริจาคเข้ากองทุน^๔

---

^๔ ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖). (อัดสำเนา)

ภาพประกอบที่ ๔.๓

มอบเงินจ่ายค่าสวัสดิการในงานมาปนกิจ

๒) ดอกผลจากสวัสดิการชุมชน

จากการจัดสวัสดิการชุมชน ดอกผลที่ได้นั้นมากกว่าเรื่องเงินทอง เพราะชุมชนไม่ได้ช่วยกันเพียงการหยิบยื่นเงินให้ หากแต่เป็นการมอบความรัก ส่งต่อความปรารถนาดีต่อกันที่ไม่ได้จำกัดเพียงชั่วครั้งชั่วคราว ดอกผลที่ได้จากการจัดสวัสดิการชุมชนจึงมีคุณค่าและหมายสำหรับคนในชุมชน ดังนี้

๒.๑) สวัสดิการชุมชนทำให้เกิดความรัก การช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนเป็นการแสดงน้ำใจ แม้จำนวนเงินจะน้อยแต่การที่ตัวแทนกลับไปเยี่ยมไข่ หรือเป็นเจ้าภาพงานศพ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มีคุณค่าทางจิตใจ

๒.๒) เกิดการพื้นฟูระบบคุณค่า/ทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมในชุมชน มาประยุกต์ใช้จัดปรับให้สอดคล้องกับวิถีปัจจุบัน เช่น กองทุนสวัสดิการที่ตั้งอยู่ที่วัด ทำให้คนมาวัดเป็นประจำ การเป็นระบบการเอาแรงช่วยเหลือกัน ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมร่วมกัน เกิดความสัมพันธ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาระหว่างผู้สูงอายุกับลูกหลาน ฯลฯ

๓) การบริหารเงินทุนและการบัญชี

๓.๑) ทรัพย์สินของกองทุนที่เป็นตัวเงิน ให้จัดสรรไว้ดังนี้

๓.๑.๑) ร้อยละ ๕๐ ตั้งเป็นเงินเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก

๓.๑.๒) ร้อยละ ๓๐ ตั้งเป็นกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาและอาชีพ สมาชิกด้วยโอกาส หรือประสบภัยพิบัติ ต้องการความช่วยเหลืออย่างรุ่งด่วน

๓.๑.๓) ร้อยละ ๒๐ ตั้งไว้เพื่อประกันความเสี่ยง และเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

๓.๒) การดูแลรักษาเงิน เงินที่รับมาทุกประเภท ให้เหรัฐภูมินำฝากธนาคารทุกรายการ โดยให้สำรองไว้เป็นเงินสด ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือเป็นไปตามมติคณะกรรมการ โดยให้เหรัฐภูมิเป็นผู้เก็บรักษา

๓.๓) กำหนดผู้มีอำนาจสั่งจ่าย-ถอนเงินฝากธนาคาร จำนวน ๓ คน ประกอบด้วย ประธาน เหรัญญิก และเลขานุการ โดยมีเงื่อนไขสั่งจ่าย ๒ ใน ๓

๓.๔) ผู้มีอำนาจสั่งจ่าย-ถอนเงินฝากธนาคาร สามารถสั่งจ่ายเงินได้ไม่เกินครั้งละ ๕,๐๐๐ บาท เดือนละไม่เกิน ๑ ครั้ง การสั่งจ่ายเงินเกินกว่า ๕,๐๐๐ บาท จะต้องมีมติที่ประชุมคณะกรรมการ เห็นชอบ เว้นแต่กรณีสั่งจ่ายเพื่อสวัสดิการของสมาชิกที่ระบุไว้ตามระเบียบ

๓.๕) คณะกรรมการจะต้องจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และรายงานผลการดำเนินงาน ทุกเดือน พร้อมติดประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

๓.๖) คณะกรรมการจะต้องรายงานผลการดำเนินงาน จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย งบ แสดงฐานะทางการเงิน งบดุล ตามมาตรฐานที่ยอมรับทั่วไป และรับรองโดยคณะกรรมการตรวจสอบ แล้วติดประกาศให้สมาชิกทราบโดยทั่วกัน อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง คือ ณ ๓๑ ธันวาคม ของทุกปี

๔.๒ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีกระบวนการจัดการที่ คณะกรรมการของกองทุนได้มีมติข้อตกลงกัน แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้ คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม และด้านการบริหารงานบุคคล

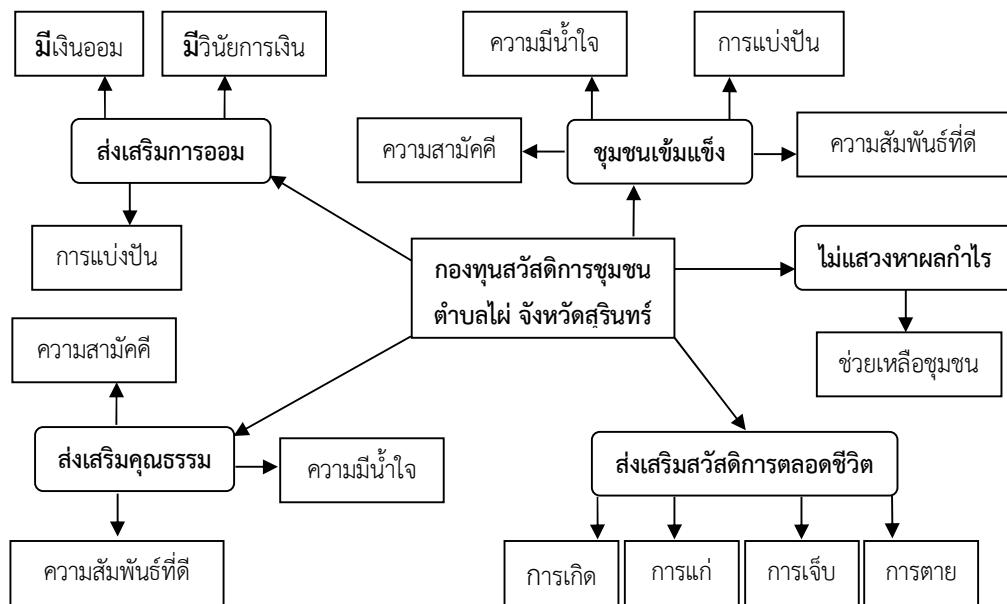
๔.๒.๑ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการวางแผน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาที่ เกิดขึ้นของชุมชน เช่น ปัญหาการออม ปัญหาการเป็นหนี้สินของครัวเรือน ปัญหาสวัสดิการสังคม ปัญหา การศึกษา เป็นต้น และยังให้ความสำคัญกับความรู้ดังเดิมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นภูมิปัญญา ดั้งเดิมของบรรพบุรุษ โดยในอดีตที่ผ่านมาได้มีการสืบท่อโดยการบอกเล่าหรือบางครั้งความรู้นั้นได้ถ่าย ไปพร้อมกับบรรพบุรุษซึ่งไม่ได้มีถ่ายทอดความรู้ไว้ให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ เช่นเดียวกันกับปัญหา สวัสดิการชุมชน ในอดีตที่ผ่านมาสวัสดิการของรัฐบาลอย่างชาวบ้านไม่สามารถเข้าถึงได้ และนอกจากนั้น การเกิด การแก้ การเจ็บ และการตาย ซึ่งเป็นสิ่งธรรมของโลก ชาวบ้านทั่วไปต้องประสบกับทุกคน แต่ สวัสดิการของรัฐไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือหรือจุลเจือชาวบ้านได้ ดังนั้น ชาวบ้านต้องมีสวัสดิการชุมชน เพื่อช่วยเหลือปัญหาเบื้องต้นซึ่งอาจจะเป็นเงินจำนวนไม่มากนักแต่สามารถช่วยเหลือได้บ้าง ไม่มากก็ น้อย ถือว่าเป็นการช่วยเหลือกันในชุมชนเพื่อความผาสุกและความมั่นคงของชุมชน โดยกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการวางแผนการดำเนินงานที่เป็นรายลักษณ์ อักษรที่ชัดเจน มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตามอุดมการณ์ของผู้นำกองทุน สวัสดิการชุมชนและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ช่วยกัน

แสดงความคิดเห็นและระดมมั่นสมองร่วมกันเพื่อให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

... “กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานและ กิจกรรมของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน” ...^๖ ประกอบไปด้วย

๑. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักก้อมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
๒. เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย
๓. เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ แก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก
๔. เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่ค่อยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น
๕. กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

ภาพประกอบที่ ๔.๔

วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ จังหวัดสุรินทร์

... “กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ จังหวัดสุรินทร์ มีการวางแผนในการดำเนินงานของ กองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคง มีสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยใช้กฎระเบียบ

^๖ สัมภาษณ์ นางวิรัตน์ กนกแก้ว เลขาธุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

และภูมิภาคที่ประรานและคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ได้ช่วยกันร่างกฎหมายและลงมติร่วมกันเห็นชอบให้ใช้ปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกทุกคนที่อยู่ภายใต้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์”^๗ ประกอบไปด้วย

๑. การวางแผนการรับสมัครสมาชิกใหม่

การรับสมาชิกใหม่ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖) หมวด ๓ ว่าด้วยเรื่องสมาชิกกองทุน โดยเน้นรับสมาชิกใหม่เฉพาะบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ไม่รับสมาชิกใหม่ที่เป็นบุคคลที่อยู่นอกพื้นที่หรือไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการซักชวนเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องจากหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ด้วยวิธีพูดกล่าวปากต่อปาก มีการทำป้ายและใบปลิวติดประกาศ เชิญชวนสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยให้คำชี้แจง คำปรึกษา และกรอกใบสมัคร ตามที่ทางกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้กำหนดครูปแบบไว้ให้กับสมาชิกทุก ๆ คน

๒. การวางแผนการให้คำแนะนำ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ เน้นการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องสวัสดิการชุมชน ตามวัตถุประสงค์ทั้ง ๕ ข้อ ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้คำปรึกษาเรื่องการออมซึ่งเน้นเรื่องการออมทรัพย์ หรือที่เรียกว่า “สัจจะออมทรัพย์” โดยให้สมาชิกทุกคนฝึกการมีวินัยการออม การแบ่งสรรเงินรายได้ที่เหมาะสมได้ แบ่งออกเป็นสัดส่วนเพื่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การแบ่งเงินฝากออมให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชน วันละ ๑ บาท สมาชิกทุกคนต้องฝึกพฤติกรรมการออมเงินวันละ ๑ บาท ทุกคน นอกจากนั้นยังมีการสอนแทรกคุณธรรม การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งไปพร้อม ๆ กับการให้คำปรึกษาเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทั้งหมดในชุมชนตำบลໄ่

๓. การวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต ได้แก่ สวัสดิการ (เกิด) สวัสดิการ (แก่) สวัสดิการ (เจ็บ) สวัสดิการ (ตาย) ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖) หมวด ๕ ว่าด้วยเรื่องสวัสดิการ มีคณะกรรมการคุยติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของสมาชิกทุกคน เมื่อมีเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงเกิดขึ้นจะมีคณะกรรมการหรือตัวแทนเดินทางไปมอบสวัสดิการให้กับสมาชิกหรือครอบครัวสมาชิก เพื่อเป็นการเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นให้สมาชิกในเบื้องต้น

^๗ สัมภาษณ์ นายประหยด พุดจีบ ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

๔. การวางแผนการเงิน

เนื่องจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ของกองทุนไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก จึงทำให้กองทุนเน้นเรื่องสวัสดิการ การช่วยเหลือสมาชิกทุกคน เมื่อเกิดปัญหาฉุกเฉิน หรือเกิดอุบัติเหตุ เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงเกิดขึ้น เป็นต้น แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความเสี่ยงของกองทุน ดังนั้นคณะกรรมการจึงมีมติให้การวางแผนการเงินให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖) หมวด ๖ ว่าด้วยเรื่องการบริหารเงินทุนและการบัญชี เพื่อให้กองทุนมีรายได้เพิ่มเติมในการขับเคลื่อน ลดภาระความเสี่ยงจากการลืมเงินสต็อกไม่มีการลงทุนหรือลืมเงินในรูปแบบอื่น ๆ ที่จะเกิดจากภาวะเงินเพื่อในอนาคตซึ่งทำให้ค่าของเงินลดน้อยลง

๔.๒.๒ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการจัดการองค์การ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการกำหนดบทบาทและหน้าของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการไว้อย่างชัดเจนโดยมีการจัดโครงสร้างและบริหารการจัดการตามรูปแบบการจัดองค์การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยทั่วไป มีวาระในการดำรงตำแหน่งเป็นสมัย ๆ ละ ๒ ปี โดยมีการคัดเลือกและลงคะแนนเสียงจากสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วย

๑. ประธานกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน

๒. รองประธานกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๒ คน ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุนในระหว่างที่ประธานกรรมการกองทุนไม่อยู่

๓. เลขาธุการ และผู้ช่วยเลขานุการ ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และบริหารงานประสานสัมพันธ์กับสมาชิกกองทุนและองค์กรต่าง ๆ ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน

๔. เหรัญญิก และผู้ช่วยเหรัญญิก ทำหน้าที่คอยทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกองทุนสวัสดิการชุมชน

๕. ทะเบียน ทำหน้าที่คอยทำทะเบียนรายชื่อสมาชิกภายในกองทุนสวัสดิการชุมชน

๖. สวัสดิการ ได้แก่ สวัสดิการ (เกิด) สวัสดิการ (แก้) สวัสดิการ (เจ็บ) สวัสดิการ (ตาย) สวัสดิการ (การศึกษา) สวัสดิการ (ประสบภัย) สวัสดิการ (เงินถูก) มีหน้าที่คอยดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการในแต่ละด้านของสมาชิกในกองทุนสวัสดิการชุมชน เช่น เมื่อสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนหรือครอบครัวของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน คลอดบุตรใหม่ สวัสดิการ (เกิด) จะดูแลให้สวัสดิการเป็นเงินขวัญถุงรับขวัญเด็ก จำนวน ๓๐๐ บาท ค่านอนโรงพยาบาล คืนละ ๑๐๐ บาท (แต่ไม่เกิน ๓ คืน) กรณีมารดาเสียชีวิตด้วยน้ำนม เกินกว่า ๖ เดือน จะได้รับสวัสดิการ ๑,๐๐๐ บาท เป็นต้น

๗. ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่คอยประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหว การดำเนินกิจกรรมของ กองทุนสวัสดิการชุมชน การจัดทำเว็บไซต์ และเฟสบุ๊คของกองทุนสวัสดิการชุมชน เช่น นำเสนองิจกรรม การฝึกอบรม การศึกษาดูงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

๘. ฝ่ายตรวจสอบ ประกอบไปด้วย หัวหน้าตรวจสอบ ผู้ตรวจสอบ ๒ คน และกรรมการ ๒๑ คน มีหน้าที่คอยตรวจสอบการดำเนินงาน กิจกรรม การเงิน รายรับ-รายจ่ายของกองทุนสวัสดิการชุมชน

นอกจากนี้ยังให้มีคณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ยืมโดยคัดเลือกจากคณะกรรมการ จำนวน ๗ คน และยังมีผู้ที่มีจิตอาสาที่มาช่วยเหลืองานของทางด้านกองทุนสวัสดิการชุมชนซึ่งผู้ที่มีจิตอาสาดังกล่าว ล้วนแล้วก็เป็นสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนมาช่วยงานในด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกองทุน สวัสดิการชุมชน

๔.๒.๓ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการสั่งการ

การสั่งการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการสั่งการตามหน้าที่ ความรับผิดชอบตามที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ ลงนามจากประธานกรรมการ ให้ปฏิบัติ หน้าที่ตามตำแหน่งของตนเองที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ เพื่อความเข้มแข็ง เกิดพลัง สามัคคีในชุมชน ซึ่งมีการช่วยเหลือและสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนพึงจะได้รับจาก กองทุนฯ ได้แก่ สวัสดิการ (เกิด) สวัสดิการ (แก่) สวัสดิการ (เจ็บ) สวัสดิการ (ตาย) สวัสดิการ (การศึกษา) และ สวัสดิการ (เงินกู้) โดยมีเหตุณภูมิ คอยดูแลเรื่องการเงิน มีคณะกรรมการตามวาระเป็น ผู้เชื่อมนุมัติ มีฝ่ายตรวจสอบซึ่งมีหัวหน้าตรวจสอบ และคณะกรรมการตรวจสอบคอยตรวจสอบความ โปร่งใสของกองทุนฯ การสั่งการฝ่ายสวัสดิการต่าง ๆ ในกรอบช่วยเหลือและสิทธิประโยชน์ของสมาชิก กองทุนฯ ตามกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีดังนี้

ตารางที่ ๔.๒

การช่วยเหลือและสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน

ได้รับจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

การให้การช่วยเหลือ	สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ
สวัสดิการ (เกิด)	<ul style="list-style-type: none"> - รับเงินขวัญถุง ๓๐๐ บาท/บุตร ๑ คน - บุตรได้เป็นสมาชิก (เสียค่าสมัคร ๒๐ บาท และส่งเงินสักจะล่วงหน้าให้ ๖ เดือน) - มกราคม เป็นสมาชิก ได้ค่ารักษา ๑๐๐ บาท/คืนตามอายุจริง (ແຕ່ມີເກີນ ๓ ຄືນ) - มกราคม เป็นสมาชิก ได้ค่าเลี้ยงคۇບتر ๑,๐๐๐ บาท
สวัสดิการ (แก)	ผู้สูงอายุ จะได้รับการดูแลผ่านชุมชนผู้สูงอายุที่รับรองโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยกองทุนจะจ่ายเงินสนับสนุนกิจกรรม ชุมชนละ ๕๐๐ บาท/ปี
สวัสดิการ (เจ็บ)	สมาชิกเจ็บป่วยเป็นเหตุให้นอนโรงพยาบาล จะได้ค่ารักษา ๑๐๐ บาท/คืน (รวมแล้ว ไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท/ปี)
สวัสดิการ (ตาย)	<ul style="list-style-type: none"> - ๑๙๐ วัน รับเงินมาปนกิจ ๒,๕๐๐ บาท - ๑ ปี รับเงินมาปนกิจ ๕,๐๐๐ บาท - ๒ ปี รับเงินมาปนกิจ ๑๐,๐๐๐ บาท - ๔ ปี รับเงินมาปนกิจ ๑๕,๐๐๐ บาท - ๘ ปี รับเงินมาปนกิจ ๒๐,๐๐๐ บาท - ๑๒ ปี รับเงินมาปนกิจ ๒๕,๐๐๐ บาท - ๑๖ ปี รับเงินมาปนกิจ ๓๐,๐๐๐ บาท - ๒๐ ปี รับเงินมาปนกิจ ๓๕,๐๐๐ บาท - ๒๔ ปี รับเงินมาปนกิจ ๔๐,๐๐๐ บาท - ๒๘ ปี รับเงินมาปนกิจ ๔๕,๐๐๐ บาท - ๓๒ ปี ขึ้นไป รับเงินมาปนกิจ ๕๐,๐๐๐ บาท <p>* เสียชีวิตจากฆ่าตัวตาย/หายสาบสูญไม่ปรากฏหลักฐานที่เชื่อถือได้จะไม่ได้รับเงินสวัสดิการ</p>
สวัสดิการ (ศึกษา)	สมาชิกที่กำลังศึกษาอยู่ไม่เกินชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จะได้รับทุนการศึกษา ๕๐๐ บาท
สวัสดิการ (เงินกู้)	ให้สมาชิกกู้สังเคราะห์ทำบุญ วงเงินไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท ไม่มีดอกเบี้ย ระยะเวลาไม่เกิน ๑๕ วัน และเงินกู้อ่อนตามประกาศของคณะกรรมการ

๔.๒.๔ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการควบคุม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการวางแผนเบี่ยงข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีการกระจายความรับผิดชอบตามหน้าที่โดยการคัดเลือกคณะกรรมการจากสมาชิกกองทุนฯ ทั้งหมดที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนฯ ด้วยการคัดเลือกตามกฎระเบียบของกองทุนฯ การดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการรายงานผลการดำเนินงานในคราวการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ปีละ ๑ ครั้ง มีคณะกรรมการผู้ตรวจสอบความโปร่งใสของกองทุนฯ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกกองทุนฯ กับเงินออมที่ได้นำฝากไว้ ซึ่งมีการประกาศระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖) โดยแบ่งออกเป็นหมวด จำนวน ๗ หมวด และบทเฉพาะกาล ได้แก่

หมวด ๑ ว่าด้วยเรื่อง ข้อความทั่วไป

หมวด ๒ ว่าด้วยเรื่อง กองทุนสวัสดิการ

หมวด ๓ ว่าด้วยเรื่อง สมาชิกกองทุน

หมวด ๔ ว่าด้วยเรื่อง คณะกรรมการกองทุน

หมวด ๕ ว่าด้วยเรื่อง สวัสดิการ

หมวด ๖ ว่าด้วยเรื่อง การบริหารเงินทุนและการบัญชี

หมวด ๗ ว่าด้วยเรื่อง การประชุม

และนอกจากนี้ยังมีระเบียบข้อบังคับเพิ่มเติม คือ ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ ว่าด้วย “สวัสดิการเงินกู้” ควบคู่ไว้อีกด้วย

๔.๒.๕ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนด้านการบริหารงานบุคคล

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีแนวทางในการดูแลสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

๑. ด้านจิตใจ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้สร้างขวัญกำลังใจให้กับสมาชิก โดยการนำหลักศาสนาที่ทำให้สมาชิกเข้าใจง่าย ๆ มาแสดงธรรมให้สมาชิกฟังพร้อมทั้งโน้มน้าวให้สมาชิกนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น หลักสังคಹัตถ ๔ ประกอบไปด้วย ๑) ทาน คือ การให้ การเสียสละ ๒) ปิety คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไม่พูดหยาบคาย ๓) อัตถจริยา คือ การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๔) สมานัตตา คือ เป็นผู้มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลายซึ่งหลักธรรมดังกล่าวทำให้สมาชิกเป็นคนที่มีจิตใจที่เข้มแข็งไม่เป็นบุคคลจิตโถ倒是 และหลักอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย ๑) ฉันทะ คือ มีความพอใจกับหน้าที่การงานที่ทำอยู่ ๒) วิริยะ คือ มีความขยันหมั่นเพียรกับหน้าที่การงานที่ทำอยู่ ๓) จิตตะ คือ มีความเอาใจใส่รับผิดชอบต่องาน ๔) วิมังสา คือ มีความเข้าใจกับหน้าที่การ

งานที่ทำ เพื่อเป็นการขัดเกลาจิตใจสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์ ให้มีความละเอียดอ่อนและสามารถเชื่อมกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเข้มแข็ง

๒. ด้านสิทธิประโยชน์ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์ มีสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกทุกคนจะต้องได้รับเท่าเทียมกันทุกคน คือ สวัสดิการ ตามหมวด ๕ ว่าด้วยเรื่องสวัสดิการ ในระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๒)

๓. ด้านส่งเสริมทักษะอาชีพ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้มีการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุหรือผู้ที่สนใจ คือ มีการผลิตไม้กวาดดอกหญ้า การทำหมากสามจากวัสดุธรรมชาติ การสร้างโรงเพาะเห็ดเพื่อจำหน่ายและนำมาแปรรูป เป็นต้น

๔.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์

๔.๓.๑ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่

๑) การบริหารจัดการ

... “การบริหารจัดการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์” ได้มีการสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในพื้นที่ชุมชนตำบลไฝ่ ทำให้กองทุนฯ ได้รับการยอมรับจากคนในพื้นที่อย่างรวดเร็ว มีผู้สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกของกองทุนฯ ทุกเดือน โดยเฉลี่ยเดือนละ ๗๐ ราย ซึ่งทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนขยายตัวและเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีสมาชิกกองทุนสวัสดิการมากกว่า ๕,๐๐๐ คน เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีสมาชิกมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ ทำให้ยอดรายรับเฉพาะเงินสักจะออมทรัพย์ตั้งแต่จัดตั้งกองทุนสวัสดิการประมาณ ๖ ล้านบาท สามารถดูแลสวัสดิการหรือคุณภาพชีวิตให้กับสมาชิกและประชาชนในพื้นที่ชุมชนตำบลไฝ่ มากกว่า ๒.๕ ล้านบาท ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องจ่ายปกติ ทำให้ช่วยลดค่าใช้จ่ายให้กับสมาชิกและประชาชนในเขตพื้นที่ได้เป็นอย่างมาก” ...”

การที่กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ และมีการเพิ่มขึ้นของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ทำให้กองทุนสวัสดิการได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณตามนโยบายของภาครัฐมากที่สุดในจังหวัดสุรินทร์ (จำนวนสมาชิก X ๓๖๕ บาท) ซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐ จำนวน ๓ ครั้ง รวมทั้งสิ้นประมาณ ๓ ล้านบาท ทำให้กองทุนสวัสดิการมี

---

๕ สัมภาษณ์ นายประหยด พุดจีบ ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

เงินหมุนเวียนสามารถช่วยเหลือและให้สวัสดิการกับสมาชิกอย่างทั่วถึง การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการมีการจัดตั้งคณะกรรมการในรูปแบบของการจัดการองค์การโดยทั่วไป โดยมีคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการ ทั้งหมด ๔๓ คน ทำหน้าที่ตามภาระการแต่งตั้งจากการคัดเลือกจากสมาชิกหมู่บ้านละ ๓ คน (๑๔ หมู่บ้าน) และคัดเลือกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๑ คน และให้มีคณะกรรมการจากหมู่บ้านต่าง ๆ คัดเลือกประธานศูนย์ประสานงานของหมู่บ้านนั้น ๆ จำนวน ๑ คน มีการแต่งตั้งที่ปรึกษาของกองทุนเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑ คน ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุภาพตำบล ผู้บริหารสถานศึกษาในตำบล และเจ้าอาวาสวัดในตำบล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายนอก จำนวน ๓ คน ให้ผู้บริหารหน่วยงาน/องค์กรในพื้นที่ดำเนินการคัดเลือก โดยดำรงตำแหน่งประธาน ๑ คน

การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ จังหวัดสุรินทร์ ในรูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะที่ปรึกษา และคณะผู้ตรวจสอบภายนอก มีการแบ่งภาระงานและตำแหน่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน คอยดูแลสมาชิก จัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้กับสมาชิกอย่างเพียงพอ ... “มีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส ชี้แจงรายละเอียดกฎหมายเบื้องต่าง ๆ ของกองทุนให้สมาชิกได้เข้าใจชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติตามข้อตกลงของกองทุนได้เป็นอย่างดี มีเงินรายได้สนับสนุนจากภาครัฐเข้ามาช่วยเรื่องสวัสดิการเพิ่มเติมจากการมีสมาชิกจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ การจ่ายสวัสดิการกองทุนให้กับสมาชิกอย่างรวดเร็วในนามอุகเดน และเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึงเกิดขึ้นกับสมาชิกหรือครอบครัวสมาชิก จึงเป็นเหตุผลให้ประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลໄຟ เกิดความเชื่อถือ มีความมั่นใจ และมีความเชื่อใจ ในการบริหารจัดการของกองทุนสวัสดิการ”...^๗ กองทุนจะไม่ล้มหรืออยู่หรือยกเลิกกองทุนไประหว่างทาง หรือคณะกรรมการเกิดการทะเลาะวิวาทจนเป็นเหตุให้กองทุนล้ม ดังนั้น ด้วยความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มีประธานกรรมการ และคณะกรรมการได้ดำเนินการกองทุนสวัสดิการชุมชนมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นต้นมา จึงทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่มีความมั่นใจและเลือกที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุน เพื่อจะได้รับสวัสดิการช่วยเหลือเบื้องต้นเมื่อเกิดภาวะเหตุการณ์อุกเดนในชีวิต สามารถนำไปใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาล ทำบุญ และอื่น ๆ ได้ในเบื้องต้น

---

^๗ สัมภาษณ์ นางวิรัตน์ กนกแก้ว เลขาธุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

ภาพประกอบที่ ๔.๕
การประชุมร่วมกันของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน

๒) การประชาสัมพันธ์

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้ ... “มีกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ กองทุนหลากหลายรูปแบบ จากการประชุมและตกลงกันของคณะกรรมการกองทุน มอบหมายให้ฝ่าย ประชาสัมพันธ์ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลໄ่ได้รับทราบและรู้ วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกของกองทุนว่าจะได้สิทธิประโยชน์อะไรบ้างจากการเป็นสมาชิก โดย เปรียบเทียบการเป็นสมาชิกและการไม่เป็นสมาชิกจะเสียประโยชน์หรือได้ประโยชน์อะไรบ้าง...”^{๑๐} ซึ่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ของกองทุนได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อเชิญชวนสมัครเป็นสมาชิก อธิบายสิทธิ ประโยชน์ที่จะได้รับ ส่งเสริมการรู้จักกิจกรรมการออมซึ่งเรียกว่า “สัจจะออมทรัพย์” ส่งเสริมคุณธรรม ความ สามัคคี มีน้ำใจ สร้างความสัมพันธ์อันดีให้กับสมาชิก สวัสดิการตลอดชีวิต เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง ... “กองทุนจะพยายามเหลือเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน เกิดความเดือดร้อนหรือความจำเป็นเร่งด่วน กระหันหันเกิดขึ้นกับสมาชิก”...^{๑๑} ซึ่งรูปแบบการประชาสัมพันธ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้

๒.๑) การเชิญชวนจากผู้นำหมู่บ้าน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนตาม ระเบียบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ พ.ศ. ๒๕๕๑ ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน และมติที่ประชุม คณะกรรมการสมัยสามัญ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ให้คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนแทน คณะกรรมการที่ครบวาระ เป็นคณะกรรมการกองทุนสมัยที่ ๕ ซึ่งคัดเลือกจากสมาชิกหมู่บ้านละ ๓ คน

^{๑๐} สัมภาษณ์ นางละอง สุริอาจ กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางทองพูน ไชยพร สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

โดยที่ว่าไปจะเป็นผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ในการเป็นคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นตัวแทนบริหารงานและเป็นปากเสียงแทน สมาชิกหรือลูกบ้านของตัวเอง ดังนี้ ... “การมีผู้นำหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการกองทุนจึงทำให้ชาวบ้าน เกิดความมั่นใจในกองทุนสวัสดิการชุมชนมากขึ้น นอกจากนี้ผู้นำหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ยังมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์ ส่วนตัว ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ใช้วิธีซักชวนเป็นสมาชิกด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวและความไว้เนื้ือ เชื่อใจของคนในชุมชนหรือหมู่บ้านเดียวกันได้เป็นอย่างดี” ...^{๑๒} นอกจากนั้นการประชาสัมพันธ์ของผู้นำ หมู่บ้านผ่านหอกระจายเสียงประจำหมู่บ้านทุก ๆ เช้า เป็นวิธีการประชาสัมพันธ์อีกประการหนึ่งที่ ประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ

๒.๒) การเชิญชวนด้วยใบปลิว/แผ่นป้ายโฆษณา

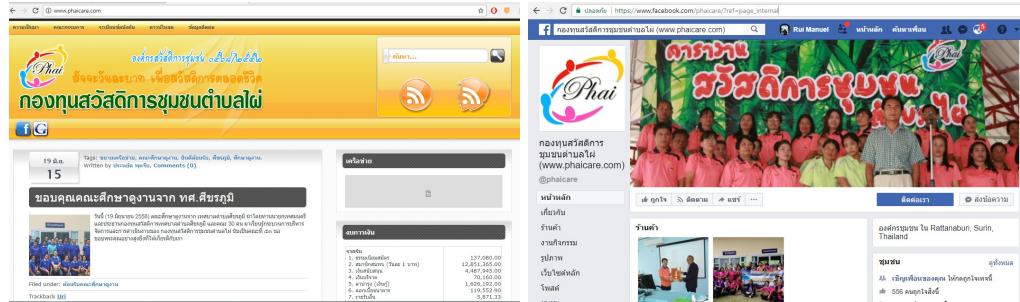
กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ได้จัดทำใบปลิว/แผ่นป้ายโฆษณาเชิญ ชวนให้ประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลໄ่เข้าร่วมสมัครเป็นสมาชิกกองทุน ซึ่งทางกองทุนถือว่าเป็นสื่อ ที่สามารถเข้าถึงประชาชนในเขตพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ต้นทุนในการจัดทำไม่สูงมาก สามารถอธิบาย วัตถุประสงค์ สิทธิประโยชน์ที่พึงได้ การออมสักจะออมทรัพย์วันละ ๑ บาท เป็นต้น ให้ประชาชนในเขต พื้นที่เข้าใจ ... “การประชาสัมพันธ์ด้วยใบปลิว ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะใช้วิธีการแจกใบปลิวให้กับประชาชน ตามงานในวาระต่าง ๆ เช่น งานศพ งานบวช งานแต่ง เป็นต้น ซึ่งถ้าหากบุคคลใดสนใจหรือมีข้อสงสัย ที่มีงานก็จะอธิบายให้ทราบถึงขั้นตอน สิทธิประโยชน์ที่พึงได้ วิธีการสมัคร เป็นเบื้องต้นก่อน พร้อม แนะนำคู่มือ กฎระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้ไปศึกษาเพิ่มเติมก่อนตัดสินใจสมัครเข้า เป็นสมาชิก” ...^{๑๓} ส่วนแผ่นป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ของกองทุน ที่มีงานจะติดป้ายไว้ในลักษณะใหญ่ไว้ที่ สำนักงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ และติดตามจุดสำคัญของตำบลที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ใช้ ใบปลิวนานด A4 ติดประกาศตามบอร์ดประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้าน และจุดสำคัญต่าง ๆ ของตำบล

... “การเชิญชวนด้วยใบปลิว/แผ่นป้ายโฆษณา ถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ ด้วยที่มีงานประชาสัมพันธ์ และแนวทางการส่งเสริม มีความเข้มแข็ง” ...^{๑๔} และมุ่งมั่นในการขยายการเจริญเติบโตของกองทุนจึงทำให้เกิดเป็นจุดแข็งของ กองทุนและสามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดต่อไปได้

^{๑๒} สมภาษณ์ นางละ่อง สุริอา กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สมภาษณ์ นายสุบิน เกษภู กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สมภาษณ์ นายอัครินทร์ ภูมิมณี สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

ภาพประกอบที่ ๔.๖

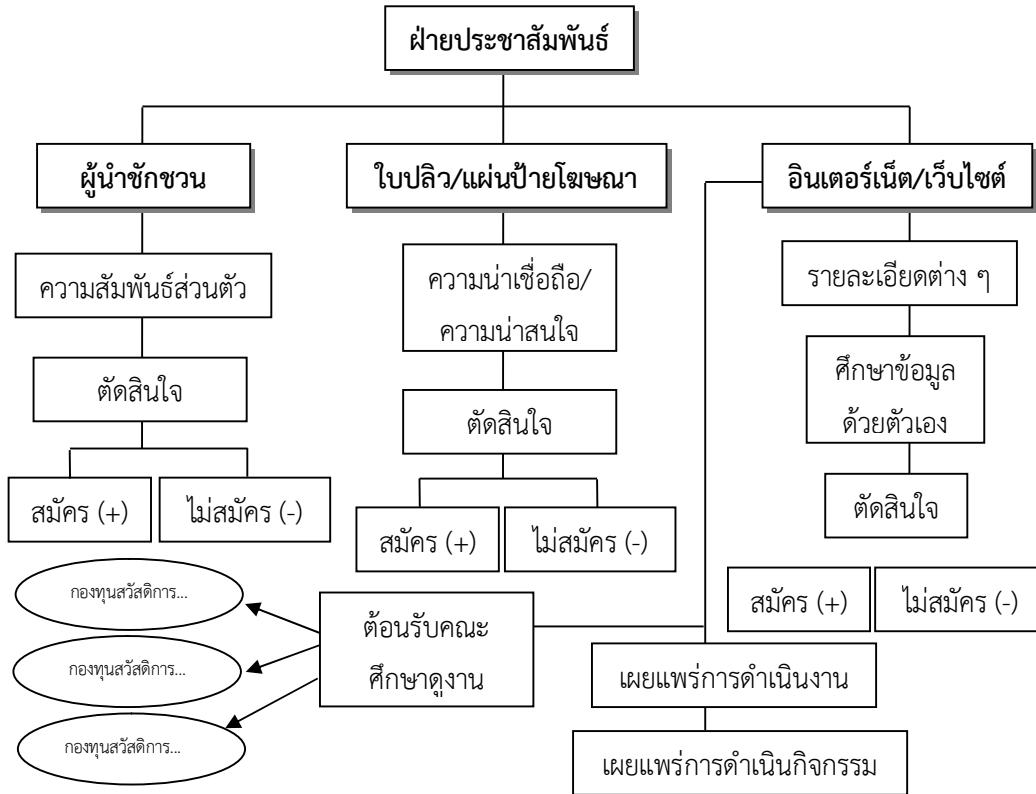
เว็บไซต์และเพจเฟสบุ๊คของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่

๒.๓) การเชิญชวนด้วยอินเตอร์เน็ต/เว็บไซต์

ปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีทางด้านอินเตอร์เน็ตมีความสำคัญต่อการกระจายข่าวสาร ติดตาม ข่าวสาร ศึกษาหาข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ ใช้เป็นสื่อบันเทิงเพื่อการผ่อนคลาย เป็นต้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีมติร่วมกันในการประชุมของคณะกรรมการกองทุนให้ดำเนินการจัดทำ เว็บไซต์ เฟสบุ๊ค ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมการดำเนินงาน ซึ่งการจัดทำ เว็บไซต์ของกองทุนสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปศึกษาข้อมูล เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับ การเผยแพร่กิจกรรมของกองทุน การมอบสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้กับสมาชิก ฯลฯ

การเข้าถึงสื่ออินเตอร์เน็ต/เว็บไซต์ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่เป็นปัจจัยที่ประสบความสำเร็จ ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ เนื่องจากปัจจุบันวัยรุ่นสมัยใหม่นิยมใช้อินเตอร์เน็ตสืบคันหากาข้อมูล มีโทรศัพท์มือถือสามารถค้นหากาข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตได้ตลอดเวลา ดังนั้น ฝ่ายประชาสัมพันธ์จึงได้นำ ข้อมูลเบื้องต้นของกองทุนดาวโหลดขึ้นไว้บนหน้าเว็บไซต์ของกองทุน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสารและศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อการตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิก ผลที่ได้อีกอย่างหนึ่งของการจัดทำ เว็บไซต์ก็คือการได้ประชาสัมพันธ์รูปภาพกิจกรรม รูปภาพการดำเนินงาน สามารถดึงดูดใจให้กองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ เข้ามาศึกษาดูงาน และน้ำใจรู้สึกได้จากการชุมชนตำบลໄ่ ไปใช้ปฏิบัติและขยายผลไปสู่กองทุนสวัสดิการชุมชนอื่น ๆ อีกด้วย ... “การสร้างเพจเฟสบุ๊คของกองทุน เป็นสื่อที่ค่อยอพเดทการดำเนินกิจกรรมของกองทุนอยู่เรื่อย ๆ เพื่อให้ทันปัจจุบันที่ทันสมัยด้วยระบบ เทคโนโลยีและระบบไฮท์ เช่น การเผยแพร่ภาพถ่ายการทำกิจกรรม การศึกษาดูงาน และการถ่ายทอด สดผ่านเฟสบุ๊ค หรือที่เรียกว่า Facebook Live ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป” ...^{๑๕}

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางสิงหา แก่นจักร กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

ภาพประกอบที่ ๔.๗

การประชาสัมพันธ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

๓) การແລກເປີ່ຍນເຮືອນຮູ້ຮ່ວງໜຸ່ບັນ

การທີ່กองทุนສະຕິກາຮູ່ມັນຕຳບລໄຟ ຈັງຫວັດສຸຣິນທົ່າ ກ່ອຕັ້ງຂຶ້ນໃນພື້ນທີ່ໜັບທິ່ງຈັງຫວັດ ທີ່ມີຄວາມເຄີຍຊີ່ນ ມັກຄຸນກັນ ຕີ່ບອກລ່າວ່າສາຮີ່ງກັນແລກກັນທີ່ກ່ຽວກັບການພະປຸງຄຸງຊີ່ງໜ້າ ກາຣໂຕສັພົບພຸດຄຸງ ກາຣແຈຕຄຸງຜ່ານທາງ ສ່ວນສັນຄົມອອນໄລ່ນ ທຳໄໝເກີດກາຮືອນຮູ້ຂໍ້ມູນເກີດກັບກອງທຸນຮະຫວ່າງຊີ່ງກັນແລກກັນຂອງໜຸ່ບັນຕຳ ກ່າວມີເຄື່ອງລູາຕີທີ່ອຢູ່ໜຸ່ບັນອື່ນ ສາມາຮັດສ່ວນຂໍ້ມູນຊ່ວຍສາຮີໃຫ້ກັນໄດ້ ຮູ່ປະບົບຈະເປັນລັກຂະນະຄວາມເຂົ້າໃຈກັນ ອ້ອງເຫັນຄນອື່ນໄດ້ສີທີປະໂຍ້ນຂອງກອງທຸນແລ້ວເກີດອຍາກໄດ້ຕາມຈີ່ເຂົ້າສາມັກເປັນສາມັກ ນອກຈາກນັ້ນ ... “ກອງທຸນສະຕິກາຮູ່ມັນຕຳບລໄຟ ຈັງຫວັດສຸຣິນທົ່າ ໄດ້ມີການຈັດກິຈຈະກົມແລກເປີ່ຍນເຮືອນຮູ້ຮ່ວງໜຸ່ບັນຮ່ວ່າງ ສາມາຊີກຈາກໜຸ່ບັນຕຳ ສ່ວນເສີມແລກພັດທັນກິຈຈະກົມໃຫ້ດຳເນີນການຈັດກາໄທເກີດຄວາມຮູ້ຂຶ້ນອ່າງ ຕ່ອນື່ອງແລກຈິງຈັງ ໂດຍໃໝ່ກາຣແລກເປີ່ຍນເຮືອນຮູ້ຮ່ວງໜຸ່ບັນແລກເປີ່ຍນເຮືອນຮູ້ຊີ່ງກັນ ແລກກັນ ເຮືອນຮູ້ສີທີປະໂຍ້ນ ເຮືອນຮູ້ກົງຮະເບີຍບ້ານຄັບ ປັບປຸງຫາ ອຸປສຣຄ ແລກຄວາມເປັນໄປໄດ້ຂອງ

กองทุนฯ แต่ละหมู่บ้านที่สมาชิกกองทุนอาศัยอยู่ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ร่วมกันให้สวัสดิการแก่สมาชิกร่วมไปด้วยกัน” ...^{๑๖} จัดแสดงสินค้าจำหน่ายของหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านเพื่อเป็นกองทุนสวัสดิการแก่สมาชิกเพิ่มเติม ซึ่งผลจากการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกองทุนสามารถเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ขนาดใหญ่ของกองทุน และใบปลิว โดยใช้รูปภาพการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือวีดีโออัพโหลดลงในยูทูป ซึ่งสร้างความมั่นใจ ความเชื่อใจกับประชาชนในเขตพื้นที่ในการตัดสินใจเข้าสมัครเป็นสมาชิกเป็นอย่างมาก

ภาพประกอบที่ ๔.๘

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกแต่ละหมู่บ้าน

๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชนถือว่าเป็นจุดแข็งและเป็นจุดเด่นของชุมชนชนบท ต่างจังหวัด อยู่อาศัยกันเสมือนเครือญาติกันทั้งหมดในชุมชน ทุกคนในหมู่บ้านรู้จักกันหมด กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่เจิงได้รับประโยชน์จากการเป็นชุมชนเครือญาติของแต่ละหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ของทีมงานประชาสัมพันธ์กองทุนกับคนในชุมชนเป็นอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจ เข้าเป็นสมาชิกและนำเงินฝากออมทรัพย์สักจะสะสมทรัพย์ ... “มีการจัดกิจกรรมร่วมกันของคนในหมู่บ้าน จัดทำกลุ่มฝึกอาชีพประจำหมู่บ้านเพื่อหารายได้เสริม มอบเงินสวัสดิการให้กับสมาชิกเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินและเดือดร้อน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ประสบความสำเร็จอีกประการหนึ่งที่เชิญสมาชิกใหม่เข้ามาร่วมในกองทุน” ...^{๑๗} เพราะเนื่องจากความอยากได้เงินช่วยเหลือเบื้องต้นของคนที่ว่าไปเป็นแรงผลักดันให้ประสบความสำเร็จ และเป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของกองทุนตั้งแต่ได้ทำการก่อตั้งขึ้น

^{๑๖} สัมภาษณ์ น.ส.สมพร ก้านทอง กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑.

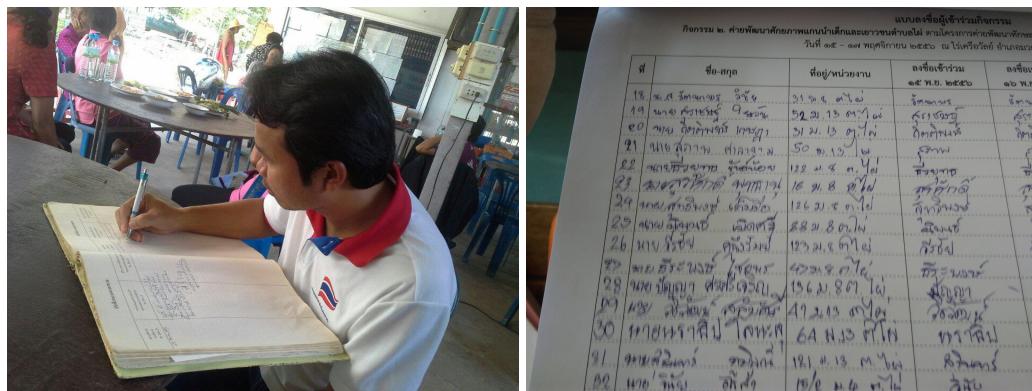
^{๑๗} สัมภาษณ์ นางสมทรพย์ สถาบศรี กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓, ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑.

ประธาน กรรมการ และสมาชิกของกองทุน ตามระเบียบของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล
ไฟต้องเป็นสมาชิกภายในตำบลไฟ เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับตำบลไฟ มีทะเบียน
ราษฎร์อยู่ในตำบลไฟ อำเภอวัดบุรี จังหวัดสุรินทร์ อย่างถูกต้อง ถึงแม้ว่าสมาชิกบุคคลนี้จะเดินทางไป
ประกอบอาชีพอยู่ต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพ และปริมณฑล เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มี
ความคุ้นเคยและรู้จักกันมาตั้งแต่เกิดซึ่งเป็นความผูกพันธ์แบบเครือญาติและรู้จักกันหมดหัวใจบ้าน เป็น
วัฒนธรรมดั้งเดิมของคนอีสานที่เป็นปกติที่จะรู้จักกันหมดในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้น ๆ ไม่ว่าเด็กเล็ก ๆ
วัยรุ่นหมู่สาว คนแก่ ความสัมพันธ์เหล่านี้ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ได้รับสวัสดิการช่วยเหลือเบื้องต้นถึงแม้จะเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก แต่ก็
เป็นการช่วยเหลือกันในยามเดือดร้อน ต้องหาเงินใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาล ถึงแม้ว่าการรักษาพยาบาล
ของสมาชิกกองทุนจะได้รับสิทธิ์บัตรทองของโรงพยาบาลได้รับการรักษาบางโรคฟรี นอนโรงพยาบาลฟรี
เป็นต้น แต่ญาติพี่น้องที่เดินทางไปเผ่าอยู่โรงพยาบาลต้องมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าอาหาร ค่าเดินทาง
เป็นต้น ดังนั้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฟ ภายใต้กรรมการ ๓ คน ประจำหมู่บ้านต่าง ๆ จึงมีการ
ติดตามสมาชิกที่อยู่นอกพื้นที่ตำบลไฟโดยตลอด แจ้งเตือนการจ่ายเบี้ยสวัสดิการเมื่อครบกำหนดจ่าย ให้
จ่ายเบี้ยสวัสดิการเป็นราย ๓ เดือน หรือ ราย ๖ เดือน หรือ ราย ๑ ปี เพื่อจะได้ดูแลคนในชุมชนเดียวกัน
ให้ได้นานที่สุดเท่าที่กองทุนสวัสดิการชุมชนจะทำได้

๕) การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟມີຮະບັບການຈ່າຍເບີ້ຍສວັດສິກາຮຸກ ຍ້າ ເດືອນ ແລະ ເປົ້ອງ
ສັມຄຣສມາຊີກໃໝ່ທຸກວັນທີ ២ ຂອງເດືອນ ເປີດໃຫ້ປະຊານໃນພື້ນທີ່ໄດ້ສັມຄຣເປັນສມາຊີກເພື່ອທີ່ຈະໄກຂອງທຸນ
ຊ່ວຍດູແລສວັດສິກາຕ່າງ ງ່ານຢາມຊຸກເຈີນ ຜຶ້ງປັຈຈຸບັນກອງທຸນມີສມາຊີກມາກວ່າ ៥,០០០ ກວ່າຄນ ເປັນ
ຈຳນວນສມາຊີກຈຳນວນມາກເມື່ອເຖິຍບັກຈຳນວນທະເບີນຮາມງວຽນໃດຕຳບລ ແລະນອກຈາກນັ້ນທຸກ ຍ້າ ເດືອນ
ກຽມກາຮອງໜຸ້ງບ້ານທັງ ៣ ດັນ ຕັ້ງເກີບເບີ້ຍສວັດສິກາຮອງໜຸ້ງບ້ານທີ່ຮັບຜິດຂອບແລ້ວນຳສ່າງທີ່ຂອງທຸນ
ສວັດສິກາຮຸກຈຳນວນຕຳບລໄຟ ກາຍໃນວັນທີ ១ ຂອງເດືອນ ແລະວັນທີ ២ ຂອງເດືອນ ... “ຄອນກຽມກາຈະພິຈາຮາ
ການຈ່າຍສວັດສິກາຕ່າງ ທີ່ມີສມາຊີກຢືນຈ່າຍຄ່າສວັດສິກາໃຫ້ແລ້ວເສື່ອງ ແລະຈ່າຍເງິນສວັດສິກາໃນວັນນັ້ນ
ເລີຍ (ຢັກເວັນການຈ່າຍຄ່າສວັດສິກາກາຕາຍ) ກາຮສ່າງເງິນເບີ້ຍສວັດສິກາຫົວໜ່ວຍຈະເຮີຍກ່າວເງິນສັຈຈະອມທຮັບຍິ
ວັນລະ ១ ບາທ ກີ່ໄດ້ ເປັນກາຮສ້າງຮະບັບກາຮອມໃຫ້ສມາຊີກກອງທຸນຝຶກປົງບັດ ສມາຊີກທຸກຄົນຕ້ອງຈ່າຍເງິນ
ເທົ່າກັບຈຳນວນເດືອນນັ້ນ ຖ້າ ໂດຍກຽມກາທັງ ៣ ດັນ ຈະທຳການເກີບແລະນຳສ່າງກອງທຸນໃຫ້ຕາມທີ່ສມາຊີກຈ່າຍ
ທາກສາມາຊີກທ່ານໄດ້ໄມ່ຈ່າຍເບີ້ຍສວັດສິກາໃນເດືອນນັ້ນກີ່ຈະໄມ່ມີກາຮທວງຫົວໜ່ວຍຕົດຕາມ ຄອນກຽມກາຈະໃໝ່
ວິທີກາຮີ້ດລະລົງບັນຍືໄວ້ວ່າຄ້າງຈ່າຍ ແລະໃຫ້ນຳຈ່າຍໃນເດືອນຄັດໄປ ໂດຍໄມ່ຄ້າງຈ່າຍໄດ້ໄມ່ເກີນ ៣ ເດືອນ ຜຶ້ງເນື້ອ
ຄຽບ ៣ ເດືອນແລ້ວຍັງໄມ່ມີກາຮຈ່າຍເບີ້ຍສວັດສິກາ ກຽມກາປະຈຳໜຸ້ງບ້ານຈະມີກາຮແຈ້ງເດືອນໃຫ້ດຳເນີນກາຮ
ຈ່າຍໃຫ້ທັນກ່ອນປົງປົນໃນເດືອນນັ້ນ ທີ່ຫຼືສມາຊີກບາງຄນໄມ້ໄດ້ອ່າຍໃນພື້ນທີ່ທຳການອຸ່ງກຽງເທັກຫຼືອປິມຄະລດ

เป็นต้น”...๑๙ กองทุนมีการตกลงให้จ่ายเป็นราย ๓ เดือน ราย ๖ เดือน หรือ ราย ๑ ปี ตามที่กำหนดตกลงกันของคณะกรรมการกองทุน หากไม่มีการจ่ายเบี้ยสวัสดิการกองทุนจะดำเนินการตามระเบียบของกองทุนโดยไม่มีการยกเว้นในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น และสมาชิกท่านนั้นจะหมดสิทธิ์ในสวัสดิการต่าง ๆ ของกองทุนทันที ซึ่งการดำเนินการตามระเบียบการจ่ายเบี้ยสวัสดิการของกองทุน ทำให้กองทุนมีความเข้มแข็งและเป็นจุดเด่นขึ้นมา เพราะไม่มีการเอื้อประโยชน์ให้กับญาติพี่น้องของคณะกรรมการ หรือสมาชิกบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือให้ประโยชน์ต่อหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่ง ไม่เกิดการเลียนแบบการไม่ยอมจ่ายเบี้ยสวัสดิการ ซึ่งสมาชิกทุกคนต้องรับภาระจึงเป็นการเลียนแบบการรับจ่ายเบี้ยสวัสดิการให้ทันเหตุการณ์ กัน ทำให้สมาชิกหลาย ๆ คนเกิดการมีวินัยในการออมเงิน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากการถ่ายทอดการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับกองทุนของกรรมการประจำหมู่บ้าน ๓ คน ที่ดูแลหมู่บ้านนั้น ๆ

ภาพประกอบที่ ๔.๙

การเปิดรับเงินสัจจะออมทรัพย์ทก ๆ เดือน

๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ

คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟສ່ວນໃຫຍ່ເປັນບຸກຄລທີ່ມີໜ້າທີ່ກາງຈານຂອງຕ້າວເອງອຍ່ແລ້ວ ມີກາງຈານຫລັກທີ່ຈະຕ້ອງຮັບຜິດຈອບແລະດຳເນີນກາຮອຢູ່ໂດຍຕລອດ ເຊັ່ນ ສາມາຊີກອງຄໍກາບປິຫາຮສ່ວນຕໍ່ບໍລ ຜູ້ຂ່າຍຝູ້ໃຫຍ່ບ້ານ ອາສາສົມກຣສາຮາຣລສຸປະຈໍາມູ່ບ້ານ (ອສມ.) ເປັນຕົ້ນ ບຸກຄລເຫຼຳນີ້ເປັນບຸກຄລຈິຕາສາທີ່ອາສາຊ່າຍພັນນາຊຸມໝນ ເພື່ອໃຫ້ຊຸມໝນຂອງຕົນເອງອຍ່ດ້ວຍລຳແໜ້ງຕົນເອງໄດ້ອ່ຍ່າງຍິ່ງຍືນໄດ້ໄມ່ເຕັ້ງພຶ່ງພາຄວາມຊ່າຍເຫຼືອຈາກກາຮັກ ຮ້ອງສ່ວນງານອື່ນ ຈ ໂດຍມີມຸນມອງວ່າໜ່າວ່າງງານຂອງຮັກ ຮ້ອງສ່ວນງານອື່ນ ຈ ເປັນຂອງທີ່ອຸ່ນໃນອາກະບາງຄັ້ງກີໄດ້ບາງຄັ້ງກີໄມ້ໄດ້ ບາງປີໄດ້ງປະມານຊ່າຍເຫຼືອສັນບສູນ

๑๙ สัมภาษณ์ นางทองดาว บัญลับ กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๕, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

จำนวนมาก บางปีได้งบประมาณสนับสนุนเล็กน้อย บางปีไม่มีเงินสนับสนุน ดังนั้น ด้วยจิตสำนึกชุมชน ของตัวเองคณะกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปัจจุบันนี้จึงสละแรงกาย แรงใจ เพื่อให้ชุมชนของตัวเอง เกิดความเข้มแข็งและยืนหยัดด้วยลำแข็งของตัวเองได้ โดยการทำงานของคณะกรรมการทั้งหมดที่มีการ แต่งตั้ง และคัดเลือกตามวาระสมัยตั้งแต่ตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่เกิดขึ้นมา คณะกรรมการยัง ไม่มีมติให้มีการรับค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ... “การทำงานของคณะกรรมการทุกคนในกองทุนจึงเป็นการ ทำงานจิตอาสา เพื่อให้กองทุนสามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น แม้ว่าบางครั้งการปิดบดุลของทุก ๆ เดือน จะมีเงินที่ขาดหายไปจากการเก็บเบี้ยสวัสดิการของหมู่บ้าน คณะกรรมการ ๓ คน ต้องรับผิดชอบ จ่ายทดแทนร่วมกัน แต่เพื่อให้ชุมชนของตัวเองเกิดความเข้มแข็งก็ต้องยอมเสียสละ” ...^{๑๙}

๓) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่

ชุมชนตำบลไผ่เป็นตำบลที่มีความสามัคคี เป็นชุมชนที่มีการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม อยู่กับ ธรรมชาติและพึ่งพาราธรรมชาติโดยไม่ทำลายทำการธรรมชาติ และเป็นตำบลที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้เดินทางเข้า มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ด้วยความสามัคคีของหน่วยงานและประชาชนในตำบลจึงเป็นเหตุผลที่ทำ ให้กองทุนสวัสดิการทำงานได้ง่ายและราบรื่น โดยเฉพาะคณะกรรมการของกองทุนเกือบทั้งหมดเป็นผู้นำ หรือทำงานในหน่วยงานส่วนท้องถิ่นและเป็นคนในพื้นที่ตำบลไผ่จึงทำงานได้ง่ายขึ้น เพราะรู้บริบทของ ตำบลไผ่แทบทั้งสิ้น การทำงานของตำบลไผ่เป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนถิ่นและส่วนท้องที่ หรือเรียกว่า “การทำงานแบบ ๓ ขา” ประกอบไปด้วย

ขาที่ ๑ ได้แก่ ส่วนท้องถิ่น เป็นหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบลไผ่ ประกอบไปด้วย นายกองค์กรบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบลของแต่ละหมู่บ้าน ปลัดองค์กรบริหาร ส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

ขาที่ ๒ ได้แก่ ส่วนท้องที่ ประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

ขาที่ ๓ ได้แก่ ส่วนประชาชน ประกอบไปด้วย ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลไผ่ อำเภอวัฒนาบุรี จังหวัดสุรินทร์ ทั้งหมด

... “การทำงานขององค์กรต่าง ๆ ทั้ง ๓ ขา ต้องทำงานสอดรับซึ่งกันและกัน เมื่อมีโครงการ ต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในตำบลทุกส่วนงานที่รับผิดชอบต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และนอกจากนั้น ประชาชนในตำบลต้องเข้ามามีส่วนร่วมด้วยตลอด เพื่อเป็นการร่วมด้วยกันและสอดส่องดูแล

---

^{๑๙} สัมภาษณ์ น.ส.สมพร ก้านทอง กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘, ๑๔ มกราคม ๒๕๖๑.

ช่วยกัน” ...^{๒๐} ดังนั้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่เจิงได้รับอานิสงค์ของการเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ทำงาน ๓ ขา ร่วมกันของชุมชนเรื่อยมา

๔.๓.๒ อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่

(๑) การลอกเรียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มีการจัดรูปแบบการจัดสวัสดิการตั้งแต่เริ่ม ก่อตั้งกองทุนโดยการลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จมาก่อนแล้ว เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดตราด เป็นต้น ซึ่งการก่อตั้งกองทุนขึ้นครั้งแรกนั้นไม่ได้มีการวิเคราะห์ ปัญหาและปัจจัยพื้นฐานของชุมชนในเขตพื้นที่ของตนเองเสียก่อน กลุ่มสมาชิกและผู้นำชุมชนมีความ ต้องการอย่างจะก่อตั้งกองทุนขึ้นมา โดยการยกมือโหวตเสียงข้างมากซึ่งปรากฏว่าทุกคนอย่างจะได้ กองทุนสวัสดิการชุมชน ทำให้มีกองทุนดำเนินงานตามรูปแบบจากการลอกเลียนกองทุนสวัสดิการ อื่น ๆ จึงเกิดปัญหาและจุดอ่อนที่สำคัญมากมาย ซึ่งมีผลต่อความมั่นคงของกองทุนเป็นอย่างมาก ผลก็ คือ ยอดจ่ายสวัสดิการของกองทุนสูงมาก มีความไม่สมดุลกับยอดรับสัจจะออมทรัพย์จากสมาชิก โดยเฉพาะเงินบำนาญของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกที่จะต้องจ่ายเป็นประจำทุก ๆ เดือน เงินลงทุนกิจ ช่วยเหลืองานศพในกรณีที่สมาชิกเกิดเสียชีวิตมียอดที่สูงมาก และสวัสดิการอื่น ๆ ที่มีการจ่ายค่า สวัสดิการที่สูงมากเหมือนกัน ซึ่งการลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนของที่อื่นแล้วนำมาใช้ถือว่าใน ระยะเริ่มแรกในการดำเนินงานถือว่าประสบความสำเร็จในด้านการระดมความคิด ระดมจำนวนสมาชิก ให้มาเข้าร่วมกองทุนสวัสดิการชุมชน แต่ด้วยภาระฐานที่ยังไม่มั่นคง ไม่ได้วิเคราะห์ปัญหาพื้นฐาน และ สำรวจปัจจัยพื้นฐานของชุมชนอย่างขัดเจนจึงทำให้ระยะหลัง ๆ ใน การดำเนินงาน กองทุนเริ่มมีปัญหา เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการ การให้สวัสดิการกับสมาชิก เงินสวัสดิการลดน้อยลงจากการให้ สวัสดิการที่สูงเกินไป จึงทำให้คณะกรรมการต้องประชุมปรึกษาหารือหาวิธีการแก้ไขเพื่อให้กองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ สามารถดำเนินงานต่อไปได้

(๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก

การประชาสัมพันธ์ของกองทุนประสบความสำเร็จในการระดมสมัครสมาชิกใหม่ มีประชาชน จำนวนมากในเขตพื้นที่ให้ความสนใจจากการประชาสัมพันธ์ ทำให้กองทุนรับสมาชิกจำนวนมากโดย ไม่ได้วิเคราะห์จุดคุ้มทุน รายได้จากสัจจะสะสมทรัพย์ สวัสดิการที่ต้องจ่าย ข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศ ทำให้การดูแลสมาชิกกองทุนซึ่งมีจำนวนมากและพื้นที่ครอบคลุมทั้งตำบล มีจำนวนคณะกรรมการ ผู้ปฏิบัติงานจำนวนมาก การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความยุ่งยาก ลำบาก ... “การมีจำนวนสมาชิกมาก จนเกินไปเพื่อต้องการให้กองทุนมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะเริ่มแรกถือว่าประสบความสำเร็จ แต่

---

^{๒๐} สัมภาษณ์ นายประหยัด พุดจีบ ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑.

ด้วยระบบการจัดสวัสดิการที่ยังไม่ได้เป็นระบบและทดลองผิด-ถูก จากการลอกแบบของกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลอื่น ทำให้มีปัญหาการบริหารจัดการซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุน” ...^{๒๑} ซึ่งในระยะหลังกองทุนได้มีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการ โดยการนำเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลและข่าวสาร เพื่อความถูกต้อง รวดเร็ว และ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป

... “การให้สวัสดิการกับสมาชิกระยะแรกเป็นการลอกเลียนแบบการให้สวัสดิการจากกองทุน สวัสดิการชุมชนจากตำบลอื่นที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมือตระการให้สวัสดิการที่สูงมากจนเกินไป โดย ไม่ได้สอดคล้องสมดุลกับยอดรับจากการออมสักจะสะสมทรัพย์ ทำให้เงินกองทุนหมดไปอย่าง รวดเร็ว” ...^{๒๒} จากการจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิกทำให้เกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงินและความวิตก กังวลของคณะกรรมการกองทุนเกี่ยวกับปัญหาการเงินในกองทุนที่จะจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิกในอนาคต ซึ่งมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี ปัญหาการให้สวัสดิการแก่สมาชิกสูงจนเกินไปจึงได้นำมา พิจารณาเร่วมกันและประชุมหารือในกรณีเร่งด่วนหลายวาระ และในการประชุมใหญ่สามัญประจำปีก็ได้มีการซี้แจงรายละเอียดแก่สมาชิกให้รับทราบเกี่ยวกับปัญหาการจ่ายสวัสดิการที่เกิดขึ้นเพื่อให้สมาชิกทุกท่านได้รับทราบปัญหาต่างๆ เหล่านี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งได้มีสมาชิกบางท่านแสดงความขัดแย้งเกี่ยวกับ การจ่ายสวัสดิการที่ได้ประโภชน์น้อยลง แสดงความไม่พอใจ และมีการขอลาออกจากเป็นสมาชิก ทางกองทุนได้ซี้แจงเหตุผลและความเป็นไปในการคาดการณ์การดำเนินงานของกองทุนในอนาคตให้ สมาชิกเหล่านี้ได้รับทราบ และแสดงความยินยอมให้สมาชิกเหล่านี้ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกพร้อมกับ จ่ายสวัสดิการที่สมาชิกพึงจะได้หลังจากการลาออกจากระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ไป พุทธศักราช ๒๕๕๑

การให้สวัสดิการสมาชิกสูงจนเกินไปของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไป จังหวัดสุรินทร์ ถือ ว่าเป็นจุดอ่อน/จุดด้อยของกองทุนซึ่งเป็นผลมาจากการไม่ได้วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน ปัญหาพื้นฐาน ความต้องการพื้นฐาน และปัญหาอื่นๆ ของชุมชนก่อนก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นมาก แต่กองทุน เลือกที่จะลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จแล้วนำมายปฏิบัติและดำเนินงาน ตาม ซึ่งในความเป็นจริงบริบทของชุมชนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้กองทุนเกิดปัญหา การจ่ายสวัสดิการและด้านอื่นๆ

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายพรชัย บุญลับ สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายประเสริฐ หาจันทร์ สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๕, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่

... “การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄเฝມีข้อจำกัดเกี่ยวกับทุนสะสมของสมาชิก การเก็บเบี้ยสวัสดิการจากสมาชิกเป็นการเก็บแบบสัจจะอมทรัพย์วันละ ๑ บาท”^{๒๓} ถ้าหากย้อนกลับไปเมื่อการจ่ายเบี้ยประกันเหมือนกับประกันชีวิตของบริษัทต่าง ๆ จะรู้สึกได้ถึงทุนสะสมจากการจ่ายเบี้ยสวัสดิการที่น้อยมาก ผลตอบแทน หรือสวัสดิการที่ได้รับก็ลดน้อยลงตามจำนวนเงินทันทุนที่ส่ง การจ่ายเบี้ยสวัสดิการวันละ ๑ บาท และกับสวัสดิการการป่วยนอนโรงพยาบาล คืนละ ๑๐๐ บาท (ติดต่อ กันไม่เกิน ๓ คืน) รวมแล้วไม่เกิน ๓๐๐ บาท/ครั้ง ซึ่งภายใน ๑ ปี สามารถเบิกจ่ายสวัสดิการ การป่วยจากการนอนโรงพยาบาลได้ไม่เกิน ๗ ครั้ง และนอกจาคนั้นยังมีสวัสดิการอื่น ๆ ที่จ่ายให้ตามระเบียบของกองทุน ถ้าหากสมาชิกมองแค่ตัวเลขจำนวนเงินแล้วจะรู้สึกได้ว่าเป็นเงินแค่จำนวนน้อยมาก ‘ไม่พอกับการใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายการจัดงาน เป็นต้น ซึ่งถ้าหากย้อนดูเบี้ยสวัสดิการที่จ่ายของสมาชิกแล้ว ถือว่าเป็นการจ่ายเบี้ยสวัสดิการที่เป็นจำนวนเงินน้อยมาก เมื่อเทียบกับสวัสดิการที่ได้รับ ซึ่งกองทุนมีข้อจำกัดที่สามารถจ่ายได้ตามที่กำหนดในระเบียบของกองทุนเพียงเท่านั้น ไม่สามารถที่จะจ่ายค่าสวัสดิการให้สมาชิกได้มากกว่าที่กำหนดไว้ เพราะจากการคำนวณจากข้อมูลของสมาชิกจะทำให้เงินที่เป็นเงินสำรองของกองทุนหมดไปอย่างรวดเร็ว และจะทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄเต้องปิดตัวลง

๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์

... “สมาชิกบางส่วนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄเ จังหวัดสุรินทร์ มีการขอยื้นใบลาออกจากเป็นสมาชิกของกองทุนมากกว่า ๑,๐๐๐ กว่าราย หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบกองทุนสวัสดิการชุมชนฉบับใหม่ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๖”^{๒๔} ซึ่งถือว่าเป็นการลาออกจากเป็นสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนมากที่สุด เนื่องจากสาเหตุการไม่เข้าใจอุดมการณ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มุ่งเน้นเรื่องการช่วยเหลือเบื้องต้นด้านสวัสดิการ เช่น การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย และการศึกษา เป็นต้น สมาชิกจะได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนซึ่งเกิดจากการเก็บเงินสัจจะอมทรัพย์วันละ ๑ บาท ของสมาชิกทุกคนที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก แต่เนื่องจากการเริ่มต้นการก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄเ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการลองผิดลองถูก เกิดจากการที่คณะกรรมการประจำตำบลต้องการอยากจะก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เกิดขึ้นในตำบล มีการลอกเลียนแบบกองทุนสวัสดิการที่ประสบความสำเร็จมา

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางสำเนียง นรโคตร สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นางสมบัติ ชุมเลิศ สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

เป็นต้นแบบ โดยการจ่ายค่าสวัสดิการตอบแทนระดับสูงซึ่งเป็นสิ่งยั่วยวนใจชนในตำบลเข้ามาสมควรเป็นสมาชิกจำนวนมาก

เมื่อของทุนสวัสดิการชุมชนได้มีการเปลี่ยนแปลงระเบียบของกองทุนใหม่ และปรับลดการจ่ายสวัสดิการในหมวดต่าง ๆ ลดลง ยกเลิกการจ่ายเบี้ยบำนาญ เป็นต้น โดยความเห็นชอบในการประชุมของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด เพื่อให้กองทุนอยู่รอดและสามารถเดินหน้าอย่างยั่งยืนต่อไปโดยคงคุณภาพของการช่วยเหลือดูแลชุมชนต่อไปนาน ๆ โดยการเอาข้อมูลการจ่ายสวัสดิการและบำนาญในอีก ๕ ปีข้างหน้าซึ่งเป็นอนาคตที่กองทุนจะต้องจ่ายค่าตอบแทนสวัสดิการจะไม่พอจ่าย ดังนั้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่จึงได้มีการปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับฉบับใหม่ขึ้นในปี ๒๕๕๖ ผลที่ตามมาคือมีสมาชิกลาออกจากหลายรายตามมา

๔.๓.๓ การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ของตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ได้แบ่งแยกผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ผลกระทบจากภายใน และผลกระทบจากภายนอก ดังนี้

๑) ผลกระทบจากภายใน เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ที่มีอิทธิพลจากภายในองค์กร เช่น คน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารงาน เป็นต้น ในที่นี้จะมีวิจัยได้แบ่งผลกระทบที่เกิดจากภายในออกเป็นแต่ละด้าน ดังนี้

๑.๑) ด้านการทำงานของคณะกรรมการ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ มีการเลือกตั้งกรรมการของกองทุน จำนวน ๕๓ คน คัดเลือกจากสมาชิกหมู่บ้านละ ๓ คน ดำรงตำแหน่งวาระคราวละ ๒ ปี เมื่อหมดวาระก็จะมีการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งจากการเลือกตั้งคณะกรรมการของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไผ่ในคราวที่ผ่านมาปรากฏว่ากองทุนต้องมีการฝึกหัดการทำงานของคณะกรรมการแต่ละหมู่บ้านใหม่ทุก ๆ ครั้ง ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือการอบรมการบางท่านมีการเรียนรู้ช้า และไม่คิดที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลของกองทุนสวัสดิการชุมชนและการทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การรับเบี้ยสวัสดิการ การจ่ายเบี้ยสวัสดิการ เป็นต้น ทำให้ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนต้องเพิ่มแรงกระตุ้นและสร้างหากลยุทธ์ วิธีการ เพื่อกระตุ้นกรรมการบางท่านที่เข้ามาใหม่ให้สนใจที่จะเรียนรู้งานเพิ่มเติม

๑.๒) ด้านค่าตอบแทนของคณะกรรมการ กรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ ส่วนใหญ่จะทำงานหลายตำแหน่ง ไม่ได้มีตำแหน่งประจำอยู่ในกองทุนเพียงที่เดียว เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นต้น การทำงานภายใต้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไม่ทุกคนล้วนทำด้วยจิตอาสา และอยากให้ชุมชนตำบลของตัวเองสามารถยืนหยัดด้วยลำแข็งของตัวเองได้ ... “มีสวัสดิการเล็ก ๆ น้อย ๆ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อยามเกิดความเดือดร้อนและภาวะฉุกเฉินเกิดขึ้นในชีวิต เช่น อุบัติเหตุ ป่วย นอนโรงพยาบาล ตาย คลอดบุตร ค่าเล่าเรียนบุตร เป็นต้น” ...^{๒๕} หากแต่การเป็นจิตอาสาร่วมทำงานส่วนรวมอยู่บ่อยครั้ง กรรมการบางท่านอาจเกิดวิวัฒนาการเสียงบัดกรีบคั่ว ซึ่งปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวก็คือเรื่องปากเรื่องห้องที่ต้องกินอิ่มนอนหลับ ถ้าหากไม่ทำงานจิตอาสาเพื่อสังคมส่วนรวมอาจจะไปรับจ้างทำงานที่ได้ผลตอบแทนเพื่ามาจุลเงื่อครอบครัว ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อไปหากไม่มีค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน จิตอาสาของสมาชิกหลาย ๆ ท่านก็จะหมดลงไปในอนาคตข้างหน้าอย่างแน่นอน

๑.๓) ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ່ มีอาการสถานที่ ๑ หลัง เป็นอาคารชั้นเดียวติดกับพื้นโดยแบ่งออกเป็น ๒ ห้อง ได้แก่ ห้องที่ ๑ คือ ห้องประชุมสัมมนาเป็นห้องรองรับคณะกรรมการศึกษาดูงานและประชุม ห้องที่ ๒ คือ ห้องสำนักงานเป็นห้องที่คณะกรรมการใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การรับการจ่ายเบี้ยสวัสดิการ การรับสมาชิกใหม่ หรือประชุมย่อยในวาระต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นกองทุนยังมีอาคารเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนอีก ๒ หลัง แต่ทั้งนี้อาคารของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ່ เป็นอาคารที่กองทุนต้องพึงพาอาศัยพื้นที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบล สถานที่ตั้งของกองทุนเป็นพื้นที่ขององค์กรบริหารส่วนตำบล ที่ต้องใช้ร่วมกันในบางครั้งบางคราว

วัสดุและอุปกรณ์สำนักงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ່ ได้รับการอนุมัติงบประมาณจากกองทุนเพื่อสั่งซื้อสั่งจ้างส่วนใหญ่จะเป็นวัสดุและอุปกรณ์สำคัญ ๆ ต่อองค์กรที่ต้องเท่านั้น เช่น โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่วนอุปกรณ์และวัสดุบางอย่างคณะกรรมการที่ทำงานต้องจัดสรรมาใช้เอง เช่น สมุดจดบันทึก ปากกา ดินสอ แอร์ติดผนัง เป็นต้น

๑.๔) ด้านแผนพัฒนาระยะยาว กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ່ แนวคิดเริ่มก่อตั้งกองทุนเกิดจากความอยากรู้การทำ อยากรู้ให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีสวัสดิการสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เมื่อยามฉุกเฉิน โดยไม่ได้มีแผนพัฒนาระยะยาวและแผนรองรับต่อไปอีก ๓ ปี ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี ข้างหน้า ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้กองทุนต้องมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขระบบและข้อบังคับของกองทุนใหม่เมื่อ ป. พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและเหมาะสม กองทุนสามารถดำเนินการอยู่ได้ต่อไปอีก ผลที่ตามมาคือการขอลาออกจากเป็นสมาชิกกองทุนจำนวนมาก ... “กองทุนต้องจ่ายค่าเบี้ยสวัสดิการที่ผู้ลาออกจากจ่ายมาตลอดทุกเดือนคืน โดยไม่หักค่าสวัสดิการที่เคยรับจากรายการอื่น ๆ ตาม

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายเกรียงศักดิ์ ยงยิ่งสุข สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๔, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

ระเบียบข้อบังคับกองทุน ค่าใช้จ่ายจากการจ่ายเบี้ยสวัสดิการทั้งหมดที่ได้จ่ายไปแล้วให้กับสมาชิกที่ลาออกจากกองทุนเป็นผู้รับผิดชอบเองทั้งหมด” ... ๒๖ พ.ศ.๒๕๖๐ กองทุนได้มีการประชุมคณะกรรมการทั้งหมดเพื่อพิจารณาการวางแผนการพัฒนาระยะยาว โดยประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่คุณปัจจุบัน คือ นายประหยัด พุดจีบ ได้เสนอให้กองทุนมีแผนพัฒนาระยะยาวเพื่อการพัฒนาของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนช่วยเหลือสมาชิกภายในตำบลໄ่ให้ได้ยาวนานที่สุด ซึ่งผลปรากฏว่าที่ประชุมมีมติให้มีการร่างแผนการพัฒนาของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ ระยะ ๓ ปี เริ่มแรก และจะพัฒนาเป็นระยะ ๕ ปี และระยะ ๑๐ ปีในอนาคตข้างหน้า

๑.๕) ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเรื่องกองทุนสวัสดิการชุมชนสู่เด็กวัยรุ่นสมัยใหม่ เพื่อให้มีการปลูกฝังการมีจิตอาสาและอยากร่วมงานช่วยเหลือชุมชน บ้านเกิดตัวเองเป็นเป้าหมายหลักที่คณะกรรมการกองทุนรุ่นปัจจุบันพยายามที่จะทำให้สำเร็จ โดยพยายามให้สมาชิกที่มีอายุ ๑๘-๔๐ ปี เข้ามาเรียนรู้วิธีการการทำงานของคณะกรรมการกองทุนเพื่อให้เกิดการเพิ่มพูนทักษะและการเรียนรู้ พัฒนาความรู้เดิมให้ดียิ่งขึ้น นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทันสมัยตามยุคสมัยปัจจุบันเข้ามาใช้พัฒนาของกองทุน เป็นต้น ... “ปัจจุบันกองทุนสวัสดิการชุมชนอยู่ในระดับที่น้อยมาก จะเป็นเรื่องวิตกกังวลของคณะกรรมการยุคปัจจุบันที่ต้องเร่งพัฒนาวัยรุ่นสมัยใหม่ให้เข้ามารับช่วงทำงานทดแทนกันได้เมื่อหมดยุคคณะกรรมการชุดเดิมไปแล้ว” ... ๒๗

ภาพประกอบที่ ๔.๑๐

การถ่ายทอดความการณ์สวัสดิการชุมชนให้แก่เด็กรุ่นใหม่

๒๖ สัมภาษณ์ นางคำกอง เขิดชาย สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๒๗ สัมภาษณ์ นายประพันธ์ อุไรล้ำ สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๒) ผลกระทบจากภายนอก

๒.๑) ด้านเทคโนโลยี ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ทั่วโลกนิยมใช้เทคโนโลยีทันสมัยเพื่อลดภาระการทำงานด้วยแรงคนมากขึ้น ใช้เทคโนโลยีทำงานเพื่อให้งานรวดเร็วขึ้น ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารสั่งงานผ่านโทรศัพท์มือถือ ผ่านแอพพิเคชั่นต่าง ๆ เช่น ไลน์ เฟสบุ๊ค อีเมล เป็นต้น ซึ่งทำให้งานดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็วและสามารถแชร์ไปให้คณะกรรมการและสมาชิกท่านอื่นได้รับทราบกันอย่างทั่วถึง โดยไม่ต้องมีต้นทุนในการทำเอกสาร ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ จำกัดปัญหาเรื่องของขยะ หากมองในด้านที่เป็นผลลบของเทคโนโลยีที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการทำงานได้รวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝก็ได้มีการนำเทคโนโลยีที่โลกปัจจุบันในประเทศไทยนิยมใช้เข้ามาพัฒนาของทุน เช่น มีเว็บไซต์กองทุน เฟสบุ๊คกองทุน และโปรแกรมสำเร็จรูปการรับและจ่ายเบี้ยสวัสดิการกองทุน เป็นต้น เพื่อให้คณะกรรมการ สมาชิก และผู้ที่สนใจข้อมูลเกี่ยวกับกองทุน สวัสดิการชุมชนได้เข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น ... “แต่ปัญหาของกองทุนก็คือการที่คณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนทั้งหมดไม่ได้มีทักษะความรู้เท่ากันทุกคน บางคนสามารถใช้แอพพิเคชั่นจากโทรศัพท์สมาร์ทโฟนเพื่อติดต่อผลประโยชน์ของตนกับกองทุนได้ แต่บางคนไม่สามารถใช้แอพพิเคชั่นได้” ... ๒๔ ซึ่งเป็นปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีของคณะกรรมการและสมาชิกที่มีความแตกต่างด้านอายุ รายได้ และการเข้าใจการเรียนรู้ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่แตกต่างกัน

๒.๒) ด้านพฤติกรรมการออม การออมเป็นเรื่องที่คนไทยกล่าวถึงกันมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ภาครัฐจะมีนโยบายสนับสนุนและรณรงค์ให้ประชาชนมีพฤติกรรมการเก็บออม เพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในยามเดือดร้อน ยามฉุกเฉิน ในรูปแบบการออมต่าง ๆ แต่ผลที่ปรากฏออกมายังไห้เห็นในปัจจุบันก็คือประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ไม่เงินออมแรมยังเป็นหนี้สินอีกมากมาย ปรากวเห็นได้ชัดเจนก็คือสถิตินี้สินครัวเรือนไทยทั้งหนึ่นอกระบบ และหนี้ในระบบ ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมการบริโภค ลอกเลี้ยงแบบของคนไทย เช่น พฤติกรรมการบริโภคโทรศัพท์มือถือ รถยนต์ส่วนตัว การเดินเที่ยวท่องเที่ยว ห้างสรรพสินค้า การรับประทานอาหารที่ร้านอาหารอกบ้านและไม่นิยมปรุงอาหารรับประทานเองที่บ้าน เป็นต้น ... “วัยรุ่นสมัยใหม่ได้มีการวางแผนการใช้เงินในอนาคต เงินที่นำมาได้ส่วนใหญ่จะนำไปกับสินค้าฟุ่มเฟือย โทรศัพท์ เสื้อผ้า เครื่องแต่งตัว เครื่องสำอาง เที่ยว กิน ดื่ม เป็นต้น” ... ๒๕ ดังนั้น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ จึงมีการให้ความรู้โดยให้คณะกรรมการแต่ละหมู่บ้าน ชี้แจงและช่วยกระตุ้นสมาชิกหมู่บ้านคนเองได้ตระหนักรถึงประโยชน์ของการออม โดยให้ความรู้เกี่ยวกับ

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายมานิช สีทา สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๔, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางสมพร พวงมี สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

เรื่องการออมและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการออม เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของสมาชิกกองทุนให้ได้มากที่สุด

๒.๓) ด้านการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย ปัจจุบันสถาบันการเงินและกองทุนกู้ยืมรูปแบบต่าง ๆ ในประเทศไทย มีนโยบายการปล่อยกู้มากรึ้นและลดภาระติดอา gele ระเบียบกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงเงินกู้ได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนไทยมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ตรงกันข้าม กับพฤติกรรมการออมที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด ... “เมื่อการเข้าถึงสถาบันการเงินและกองทุนกู้ยืมรูปแบบต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่สนใจและอยากรู้จักกู้ยืมเพื่อสนับสนุนความต้องการของตัวเอง และหน้าตาทางสังคมให้ดีขึ้น เช่น กู้ยืมสร้างบ้าน กู้ยืมซื้อรถยนต์ กู้ยืมส่งบุตรหลานเรียนต่อ เป็นต้น”^{๓๐} ผลกระทบต่อกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่กือสามารถคาด測ได้ว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งขึ้น ไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนดเวลาที่วางไว้ ไม่สามารถจัดตั้งสำนักงานและดำเนินการต่อไป ทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการ ไม่สามารถจัดตั้งสำนักงานและดำเนินการต่อไป

๔.๓.๔ การเปรียบเทียบระหว่างเดิมและใหม่

จากเหตุผลเรื่องความอยู่รอดของกองทุนเพื่อให้กองทุนดำเนินการไปได้และอยู่กับสมาชิกช่วงเหลือสมาชิกให้ได้ยาวนานที่สุด ทำให้กองทุนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระบบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในสาระสำคัญเกี่ยวกับการให้สวัสดิการสมาชิก ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุดของกองทุน ทำให้สมาชิกบางส่วนได้ลาออกจากกองทุน เหตุผลเพราคิดว่าได้รับสวัสดิการที่น้อยลง ไม่คุ้มกับเงินที่ออมไว้กับกองทุนและขาดความมั่นใจในกองทุน ด้วยเหตุนี้จึงมีการตั้งคำถามกับสมาชิกว่า “หากยังใช้ระบบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการฉบับเดิม (พุทธศักราช ๒๕๕๑) กองทุนอาจต้องปิดตัวลงในอีก ๕ ปีข้างหน้า จากเงินกองทุนที่หมดไปหรือจะแก้ไขปรับปรุงระบบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการฉบับใหม่ขึ้นมา เพื่อให้มีกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ดี ๆ แบบนี้ไว้ให้แก่รุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป” ซึ่งผลจากการจัดประชุมสามัญประจำปี ๒๕๕๖ ทุกหมู่บ้าน (ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๖) และการประชุมคณะกรรมการ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้มีมติที่ประชุมให้ปรับปรุงแก้ไขระบบข้อบังคับใหม่ซึ่งเรียกว่า “ระบบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖)”

^{๓๐} สัมภาษณ์ น.ส.อมรรัตน์ เพ็งวัฒนา สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๓

เปรียบเทียบระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไม่

ระเบียบเดิม พ.ศ. ๒๕๕๑	ระเบียบใหม่ พ.ศ. ๒๕๖๑	หมายเหตุ
สมาชิก寥อก จะได้รับเงินสักจะสะสมคืน โดยไม่ หักสวัสดิการที่เคยได้รับ	จะไม่ได้รับเงินสักจะสะสมคืน ยกเว้นเป็นสมาชิกไม่ถึง ๑๙๐ วัน และมียอดสักจะที่ชำระ ล่วงหน้าเกินกว่าเดือนที่寥อก	เป็นไปตามหลักส่งเคราะห์ที่ว่าไป ลดรายจ่าย
การเกิด บุตรได้ค่าทำวัณ ๕๐๐ บาท มารดาได้ค่ารักษา ๓๐๐ บาท	บุตรได้ค่าทำวัณ ๓๐๐ บาท และเป็นสมาชิกทันที โดย ได้รับงดเว้นค่าสมัครและ สักจะ ๖ เดือน มารดาได้รับ ^{ชั้น} ค่ารักษา ๓๐๐ บาท	จ่ายเท่าเดิม แต่ได้สมาชิกเพิ่มขึ้น ต่อเนื่อง จะทำให้กองทุนมั่นคง ตามหลักประกันชีวิตที่ไม่หยุดรับ ^{ชั้น} สมาชิกใหม่
การแก่ อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ออมครบ ๕ ปีขึ้น ไป ได้รับเบี้ยยังชีพรายเดือน ตั้งแต่ ๑๐๐-๑,๒๐๐ บาท ตามอายุการเป็น ^{ชั้น} สมาชิก จนกว่าจะเสียชีวิต	ยกเลิกเบี้ยยังชีพเปลี่ยนเป็น ^{ชั้น} ให้เงินสนับสนุนชมรมผู้สูง ^{ชั้น} อายุ ชมรมละ ๕๐๐ บาท/ปี	ลดรายจ่าย
การเจ็บป่วย กรณีไม่เจ็บป่วยทุกรอบ ๕ ปี งด สักจะ ๑ ปี กรณีดสุรา-บุหรี่ได้ ๕ ปี งดสักจะ ๑ ปี	ยกเลิก	ลดรายจ่าย
การตาย ๑๙๐ วัน รับ ๒,๕๐๐ บาท ๑ ปี รับ ๕,๐๐๐ บาท ๒ ปี รับ ๑๐,๐๐๐ บาท ๔ ปี รับ ๑๕,๐๐๐ บาท ๖ ปี รับ ๒๐,๐๐๐ บาท ๘ ปี รับ ๒๕,๐๐๐ บาท	แก้ไขเป็น ^{ชั้น} ๑๙๐ วัน รับ ๒,๕๐๐ บาท ๑ ปี รับ ๕,๐๐๐ บาท ๒ ปี รับ ๑๐,๐๐๐ บาท ๔ ปี รับ ๑๕,๐๐๐ บาท ๖ ปี รับ ๒๐,๐๐๐ บาท ๘ ปี รับ ๒๕,๐๐๐ บาท	ลดรายจ่าย

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ระเบียบเดิม พ.ศ. ๒๕๕๑	ระเบียบใหม่ พ.ศ. ๒๕๕๖	หมายเหตุ
๑๐ ปี รับ ๓๐,๐๐๐ บาท	๑๖ ปี รับ ๓๐,๐๐๐ บาท	
๑๒ ปี รับ ๓๕,๐๐๐ บาท	๒๐ ปี รับ ๓๕,๐๐๐ บาท	
๑๔ ปี รับ ๔๐,๐๐๐ บาท	๒๔ ปี รับ ๔๐,๐๐๐ บาท	
๑๖ ปี รับ ๔๕,๐๐๐ บาท	๒๘ ปี รับ ๔๕,๐๐๐ บาท	
๑๙ ปี รับ ๕๐,๐๐๐ บาท	๓๒ ปี รับ ๕๐,๐๐๐ บาท	
	เพิ่ม สนับสนุนงานวันเด็ก ๕,๐๐๐ บาทต่อปี สนับสนุนกิจกรรมเพื่อหมู่บ้านละ ๕๐๐ บาทต่อปี	

จากการเปรียบเทียบตารางจะเห็นได้ชัดเจนระหว่างระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลໄ愧 ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑ กับ ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๖ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๖) มี การปรับเปลี่ยนระเบียบข้อบังคับเพื่อให้สมดุลระหว่างรายรับสัจจะและสมทรัพย์กับการจ่ายค่าสวัสดิการ สมาชิก โดยเฉพาะหมวด ๕ ว่าด้วยเรื่องสวัสดิการ ได้แก่ การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ซึ่ง ระเบียบข้อบังคับเดิมจ่ายสวัสดิการสูงโดยไม่ได้มีการวิเคราะห์พื้นฐานของกองทุนและจำนวนสมาชิกซึ่ง ทำให้เงินกองทุนหมดลงเรื่อย ๆ การปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ愧 ฉบับใหม่ (พ.ศ. ๒๕๕๖) ทำให้กองทุนลดรายจ่ายสวัสดิการได้เป็นอย่างมาก สามารถจ่ายสวัสดิการให้กับ สมาชิกได้มากขึ้น กรณีการตายของสมาชิกกองทุนขยายการจ่ายสวัสดิการ (ตาย) เพิ่มขึ้นจาก ๑๙ ปี เป็น ๓๒ ปีขึ้นไป มีทุนสวัสดิการช่วยสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมกีฬา ประเพณีหมู่บ้าน เป็นต้น แม้ว่ากองทุนจะลดการจ่ายเงินสวัสดิการน้อยลง และมีสมาชิกจำนวนหนึ่งได้ ลาออกจากกองทุนซึ่งเป็นผลจากความไม่เข้าใจหลักการและหัวใจของกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มอง ผลประโยชน์ และผลตอบแทนมากกว่าการช่วยเหลือกันและกันเมื่อยามเดือดร้อน และ เหตุการณ์ฉุกเฉิน ทั้งนี้ในระยะแรกกองทุนมีความวิตกกังวลมากพอสมควร แต่เมื่อมีการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการออม ส่งเสริมการช่วยเหลือกันและกัน เมื่อยามเดือดร้อน และ ประชาสัมพันธ์ของกองทุนทำให้ประชาชนในเขตพื้นที่เกิดความเชื่อมั่น มั่นใจในการบริหารจัดการของ คณะกรรมการกองทุน ทำให้จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นตามลำดับทุก ๆ ปี

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” ผู้วิจัยสรุปจากประเด็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังภาพประกอบที่ ๔.๑

สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนฯ	กระบวนการจัดการกองทุนฯ	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรค
<ul style="list-style-type: none"> - ภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง อาชีพส่วนใหญ่ทำเกษตร และอาชีพรับจำทัวไป - มีความผูกพันระหว่างชุมชนกับศาสนาพุทธ โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ จัดกิจกรรมวัฒนธรรมอีสานตลอด ๑๒ เดือน - ผู้นำชุมชนมีแนวคิดเหมือนกันคือต้องการให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ต้อง仰仗อาชีวภาพช่วยเหลือจากรัฐ เมื่อนั้นที่ผ่าน ๆ มา - จัดสวัสดิการช่วยเหลือสมาชิกตั้งแต่ การเกิด การแก้ การเจ็บ และการตาย โดยเลียนแบบจากกองทุนฯ ที่ประสบความสำเร็จ 	<ul style="list-style-type: none"> - การวางแผน ใช้กฎระเบียบและเกติกาที่ประราน และคณะกรรมการกองทุนฯ ช่วยกันร่างขึ้นมาและมีมติเห็นชอบร่วมกัน - การจัดการองค์การ มีการจัดโครงสร้างและการบริหาร โดยแบ่งตำแหน่งตามวาระ ๆ ละ ๒ ปี - การสั่งการ มีการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่ง - การควบคุม มีการกระจายความรับผิดชอบตามหน้าที่โดยการคัดเลือกและใช้กฎระเบียบฯ ควบคุม - การบริหารงานบุคคล สร้างขวัญกำลังใจ มีสิทธิประโยชน์ให้สมาชิก และส่งเสริมอาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบไปด้วย มีการบริหารจัดการที่ดี มีการประชาสัมพันธ์พร้อมกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบล ไม่ โดยการสร้างความตั้งใจพันธ์ที่ดีมากขึ้น ช่วยเหลือและดูแลซึ่งกันและกัน มีการเปิดรับเงินสักจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นและส่วนห้องที่ ทำงานด้วยจิตอาสาเพื่อให้กองทุนฯ เกิดความเข้มแข็ง - อุปสรรค ประกอบด้วย ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่ locator เลียนแบบมา ไม่ได้มีการวางแผนระยะยาว การให้สวัสดิการสูงเกินไปทำให้เงินลดลง และสมาชิกไม่เข้าใจอุดมการณ์ของกองทุน

ภาพประกอบที่ ๔.๑
สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน”
ผู้วิจัยได้สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังปรากฏตามรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน

๑) สภาพทั่วไป กองทุนสวัสดิการตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ตั้งเป้าหมายการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมีแนวทางการดำเนินการให้กองทุนดำเนินการ มีประสิทธิภาพ โดยมีการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักก้อมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก อยู่ช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ไม่แสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

๒) แนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนสวัสดิการตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยมีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่ามีการเลี้ยงดู เมื่อตายก็มีคนเหลือไว้แล กองทุนฯ มีการให้สิ่งເื่ှองานวยให้ผู้คนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และสหดวักศบาย เช่น การพยายาม ที่พักอาศัย การจลาจล เดินทาง การศึกษาอบรม ส่งเสริมการมีอาชีพมีงานทำ หมายความว่ามีการบริการทางสังคม การประกันสังคม และทุกคนมีสิทธิ์ที่จะเข้าถึง ได้รับบริการ อย่างทั่วถึง การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน จะนำไปสู่ (๑) ความอุழ្ឌมีสุขร่วมกัน (๒) เกิดการพัฒนาชุมชน (๓) เกิดความมั่นคงในชีวิต

๕.๑.๒ กระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

กองทุนสวัสดิการตำบลไผ่ อำเภอวัฒนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีกระบวนการจัดการกองทุน แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการสังการ ด้านการควบคุม และ ด้านการบริหารงานบุคคล

๑) ด้านการวางแผน กองทุนฯ มีการวางแผนในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคง มีสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยใช้กฎหมายและกฎที่ประธานและคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน ได้ช่วยกันร่างกฎติกาขึ้นมาและลงมติร่วมกันเห็นชอบให้ใช้ ปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกทุกคน ได้แก่ (๑) การวางแผนการรับสมัครสมาชิกใหม่ (๒) การวางแผนการให้ คำแนะนำ (๓) การวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต (๔) การวางแผนการเงิน

๒) ด้านการจัดการองค์การ กองทุนฯ มีการกำหนดบทบาทและหน้าของคณะกรรมการ กองทุนสวัสดิการไไว้อย่างชัดเจน โดยมีการจัดโครงสร้างและบริหารการจัดการตามรูปแบบการจัด องค์การบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยทั่วไป มีวาระในการดำรงตำแหน่งเป็นสมัย ๆ ละ ๒ ปี มีการ คัดเลือกและลงคะแนนเสียงจากสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด ซึ่งประกอบไปด้วย (๑) ประธานกรรม (๒) รองประธานกรรมการ (๓) เลขาธุการ และผู้ช่วยเลขาธุการ (๔) เหรัญญิก และผู้ช่วย เหรัญญิก (๕) ทะเบียน (๖) สวัสดิการ (๗) ประชาสัมพันธ์ (๘) ฝ่ายตรวจสอบ

๓) ด้านการสั่งการ กองทุนฯ มีการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการกองทุนฯ ลงนามจากประธานกรรมการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งของตนเองที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ เพื่อความเข้มแข็ง เกิดพลังสามัคคีในชุมชน

๔) ด้านการควบคุมกองทุนฯ มีการวางแผนและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนฯ โดย กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีการกระจายความรับผิดชอบตามหน้าที่โดยการคัดเลือก คณะกรรมการจากสมาชิกกองทุนฯ ทั้งหมดที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนฯ ด้วยการคัดเลือกตามกฎระเบียบของกองทุนฯ การดำเนินงานของกองทุนฯ มีการรายงานผลการ ดำเนินงานในคราวการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ปีละ ๑ ครั้ง มีคณะกรรมการฝ่ายตรวจสอบความ โปร่งใสของกองทุนฯ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกกองทุนฯ กับเงื่อนไขที่ได้นำมาไว้

๕) ด้านการบริหารงานบุคคล มีแนวทางในการดูแลสมาชิกของกองทุนฯ ได้แก่ (๑) ด้าน จิตใจ สร้างขวัญกำลังใจให้กับสมาชิก โดยการนำหลักศาสนาที่เข้าใจง่าย ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน (๒) ด้านสิทธิประโยชน์ มีสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกทุกคน (๓) ด้านส่งเสริมทักษะอาชีพ มีการส่งเสริมอาชีพ ให้กับผู้สูงอายุหรือผู้ที่สนใจ คือ มีการผลิตไม้กวาดดอกหญ้า การทำหมากานจากวัสดุธรรมชาติ ฯลฯ

๕.๑.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์

๑) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๗ ประการ ได้แก่

๑.๑) การบริหารจัดการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการ ทั้งหมด ๔๓ คน ทำหน้าที่ตามภาระการแต่งตั้งจากการคัดเลือกสมาชิกหมู่บ้านละ ๑ ๓ คน แบ่งภาระงานและตำแหน่งหน้าที่อย่างชัดเจน การดำเนินงานໂປrng ใส มีการซื้อขายและอุดกฎหมายประจำต่าง ๆ ให้สมาชิกเข้าใจชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติตามข้อตกลงของกองทุนได้เป็นอย่างดี

๑.๒) การประชาสัมพันธ์ มีกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ ให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ได้รับทราบและรู้วัตถุประสงค์ในการเป็นสมาชิกของกองทุนว่าจะได้สิทธิประโยชน์อะไรบ้างจากการเป็นสมาชิก เช่น การเชิญชวนจากผู้นำหมู่บ้าน การเชิญชวนด้วยใบปลิว การเชิญชวนด้วยแผ่นป้ายโฆษณา และการเชิญชวนผ่านอินเตอร์เน็ตและผ่านเว็บไซต์

๑.๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกแต่ละหมู่บ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เรียนรู้สิทธิประโยชน์ เรียนรู้กฎระเบียบข้อบังคับ ปัญหาอุปสรรค และความเป็นไปได้ของกองทุนฯ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ร่วมกันให้สวัสดิการแก่สมาชิกร่วมไปด้วยกัน

๑.๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน คนในชุมชนที่มีความคุ้นเคยและรู้จักกันมาตั้งแต่เกิดซึ่งเป็นความผูกพันรูปแบบเครือญาติและรู้จักกันหมวดทั้งหมู่บ้าน ความสัมพันธ์เหล่านี้ทำให้กองทุนฯ ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

๑.๕) การเปิดรับเงินสักจังหวะทุกๆ ๑ เดือน มีการจ่ายเบี้ยสวัสดิการทุกๆ ๑ เดือน เปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ทุกวันที่ ๒ ของเดือน ปัจจุบันมีสมาชิกมากกว่า ๕,๐๐๐ กว่าคน มีสมาชิกจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนทะเบียนราษฎร์ในตำบล

๑.๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ คณะกรรมการกองทุนฯ มีภาระงานหลักที่จะต้องรับผิดชอบ การทำงานของคณะกรรมการกองทุนฯ เป็นการทำงานจิตอาสา เพื่อให้กองทุนฯ สามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น

๑.๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่ กองทุนฯ มีการทำงานแบบ ๓ ขา ประกอบไปด้วย ขาที่ ๑ ได้แก่ ส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ขาที่ ๒ ได้แก่ ส่วนท้องที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และขาที่ ๓ ได้แก่ ส่วนประชาชน

๒) อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ

อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๕ ประการ ได้แก่

๒.๑) การลอกเรียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เริ่มก่อตั้งกองทุนฯ โดยการลอกเลี้ยนแบบกองทุนฯ ที่ประสบความสำเร็จ เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดตราด เป็นต้น ไม่ได้มีการวิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยพื้นฐานของชุมชนในเขตพื้นที่ของตนเองเสียก่อน เมื่อกองทุนฯ ดำเนินงานตามรูปแบบจากการลอกเลี้ยนกองทุนสวัสดิการอื่น ๆ จึงเกิดปัญหาและจุดอ่อน ส่งผลทำให้ยอดจ่ายสวัสดิการของกองทุนสูงมาก มีความไม่สมดุลกับยอดรับสัจจะออมทรัพย์จากสมาชิก มีการจ่ายค่าสวัสดิการที่สูงมาก เงินสวัสดิการลดน้อยลง

๒.๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก กองทุนฯ มีการรับสมาชิกจำนวนมากโดยไม่ได้วิเคราะห์ จุดคุ้มทุน ทำให้การบริหารจัดการเกิดความยุ่งยาก กองทุนไม่ได้วางระบบการจัดการตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ใช้วิธีการลองผิดลองถูก ก่อให้เกิดปัญหาตามมาและมีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่ตลอด

๒.๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป การลอกเลี้ยนแบบการให้สวัสดิการจากกองทุนฯ ที่ประสบความสำเร็จ มีอัตราการให้สวัสดิการที่สูงมากจนเกินไป โดยไม่ได้สอดคล้องสมดุลกับยอดรับจาก การออมสัจจะสะสมทรัพย์ ทำให้เงินกองทุนหมดไปอย่างรวดเร็ว เกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน และมีสมาชิกบางส่วนไม่พอใจในการได้ประโยชน์น้อยลงทำให้ต้องลาออกจากเป็นสมาชิกกองทุนฯ

๒.๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ การเก็บเบี้ยสวัสดิการจากสมาชิกเป็นการเก็บแบบสัจจะออมทรัพย์วันละ ๑ บาท และจ่ายเบี้ยสวัสดิการตามระเบียบของกองทุน หากสมาชิกมองแค่ตัวเลขจำนวนเงินจะรู้สึกว่าได้รับเบี้ยสวัสดิการจำนวนน้อย ไม่เพียงพอ กับการใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และค่าใช้จ่ายการจัดงาน เป็นต้น ซึ่งกองทุนฯ ไม่สามารถจ่ายเบี้ยสวัสดิการได้มากกว่าระเบียบของกองทุนฯ กำหนดไว้ เพราะจะทำให้เงินสำรองของกองทุนหมดไปอย่างรวดเร็ว และทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟต้องปิดตัวลง

๒.๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์ หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบกองทุนสวัสดิการชุมชนฉบับใหม่ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ สมาชิกมีการยื่นใบลาออกจากเป็นสมาชิกของกองทุนฯ มากกว่า ๑,๐๐๐ กวาราย เนื่องจากไม่เข้าใจอุดมการณ์ของกองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มุ่งเน้นเรื่องการช่วยเหลือเบื้องต้นด้านสวัสดิการ เช่น การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย และการศึกษา เป็นต้น

๓) วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄຟ จังหวัดสุรินทร์ จากผลการวิจัยในครั้งนี้แบ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ผลกระทบจากภายใน และผลกระทบจากภายนอก ดังนี้

๓.๑) ผลกระทบจากภายใน เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ไฝที่มีอิทธิพลจากภายในองค์กร เช่น คน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารงาน เป็นต้น แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน คือ

๓.๑.๑) ด้านการทำงานของคณะกรรมการ กรรมการบางท่านมีการเรียนรู้เข้า และไม่คิดแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลของกองทุนสวัสดิการชุมชนและการทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การรับเบี้ยสวัสดิการ การจ่ายเบี้ยสวัสดิการ กองทุนต้องเพิ่มแรงกระตุ้นและสร้างหากลุยห์ วิธีการ เพื่อกระตุ้นกรรมการให้สนใจเรียนรู้งานเพิ่มเติม

๓.๑.๒) ด้านค่าตอบแทนของคณะกรรมการ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝทุกคนทำงานด้วยจิตอาสา ไม่ได้รับค่าตอบแทน การเป็นจิตอาสาทำงานส่วนรวมอยู่บ่อยครั้ง ทำให้อาจเกิดวิวัฒนาปากเสียงกับครอบครัว ถ้าหากไม่มีค่าตอบแทนให้คณะกรรมการ การเป็นจิตอาสาของคณะกรรมการหลาย ๆ ท่านจะหมดไปในอนาคตข้างหน้า

๓.๑.๓) ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารและสถานที่ตั้งของกองทุนต้องพึงพาอาศัยพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล บางครั้งบางคราวต้องใช้ร่วมกัน วัสดุและอุปกรณ์สำนักงาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ได้รับการอนุมัติงบประมาณจากกองทุนเพื่อสั่งซื้อสั่งจ้าง ส่วนวัสดุอื่น ๆ เช่น สมุดจดบันทึก ปากกา ดินสอ แอร์ติดผนัง เป็นต้น คณะกรรมการต้องจัดสรรหมายใช้เอง

๓.๑.๔) ด้านแผนพัฒนาระยะยาว กองทุนไม่มีแผนพัฒนาระยะยาวและแผนรองรับ ๓ ปี ๕ ปี หรือ ๑๐ ปีข้างหน้า เพราะแนวคิดเริ่มก่อตั้งกองทุนเกิดจากความต้องการอย่างทำและให้ชุมชนเข้มแข็ง ดังนั้น เมื่อมีการปรับเปลี่ยนแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุนใหม่เมื่อ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ส่งผลให้สมาชิกขอลาออกจากกองทุนจำนวน ๑,๐๐๐ กว่าคน

๓.๑.๕) ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ปัจจุบันกองทุนฯ มีสมาชิกวัยหนุ่มวัยสาวให้ความสนใจเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชนอยู่ในระดับน้อยมาก จนเป็นเรื่องวิตกกังวลของคณะกรรมการที่ต้องเร่งพัฒนาวัยรุ่นสมัยใหม่ให้เข้ามารับช่วงทำงานทดแทนได้เมื่อหมดยุคสมัยคณะกรรมการชุดเดิมไปแล้ว โดยใช้วิธีกลุ่มฝึกการมีจิตอาสาและอย่างพัฒนาช่วยเหลือชุมชนบ้านเกิดตัวเอง

๓.๒) ผลกระทบภายนอก เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝที่มีอิทธิพลจากภายนอกองค์กร แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน คือ

๓.๒.๑) ด้านเทคโนโลยี คณะกรรมการและสมาชิกของกองทุนฯ ทั้งหมดมีทักษะความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เท่ากัน บางคนสามารถใช้แอปพิเคชั่นจากโทรศัพท์สมาร์ทโฟนเพื่อติดต่อผลประโยชน์ของตนกับกองทุนฯ ได้ แต่บางคนไม่สามารถใช้แอปพิเคชั่นได้ เป็นปัญหาความแตกต่างของอายุ รายได้ และการเข้าใจการเรียนรู้ทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่แตกต่างกัน

๓.๒.๒) ด้านพฤติกรรมการออม ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมออมเงิน ขาดวิจัยการออมเพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายในยามเดือดร้อน ยามฉุกเฉิน นิยมการบริโภคลอกเลี่ยนแบบ เช่น พฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ ใช้รถยกตัวตัว เดินเที่ยวห้างสรรพสินค้า เป็นต้น ซึ่งเป็นพฤติกรรม การใช้จ่ายและก่อหนี้ ไม่ใช่พฤติกรรมการออม ซึ่งผลที่ตามมา ก็คือการเป็นหนี้

๓.๒.๓) ด้านการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย เป็นปัจจัยที่ทำให้คนไทยมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น การกู้ยืมเพื่อสนับสนุนความต้องการของตัวเอง และหนี้ตาทางสังคมให้ตีขึ้น เช่น กู้ยืมสร้างบ้าน กู้ยืมซื้อรถยนต์ กู้ยืมส่งบุตรหลานเรียนต่อ เป็นต้น ผลกระทบคือสมาชิกหลายท่านต้องการที่จะกู้ยืมเงินจากกองทุนฯ โดยมองว่าสวัสดิการที่กองทุนจ่ายให้เป็นเพียงเงินเล็กน้อยไม่สามารถนำไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จได้ ซึ่งกองทุนฯ ได้ชี้แจงเหตุผลและอุดมการณ์ของกองทุนให้สมาชิกได้ทราบ และเข้าใจตรงกันและนำไปปฏิบัติ

๔.๒ อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” พบว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่เมืองกระบวนการจัดการกองทุน ๕ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านการวางแผน มีการวางแผนในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคง มีสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยใช้ระบบข้อบังคับของกองทุนเพื่อวางแผนการรับสมาชิกใหม่ การวางแผนการให้คำแนะนำ การวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต การวางแผนการเงิน เป็นต้น ๒. ด้านการจัดองค์กร มีการกำหนดบทบาทและหน้าของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการไว้อย่างชัดเจนโดยมีการจัดโครงสร้างและบริหารการจัดการตามรูปแบบการจัดองค์กรบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยทั่วไป มีวาระในการดำรงตำแหน่งเป็นสมัย ๆ ละ ๒ ปี โดยมีการคัดเลือกและลงคะแนนเสียงจากสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด ๓. ด้านการสั่งการ มีการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ ลงนามจากประธานกรรมการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งของตนเองที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ เพื่อความเข้มแข็ง เกิดพลังสามัคคีในชุมชน ๔. ด้านการควบคุม มีการวางแผนฝ่ายตรวจสอบความโปร่งใสของกองทุนฯ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิก กองทุนฯ กับเงินออมที่ได้นำฝากไว้ ๕. ด้านการบริหารงานบุคคล มีแนวทางในการดูแลสมาชิกของกองทุน ได้แก่ การดูแลด้านจิตใจ ด้านสิทธิประโยชน์ และด้านส่งเสริมทักษะอาชีพ สอดคล้องกับ จิตสุภาพ จำปา ได้ศึกษาเรื่อง “กระบวนการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ

ผลิตบ้านคีริวง อ.ланสกา จ.นครศรีธรรมราช”^๑ กระบวนการจัดสวัสดิการชุมชนมีหัวใจในการบริหาร จัดการอยู่ ๓ ส่วน คือ คน งาน และเงิน ๑. การบริหารจัดการคน คือ การเสริมสร้างกระตุ้นให้คนทำงาน และร่วมมือ ร่วมใจทำงาน ๒. การบริหารงาน คือ การออกแบบงานให้มีกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม รวมถึงระบบการวางแผน การติดต่อสื่อสาร การจัดองค์กรและกฎระเบียบที่ครอบคลุมเรื่องงาน ๓. การบริหารจัดการเงินอย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนมิติความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง และความสัมพันธ์เชิงสังคมอย่างเป็นพลวัต โดยมีข้อกำหนดเกี่ยวกับโครงสร้างหน้าที่ และบทบาทอย่างชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๒ รูปแบบ คือ ๑. ผลกระทบจากภายนอก เกิดจากอิทธิพลภายนอกองค์กร เช่น คน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารงาน ได้แก่ ด้านการทำงานของคณะกรรมการ ด้านค่าตอบแทนของคณะกรรมการ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ด้านแผนพัฒนาระยะยาว ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ๒. ผลกระทบจากภายนอก เกิดจากอิทธิพลภายนอกองค์กร ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านพฤติกรรมการออม ด้านการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย สอดคล้องกับ ขัยพร พิบูลศิริ ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”^๒ ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยผู้นำ เช่น ความศรัทธาเชื่อมั่นในผู้นำ ความโปร่งใสในการดำเนินงาน ความเสียสละ ภารกิจนำ ปัจจัยการบริหารจัดการกลุ่ม/องค์กร เช่น มีระบบบัญชีและการรายงานผลที่เป็นปัจจุบัน การจัดสรรผลประโยชน์และสวัสดิการเป็นที่น่าพอใจของสมาชิก มีการสร้างกฎและกติการ่วมกัน มีการติดตาม ตรวจสอบการทำงาน การประชาสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับตัว ปัจจัยสมาชิก เช่น การมีส่วนร่วมของสมาชิก การควบคุมกันเองของสมาชิก ทุนที่มีอยู่ในชุมชน โดยเฉพาะทุนทางธรรมชาติ ทุนทางมนุษย์ และทุนทางสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การได้รับการยอมรับจาก บุคคลภายนอกองค์กร ความสอดคล้องกับนโยบายและกฎหมาย การได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ และสอดคล้องกับ สถาบันการพัฒนาองค์กรชุมชน ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสังคมเชิงบูรณา

^๑ จิตสุภา จำปา, “กระบวนการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่momทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีริวง อ.ланสกา จ.นครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๘, หน้า ๕๕ – ๕๖.

^๒ ขัยพร พิบูลศิริ, “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”, รายงานนิวัจัย คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม, (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), ๒๕๕๑, หน้า ๕๗ – ๕๘.

การโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์กลาง”^๓ กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นองค์กรดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายใต้อุดมการณ์การเป็นหัวผู้รับและผู้ให้ อย่างมีคุณค่าและรับอย่างมีศักดิ์ศรี สมาชิกมีการออมเงินเข้ากองทุนเป็นประจำ คณะกรรมการทำหน้าที่บริหารกองทุน ตามระเบียบ กติกา โดยเชิญผู้มีความรู้มาเป็นที่ปรึกษา การประสานงานเชื่อมโยงกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การสนับสนุน ทั้งความรู้ งบประมาณ อาคารสถานที่ และการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการสามารถจัดสวัสดิการตามสภาพปัญหาและความต้องการของสมาชิก การทำงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนมีการเชื่อมโยงการจัดสวัสดิการสู่การพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ โดยมีการประสานงานและบูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสอดคล้องกับ กนกรัตน์ กิตติวัฒน์ ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษารณี: เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางชื่อพัฒนา”^๔ กระบวนการทำงานระดับองค์กรเครือข่าย ทำให้เกิดผลลัพธ์ในความหมายของการเพิ่มทุนทางสังคม ทำให้ชาวบ้านมีความสัมพันธ์ที่แนบเนียนขึ้น เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน และเกิดความสัมพันธ์ของสมาชิกซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรชาวบ้านให้เติบโตและเข้มแข็งต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

๑.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(๑) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ควรกำหนดนโยบายของกองทุนให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น และสอดรับกับความต้องการของสมาชิก โดยผ่านกระบวนการการลงคะแนนความเห็นชอบจากคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุน ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและตอบสนองความต้องการของสมาชิกเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างยั่งยืน

(๒) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ควรทำงานร่วมกับภาครัฐเครือข่ายภายนอกพื้นที่ หรือหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เคยเดินทางเข้ามาศึกษาดูงานของ

^๓ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, “การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์กลาง”, รายงานวิจัย สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑ – ๑๒ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ), ๒๕๕๖, หน้า ๑๑๐ – ๑๑๑.

^๔ กนกรัตน์ กิตติวัฒน์, “การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษารณี: เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์บางชื่อพัฒนา”, รายงานวิจัย คณะกรรมการสวัสดิการ (สังคมวิทยา), (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๔๓, หน้า บพคดย่อ.

กองทุน โดยร่วมกันออกแบบกิจกรรมโครงการสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดอุดมการณ์ของกองทุน สวัสดิการชุมชนให้สมาชิกและประชาชนที่ไปเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนะคติและพฤติกรรม การใช้จ่ายและการออม

๓) กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ควรมีการวางแผน แผนพัฒนาของกองทุนสวัสดิการชุมชนระยะยาว ๕-๑๐ ปี โดยกำหนดเป้าหมายการทำงาน วิสัยทัศน์ รูปแบบการทำงาน ศักยภาพของคณะกรรมการ ศักยภาพของสมาชิก ให้ชัดเจน โดยการแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินการวางแผนเป็นขั้นตอนตามแผนพัฒนาที่กองทุนต้องการจะพัฒนาและสอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรเร่งสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เยาวชนรุ่น ใหม่เข้าใจ สามารถอธิบายอุดมการณ์ วิสัยทัศน์ และผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยผ่านกิจกรรมโครงการ สร้างร่องกองทุนที่จัดขึ้นทุก ๆ ๒ เดือน

๒) ควรเร่งสร้างแอพพิเคชั่นกองทุนสวัสดิการชุมชน รองรับเทคโนโลยีการจ่ายเงินและ การรับเบี้ยสวัสดิการผ่านออนไลน์ การตรวจสอบสิทธิ์สวัสดิการที่ฟังได้ของสมาชิก รองรับความทันสมัย ทางเทคโนโลยีในอนาคตที่บังคับให้ทุกคนสื่อสารและทำธุรกรรมผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น

๓) ความมองหาแหล่งทุนใหม่นอกจากเงินส่วนจะสะสมทรัพย์วันละ ๑ บาท เพื่อเพิ่มค่า สวัสดิการต้านต่าง ๆ ให้สมาชิกได้มากขึ้น เช่น รับจัดงานอีเวนท์งานศพ งานแต่งงาน งานบ้านใหม่ งานบวช งานสังสรรค์ต่าง ๆ เป็นต้น

๔) ควรขยายศูนย์กองทุนสวัสดิการชุมชนไปสู่หมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลมากขึ้น เพื่อลด ภาระการเดินทาง กระบวนการขั้นตอนการทำงาน การเบิกจ่ายค่าสวัสดิการ และการทำบัญชีการเงินได้ รวดเร็วยิ่งขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการ การจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้ดียิ่งขึ้น

๒) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของสมาชิกกองทุน สวัสดิการชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาผลตอบแทนและสวัสดิการที่สมาชิกต้องการเพิ่มเติม

๓) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ กองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาและขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย – ไทย:

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปีกุภภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

กรรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๓.

ไกร โพธิรัตน์. ทฤษฎีการผลิตและการตั้งราคาสินค้าสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหา
วิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.

จำนำง อดิวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

ชิต นิลพานิช และคณะ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, เอกสารการสอนชุดวิชา
ความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, ๒๕๓๗.

ทัศนีย์ ลักษณาภิชานชัย. การใช้ทรัพยากรในงานสวัสดิการสังคม. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์,
๒๕๔๕.

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพ
มหานคร: 598 Print, ๒๕๔๖.

นรันดร์ จันมิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

ประชาติ วัลย์เสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.), ๒๕๔๖.

พระครูสกุลปริยัติสุธี (ศรีบรรดร วิร莫名). ทฤษฎีรัฐศาสตร์ในพระไตรปีกุภ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพ
มหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทศน์, ๒๕๔๐.

พระธรรมปีกุภ (ป.อ.ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสนา ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

วรรณี จิเจริญ. เศรษฐศาสตร์จุลภาค ๓. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๕.

วันรักษ์ มิงมนีนาคิน. การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๗.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). คู่มือการดำเนินการโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอปป้า พรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๒.

_____ . คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอปป้า พรีนติ้งกรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๘.

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๒ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สวัสดิการชุมชนแห่งการพึ่งพาตนเอง. สงขลา: กลุ่มส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการพัฒนาสังคม สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๒, ๒๕๕๘.

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานการคาดบทเรียนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตลาดเมืองมหาสารคาม อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔.

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรีนติ้ง, ๒๕๕๕.

สุรัตน์ ยิบมันตระสิริ. การคลังสาธารณะ. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, ๒๕๕๖.

เสรี พงศ์พิศ. แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย, ๒๕๕๖.

อุทัย ดุลยเกشم และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. ระบบการศึกษาภัยชุมชน : ครอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: แปลน พรีนติ้ง, ๒๕๕๐.

เอื้อมพร พิชัยสนิธิ. เศรษฐกิจทางเลือกว่าด้วยรัฐสวัสดิการ. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นบุ๊กส์, ๒๕๕๓.

๑.๒.๒ บทความ

ชัยพร พิบูลศิริ. “การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน”, วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มีนาคม ๒๕๕๑): ๕๗ – ๕๘.

นงนุช ศรีสุข. “วรรณกรรมปริทรรศน์และการสังเคราะห์ความรู้สวัสดิการชุมชนในประเทศไทย”, ร่วมพุกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม ๒๕๕๕): ๑๔๒ – ๑๔๓.

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. “สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗): ๗๘.

๑.๒.๓ รายงานวิจัย

กนกรัตน์ กิตติวัฒน์, การจัดการทุนทางสังคมในชุมชนเมือง ศึกษารณี: เครือข่ายกลุ่momทรัพย์ บางซื่อพัฒนา. รายงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นศูนย์กลาง. รายงานวิจัย สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑ – ๑๒ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, ๒๕๕๖.

คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดสิงห์บุรี : ดอก ผล ตัน ใบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลรังสิต, ๒๕๕๔.

จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร, ระบบและกลไกเพื่อการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนา : กรณีศึกษา กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF). รายงานวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สก.)), ๒๕๔๔.

จิตสุภา จำปา, กระบวนการจัดการสวัสดิการชุมชน กรณีศึกษากลุ่momทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคีรีวงศ์ อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

ชัยพร พิบูลศิริ, ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรชุมชน. รายงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑.

ปัญญา เลิศไกร, แนวคิดและรูปแบบการจัดสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.

มนัสวัลย์ พัฒนาวิบูลย์, การจัดสวัสดิการชุมชนและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการของสมาชิก ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มธุรกิจชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.

๑.๒.๔ เอกสารอัดสำเนา

นรัวตน์ ตะเวที, “ฐานคิดการจัดสวัสดิการชุมชนเชิงบูรณาการที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม”, ๒๕๕๘ (อัดสำเนา).

ประหยด พุดเจี๊ยบ, “ระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄไฟ พุทธศักราช ๒๕๕๑ (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๕๖)”. (อัดสำเนา).

๑.๒.๕ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ สำนักพัฒนาสังคมฯ, “จำนวนและเบี้ยงชีพ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และ ผู้ป่วยเอดส์ ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ – ๒๕๔๘,” <http://social.nesdb.go.th/SocialStat/StatReport_Final.aspx?reportid=175&template=1R2C&yeartype=M&subcatid=47>, ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๘.

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่, “ความเป็นของกองทุนสวัสดิการตำบลໄ่,” <http://www.phaicare.com/?page_id=2>, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๐.

เฉลิง ไฟโจรนภกตี, “แนวคิดสวัสดิการชุมชน,” <<https://www.gotoknow.org/posts/6369>>, ๒๙ ธันวาคม ๒๕๔๘.

ไทยตำบลothcom, “ข้อมูลตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์,” <<http://www.thaitambon.com/tambon/320709>>, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

นุชประภา ไมก์ศาสตร์, “รัฐสวัสดิการในสีเด่น,” <<https://prachatai.com/journal/2013/12/50503>>, ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๘.

ประหยด พุดเจ็บ, “ประวัติหมู่บ้าน,” <<http://www.phai13.com/history>>, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐
พรชัย เจดาman, “การพัฒนาสังคมกับการจัดการสวัสดิการองค์กรชุมชน,” <<http://www.oknation.net/blog/jedaman/2013/02/15/entry-2>>, ๓๐ มกราคม ๒๕๔๘.

องค์การบริหารส่วนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์, “ข้อมูลพื้นฐานตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์,” <<http://www.tambolphai.com/?pid=about>>, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๐.

๑.๒.๖ ส้มภาษณ์

น.ส.สมพร ก้านทอง. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางคำกอง เชิดชาย. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางทองดาว บุญลับ. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางทองพูน ไชยพร. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางละลอง สุริอาจ. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๖. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางวิรัตน์ กนกแก้ว. เลขาธุการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางสมพรทรัพย์ สลับศรี. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๓. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางสมบัติ ชูเลิศ. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางสมพร พวงมี. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๘. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางสำเนียง นรโคตร. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นางสิงหา แก่นจักร. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓. ส้มภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายเกรียงศักดิ์ ยงยิ่งสุข. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๔. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายประทัย พุดจีบ. ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายพรชัย บุญลับ. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๙. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายมาโนช สีทา. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๔. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายสุบิน เกษภู. กรรมการศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายอัครินทร์ ภูมิมณี. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๑๓. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

น.ส.อมรรตัน พึงวัฒนา. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๒. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายประพันธ์ อุไรล้ำ. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๓. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

นายประเสริฐ หาจันทร์. สมาชิกศูนย์ฯ หมู่ที่ ๕. สัมภาษณ์, ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑.

๒. ภาษาอังกฤษ:

2.1 SECONDARY SOURCES:

2.1.1 Books

Robert Putnam. *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*.

Princeton: Princeton University, 1993.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บทความวิจัย

กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน

Process Management of Community Welfare Fund Ministry

for Security of Community

พระคุณสัน พิเชฐเมธีโส, ผศ.*

ดร.เอนก ไยอินทร์**

นางสาวปิยารัตน หอมจันทร์**

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๒) เพื่อศึกษาระบบการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ (๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเก็บกับประวัติความเป็นมาและสภาพทั่วไปของกองทุนสวัสดิการชุมชนจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ บทความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และเอกสารความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นแนวคิดการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการประชุมกลุ่มอย่างย่อ

* อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ทุนอุดหนุนวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๕๘.

** อาจารย์ประจำภาควิชาธุรกิจศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ทุนอุดหนุนวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๕๘.

*** อาจารย์ประจำภาควิชาธุรกิจศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ทุนอุดหนุนวิจัย ปีงบประมาณ ๒๕๕๘.

ร่วมกับคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ จำนวนทั้งหมด ๒๐ คน แบ่งออกเป็น คณะกรรมการกองทุนฯ ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ ๑๒ คน

ผลการวิจัยพบว่า

ชุมชนตำบลตำบลໄ่ มีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักก่อออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก ๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ๕) กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการสั่งการ ด้านการควบคุม และด้านการบริหารงานบุคคล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การบริหารจัดการ ๒) การประชาสัมพันธ์ ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน ๕) การเปิดรับเงินสักจะออมทรัพย์ทุก ๆ เดือน ๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ และ ๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่

อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การลอกเรียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก ๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป ๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ และ ๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี พฤติกรรมการออม และการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย ๒) ผลกระทบจากภายใน กองทุนฯ ขาดความรู้สู่รุ่น ต่อไป ๒) ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี พฤติกรรมการออม และการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย

คำสำคัญ : กระบวนการ, กองทุนสวัสดิการ, ความมั่นคง, ชุมชน

ABSTRACT

The research entitled “the Management Process of Community Welfare Fund For Community Security” and the objectives of this research were (1) to study the general state and the concept of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province, (2) to study the management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province, (3) to study the factors on success and obstacles management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province. A research methodology was a qualitative research through the documentary research by studying and collecting the historical data and general state of community welfare fund from academic document, books, articles, journals, publishing, research reports, thesis, dissertations and related documents of concepts of community welfare and collecting the data from field study by group discussion with 20 committee and members of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province, classified by 8 committees and 12 members

The Findings of Research as follows :

The community of Phai Sub-district has total 14 villages, the majority people are the farmers and traders that set up the community welfare fund by having objectives as following : 1) to support the members to save for helping each other 2) to mange the welfare to members for long term 3) for having the morality, harmony, hospitality, co-solve the problems, good relation creation to members 4) for community strength by having the organization to help when they have the problems 5) this fund does not focus on maximum profit of assets but for helping each other of members.

The management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province had five aspects such as the planning aspect, organization management aspect, command aspect, control aspect and personnel management aspect.

The factors on success for management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province has seven factors such as 1) organization management 2) public relations 3) village knowledge management 4) villagers relation 5) accepting the saving fund every month 6) public mind of committee 7) cooperation with local officers.

The obstacles management process of community welfare fund for community security of Phai Sub-district in Surin province has seven factors such as 1) to copy the successful community welfare fund 2) many members 3) over welfare giving 4) inefficiently welfare allocation to members 5) do not understand the concept. Moreover, have the obstacles management process of community welfare fund of Phai Sub-district in Surin province were classified into two aspects as follows 1) internal impact such as the work of committee, wage of committee, building, materials and equipment, long fund plan and knowledge management to next generation 2) external impact such as technology, saving behavior and easily entry to financial institutions.

Keywords : Process, Welfare Fund, Security, Community

บทนำ

สังคมไทยมีพื้นฐานวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันมายาวนาน มีสวัสดิการแบบธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ มีวัฒนธรรมการอยู่แบบช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจต่อกันและกัน ได้รับสวัสดิการจากธรรมชาติ เช่น หาเต็ด หาหน่อไม้จากป่าใกล้บ้าน หาปู หาปลา ในแม่น้ำลำคลอง มาทำอาหารบริโภคภายในครอบครัว ยามเจ็บป่วยไข้ได้ยาจากสมุนไพรในป่าและสมุนไพรที่ปลูกไว้รอบ ๆ บ้านมาใช้รักษาอาการเจ็บป่วยไข้ เพื่อนบ้านมาฝ่าไข้ให้กำลังใจ หากมีปัญหาชีวิตก็ยังมีศาสนากับผู้อุทิศในชุมชนเป็นที่พึ่งที่ปรึกษาให้กำลังใจ บ้านและวัดมีบทบาทสำคัญในการดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อครอบคลุมปัจจัยสี่ของชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน^๑ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และมีพระธรรมที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนในชุมชน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้คือสวัสดิการที่ธรรมชาติและผู้คนมีให้แก่กันบนพื้นฐานของความเกื้อกูล มีน้ำใจ และเคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน คนกับศาสนา และคนกับธรรมชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ เงินบาทอ่อนค่า การส่งออกชะลอตัว รัฐบาลใช้นโยบายรัดเข็มขัดการใช้จ่าย การว่างงานขยายตัวเพิ่มขึ้น ธุรกิจล้มละลาย เกิดปัญหาหนี้สินเพิ่มสูงขึ้น คุณตงานจำนวนมาก เกิดอาชญากรรมก่อการร้ายและค้ายาสิ่งเสพติดจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีพและความเป็นอยู่ของคนในประเทศอย่างกว้างขวาง ประชบัญชาชาวบ้าน แกนนำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทบทวนสรุปบทเรียนเกี่ยวกับระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทย สรุปว่า ความเป็นเครือญาติ ทุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ ในชุมชน สามารถช่วยรองรับการแก้ปัญหาจากภัยนอกได้เป็นอย่างดี^๒ ทำให้มีการรวมตัวกันที่นี่ฟรีระบบคุณค่าทุนทางสังคมที่มีอยู่ม้าช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น การจัดสวัสดิการจากฐานกู้ม่อมทรัพย์ องค์กรการเงิน วิสาหกิจชุมชน กิจกรรมทาง

^๑ สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, รายงานการคาดบทเรียนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ กรณีศึกษา กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ จังหวัดหนองแก่น และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตลาดเทศบาล เมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้า ๑.

^๒ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐.

ศาสนา การจัดการทรัพยากร ฯลฯ มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีการคิดค้นร่วมกันมากขึ้น นำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลที่เน้นให้มีการสมทบงบประมาณจากสามฝ่าย คือ ๑) ทุนที่มาจากการออมของสมาชิกในชุมชน ทั้งในรูปแบบออมทรัพย์เดิม หรือสัจจะลดรายจ่ายวันละบาท ๒) การสมทบทุนจากรัฐโดยผ่านช่องทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ๓) การสมทบทุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นอย่างกว้างขวาง^{๗๐}

ปัจจุบันรัฐได้มีการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สวัสดิการเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ การสร้างบ้านพักคนชรา ศูนย์ส่งเคราะห์เด็ก ตลอดจนการส่งเคราะห์ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่น ๆ ซึ่งเป็นสวัสดิการในลักษณะส่งเคราะห์ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่ให้บริการไม่ทั่วถึง^{๗๑} ซึ่งช่วงแรกเป็นการจัดให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเคราะห์ตามระเบียบหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน ในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโตภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับแรงงานที่อยู่ในระบบด้วยเช่นกัน โดยมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ส่วนคนที่เป็นแรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกร คนยากจน ไม่สามารถเข้าสู่ระบบที่มีอยู่ได้^{๗๒} ดังนั้น ชาวบ้านที่ไม่ได้พำนัชเพียงอย่างเดียว จึงร่วมกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิต บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือกันของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการจัดสวัสดิการของชาวบ้าน โดยชาวบ้าน เพื่อชาวบ้าน เป็นการให้อย่างมีคุณค่า ภาระอย่างมีศักดิ์ศรี การอยู่ร่วมกันของคน ชุมชน และธรรมชาติอย่างเคารพซึ่งกันและกัน มีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้หลักศาสนาและการมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวาง

^{๗๐} สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), คู่มือการดำเนินการโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แอบป์ป้า พรีนติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๗) หน้า ๒๔ – ๒๙.

^{๗๑} นางนุช ศรีสุข, “วรรณกรรมปริทรรศน์และการสังเคราะห์ความรู้สวัสดิการชุมชนในประเทศไทย”, รัม พฤกษ์ มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม ๒๕๕๕): หน้า ๑๒ – ๑๓.

^{๗๒} จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร, “ระบบและกลไกเพื่อการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนา : กรณีศึกษากองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF)”, รายงานวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๕๔, หน้า ๔.

กองทุนสวัสดิการชุมชน คือ กองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ฯลฯ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลที่เริ่มจากการพึงตนเองก่อน เป็น การช่วยเหลือที่มากกว่าเงินหรือวัตถุ แต่เน้นความสัมพันธ์ที่ดี การมีนาใจ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน การ มีกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นการสร้างการออมเพื่อการพัฒนาให้เป็นกองบุญมากกว่ากองทุน ทุกคนต่าง เป็นผู้ให้และเป็นผู้รับ เป็นการให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี การช่วยเหลือที่เพื่อแห่งผู้ทุกข์ยาก และผู้ด้อยโอกาสในชุมชน^๖

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีแนวคิดจัดตั้งกองทุน สวัสดิการขึ้นมาโดยต้องการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่ามี การเลี้ยงดู เมื่อตายนมีคนเหลียวแล โดยมีแนวทางในการดำเนินการของกองทุนเพื่อดำเนินการไปอย่างมี ประสิทธิภาพ เน้นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสวัสดิการ แก่สมาชิกตลอดชีวิต ได้แก่ การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ทำให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มี น้ำใจ ร่วมกันแก่ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่ค่อยช่วยเหลือเมื่อ เกิดความเดือดร้อนหรือภารاجาเป็น และสิ่งที่สำคัญที่สุดของกองทุนคือการไม่แสวงหากำไรสูงสุดทาง ทรัพย์สิน แต่จะดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

การดำเนินการของกองทุนสวัสดิการชุมชนหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา การขยายบทบาทของกองทุน ให้ครอบคลุมชุมชนยังไม่สามารถจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ครอบคลุมทุกชุมชน เนื่องจากบางชุมชน ยังขาดความพร้อมที่จะมาจากปัจจัยภายในชุมชนเอง ได้แก่ ความพร้อมของคณะกรรมการในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนร่วม ส่วนปัจจัยภายนอก ชุมชน เช่น การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะเป็น แรงผลักดันให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดตั้งและบริหารจัดการกองทุนได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึง มีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการการจัดการกองทุน การใช้บริการกองทุนของกลุ่มสมาชิก และคณะกรรมการกองทุน รวมไปถึงศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหาร จัดการเพื่อเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุน สวัสดิการชุมชนของชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

^๖ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน), คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลป้า พรินต์ กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๘) หน้า ๒.

๑. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์
- ๑.๒ เพื่อศึกษาระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์
- ๑.๓ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๒. ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๒.๑ สภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร
- ๒.๒ กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร
- ๒.๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอย่างไร

๓. ขอบเขตของการวิจัย

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษา ๑) ศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๒) ศึกษาระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ ๓) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

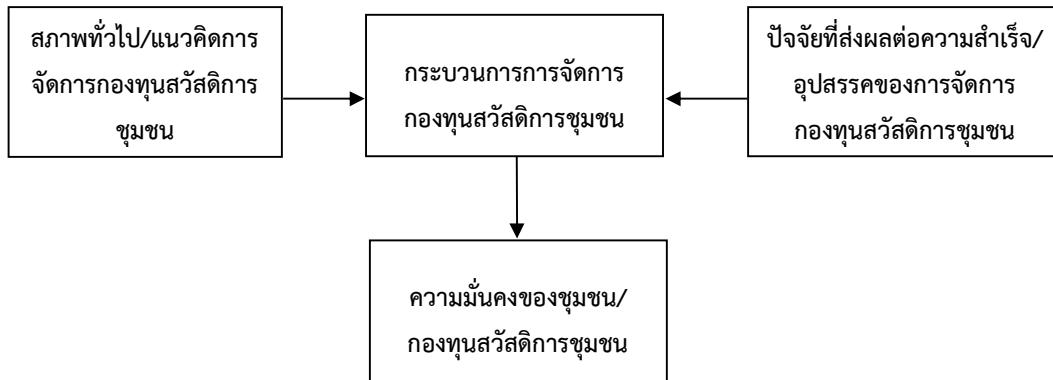
๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์

๓.๓ ขอบเขตด้านแนวคิดและทฤษฎี ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสวัสดิการชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามแนวทางพุทธศาสนา

๓.๔ ขอบเขตด้านประชากร สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้บริหาร และคณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน ๒๐ คน ประกอบไปด้วย คณะกรรมการกองทุนฯ จำนวน ๘ คน และสมาชิกกองทุนฯ จำนวน ๑๒ คน

๔. กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

๕. วิธีดำเนินการวิจัย

๕.๑ รูปแบบการวิจัย การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชน” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) และการรวบรวมเอกสาร (Documentary Research)

๕.๒ พื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไม่ จังหวัดสุรินทร์ เป็นกองทุนที่มีการพัฒนาและเดิบໂຕอย่างรวดเร็วภายในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมาใน จังหวัดสุรินทร์ ทำการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับคณะกรรมการ และ สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไม่ จังหวัดสุรินทร์ โดยการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน ๘ คน สัมภาษณ์รายบุคคล ๑๒ คน

๖. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ๑) แบบสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับคณะกรรมการ และสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน ๒) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) มีประเด็นที่สนใจ คือ รูปแบบการบริหารงานและการจัดการ การประชาสัมพันธ์ การจัดการการจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิก จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาและอุปสรรคของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ และการนำเสนอแนวทางในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ในอนาคต ๓) การสังเกต (Observation) สังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกควบคู่กับการสัมภาษณ์

๗. การรวบรวมข้อมูล

มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ๑) ลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลและบริบทขั้นพื้นฐานด้วยตนเอง ๒) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม สังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกควบคู่กับการสัมภาษณ์ ๓) การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ๔) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บหความ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น ๕) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๘. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

คณาจารย์วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ผ่านสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อ ดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์รายบุคคลมา รวบรวมและถอดเทป โดยการนำคำสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มาเปรียบเทียบ ความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญคุณลักษณะของข้อมูล

๒. นำข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการสัมภาษณ์รายบุคคลที่ จัดลำดับความสำคัญแล้ว นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบถึงกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนที่คล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันของข้อมูล

๓. นำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การสัมภาษณ์รายบุคคล และ การศึกษาต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบและนำไปสู่การเขื่อมโยงข้อมูลเข้า ด้วยกัน และความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะท้อนในการวิเคราะห์และเขียนรายงานข้อมูลที่ ได้จากการศึกษาที่ไม่ใช่ข้อมูลเชิงตัวเลข แต่เป็นข้อมูลเชิงพรรณนาที่มีรายละเอียดและความลึกของข้อมูล การอ้างถึงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร

๙. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนตำบลผลไม้ มีทั้งหมด ๑๔ หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักกอบเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก ๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่อยู่ช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ๕) กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหากำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) พบว่า

๑. กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไม้ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการวางแผน ๒) ด้านการจัดการองค์การ ๓) ด้านการสังการ ๔) ด้านการควบคุม และ ๕) ด้านการบริหารงานบุคคล

๒. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไม้ จังหวัดสุรินทร์ มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การบริหารจัดการ ๒) การประชาสัมพันธ์ ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน ๕) การเปิดรับเงินสักจะขององค์กรทุก ๆ เดือน ๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ และ ๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่

๓. อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไม้ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การลอกเรียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก ๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป ๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ และ ๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไม้ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลกระทบจากภายใน ได้แก่ การทำงานของคณะกรรมการ ค่าตอบแทนของคณะกรรมการ อาคารสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ แผนพัฒนาของทุนระยะยาว และการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ๒) ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี พฤติกรรมการออม และการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย

๑๐. อภิปรายผล

ผลการศึกษาข้อมูล การวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน” มีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไม้มีกระบวนการจัดการกองทุน ๕ ด้าน ได้แก่

๑. ด้านการวางแผน มีการวางแผนในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคง มีสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างทั่วถึง โดยใช้ระบบข้อบังคับของกองทุนเพื่อวางแผนการรับสมาชิกใหม่ การวางแผนการให้คำแนะนำ การวางแผนสวัสดิการตลอดชีวิต การวางแผนการเงิน เป็นต้น

๒. ด้านการจัดองค์การ มีการกำหนดบทบาทและหน้าของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการ เนื้อหาดังเดิมโดยมีการจัดโครงสร้างและบริหารการจัดการตามรูปแบบการจัดองค์การบริหารกองทุน สวัสดิการชุมชนโดยทั่วไป มีวาระในการดำเนินการประจำเดือนเป็นสมัย ๆ ละ ๒ ปี โดยมีการตัดเลือกและลงคะแนนเสียงจากสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนทั้งหมด

๓. ด้านการสั่งการ มีการสั่งการตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการกองทุนฯ ลงนามจากประธานกรรมการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งของตนเองที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่จนสุดความสามารถ เพื่อความเข้มแข็ง เกิดพลังสามัคคีในชุมชน

๔. ด้านการควบคุม มีการวางแผนเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน มีคณานักงานฝ่ายตรวจสอบความโปร่งใสของกองทุนฯ เพื่อสร้างความมั่นใจ ให้กับสมาชิกกองทุนฯ กับเงินออมที่ได้นำฝากไว้

๕. ด้านการบริหารงานบุคคล มีแนวทางในการดูแลสมาชิกของกองทุน “ได้แก่ การดูแลด้านจิตใจ ด้านสิทธิประโยชน์ และด้านส่งเสริมทักษะอาชีพ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนทำบลไพร์ จังหวัดสุรินทร์ มี ๒ รูปแบบ คือ

๑. ผลกระทบจากการภายใน เกิดจากอิทธิพลภายในองค์กร เช่น คน สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารงาน “ได้แก่ ด้านการทำงานของคณะกรรมการ ด้านค่าตอบแทนของคณะกรรมการ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ด้านแผนพัฒนาระยะยาว ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป

๒. ผลกระทบจากการภายนอก เกิดจากอิทธิพลภายนอกองค์กร “ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี ด้านพฤติกรรมการออม ด้านการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย

๑๑. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

๑๑.๑ ขอเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ควรกำหนดนโยบายของกองทุนให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น และสอดรับกับความต้องการของสมาชิก โดยผ่านกระบวนการการลงคะแนนความเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกของกองทุน ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและตอบสนองความต้องการของสมาชิกเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างยั่งยืน

๒) ควรทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกพื้นที่ หรือหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เคยเดินทางเข้ามาศึกษาดูงานของกองทุน โดยร่วมกันออกแบบกิจกรรมโครงการสร้างความเข้าใจและถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปเข้าใจมากยิ่งขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนะคติและพฤติกรรมการใช้จ่ายและการออม

๓) ควรมีการวางแผนแผนพัฒนาของทุนสวัสดิการชุมชนระยะยาว ๕-๑๐ ปี โดยกำหนดเป้าหมายการทำงาน วิสัยทัศน์ รูปแบบการทำงาน ศักยภาพของคณะกรรมการ ศักยภาพของสมาชิก ให้ชัดเจน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการวางแผนเป็นขั้นตอนตามแผนพัฒนาที่กองทุนต้องการจะพัฒนาและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑๑.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรเร่งสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับความเข้าใจของทุนสวัสดิการชุมชนให้เยาวชนรุ่นใหม่เข้าใจ สามารถอธิบายอุดมการณ์ วิสัยทัศน์ และผลประโยชน์ที่จะได้รับ โดยผ่านกิจกรรมโครงการสร้างของกองทุนที่จัดขึ้นทุก ๆ ๒ เดือน

๒) ควรเร่งสร้างแอพพิเคชันกองทุนสวัสดิการชุมชน รองรับเทคโนโลยีการจ่ายเงินและการรับเบี้ยสวัสดิการผ่านออนไลน์ การตรวจสอบสิทธิ์สวัสดิการที่พึงได้ของสมาชิก รองรับความทันสมัยทางเทคโนโลยีในอนาคตที่บังคับให้ทุกคนสื่อสารและทำธุรกรรมผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น

๓) ควรมองหาแหล่งทุนใหม่นอกจากเงินสักจะสะสมทรัพย์วันละ ๑ บาท เพื่อเพิ่มค่าสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้สมาชิกได้มากขึ้น เช่น รับจ้างงานอีเวนท์งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบวช งานสังสรรค์ต่าง ๆ เป็นต้น

๔) ควรขยายศูนย์กองทุนสวัสดิการชุมชนไปสู่หมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลมากขึ้น เพื่อลดภาระการเดินทาง กระบวนการขั้นตอนการทำงาน การเบิกจ่ายค่าสวัสดิการ และการทำบัญชีการเงินได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

๑๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑๒.๑ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อกระบวนการการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขกองทุนสวัสดิการชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

๑๒.๒ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาผลตอบแทนและสวัสดิการที่สมาชิกต้องการเพิ่มเติม

๑๒.๓ ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาและขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

กรรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. คู่มือแนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการแผนชุมชน.

กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๕๓.

จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร. “ระบบและกลไกเพื่อการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการพัฒนา :

กรณีศึกษากองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF)”. รายงานวิจัย สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๔.

นงนุช ศรีสุข. “วรรณกรรมปริทรรศน์และการสังเคราะห์ความรู้สวัสดิการชุมชนในประเทศไทย”. รัมพฤกษ์

มหาวิทยาลัยเกริก. ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ – พฤษภาคม ๒๕๕๕) : ๑๔๒ – ๑๕๓.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). คู่มือการดำเนินการโครงการสนับสนุนการจัด

สวัสดิการชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลพริ้นซ์ ภารูป จำกัด, ๒๕๕๒.

_____. คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลพริ้นซ์ ภารูป จำกัด, ๒๕๕๘.

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานการถอดบทเรียนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการ
ชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ กรณีศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลยางคำ อำเภอหนองเรือ
จังหวัดขอนแก่น และกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลตลาดเทศบาลเมืองมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๗.

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

๑.๑ สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น เศรษฐศาสตร์จุลภาคเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์จุลภาค เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์มหภาค เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจประเทศไทย เป็นต้น ในระดับปริญญาตรีของหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๒ สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานในระดับการกำหนดนโยบาย การส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้มีการวางแผนการออมเงินระดับชุมชนเพื่อแบ่งปันความช่วยเหลือ

๒. กิจกรรมด้านการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน

๒.๑ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของรัฐ และกองทุนสวัสดิการชุมชน ในรูปแบบการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการออมเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเวลาฉุกเฉิน เช่น การเกิด การเจ็บ (อุบัติเหตุ) และการตาย

๒.๒ ทำให้เกิดกิจกรรมการส่งเสริมการออมในระดับชุมชน รู้จักการวางแผนการใช้จ่ายและการออม โดยการออมมีจำนวน ๑ บาท

๒.๓ ทำให้เกิดความสามัคคีในระดับชุมชน ชุมชนเกิดความเข้มแข็งด้านการเงิน มีองค์กรช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนและความจำเป็น

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

๓.๑ พัฒนาทักษะด้านการวิจัยให้กับคณาจารย์และนิสิตหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต

๓.๒ พัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการออมระดับชุมชน โดยใช้ฐานเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ

ภาคผนวก ค
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ

เรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- ๑.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์
- ๑.๒ เพื่อศึกษาระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์
- ๑.๓ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์

สรุปผลการดำเนินการตามแผนงาน/กิจกรรมตาม Proposal ในรอบ ๑๒ เดือน

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์	ร้อยละความ พึงพอใจต่อ ผลสำเร็จ
กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จริง		
๑. ศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไฝ่ จังหวัดสุรินทร์	สภาพทั่วไปของชุมชน ตำบลไฝ่ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และแนวคิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน	ทราบสภาพทั่วไปของชุมชน ตำบลไฝ่ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต และแนวคิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน	ข้อที่ ๑	๑๐๐%
๒. ศึกษาระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน จากหนังสือ ตำรา งานวิจัย และเอกสารอื่น ๆ	กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนฯ หลังจากเป็นสมาชิก และสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เกิด แก่ เจ็บ และตาย	ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ประโยชน์ที่จะได้รับจากกองทุนฯ หลังจากเป็นสมาชิก และสวัสดิการต่าง ๆ เช่น เกิด แก่ เจ็บ และตาย	ข้อที่ ๒	๑๐๐%

ตามแผนงาน	ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์	ร้อยละความ พึงพอใจต่อ ผลสำเร็จ	
๓. เก็บข้อมูลโดยการ สัมภาษณ์สมาชิกกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลไ่ จังหวัดสุรินทร์	ความต้องการพื้นฐานของ สมาชิก และผลกระทบที่ เกิดขึ้น แนวทางการ พัฒนากองทุนฯ ในมุม มองของสมาชิกต่อคณะกรรมการกองทุนฯ	ได้ทราบความต้องการ พื้นฐานของสมาชิก และ ผลกระทบที่เกิดขึ้น แนว ทางการพัฒนากองทุนฯ ใน มุมมองของสมาชิกต่อ คณะกรรมการกองทุนฯ	ข้อที่ ๑-๓	๑๐๐%
๔. สัมภาษณ์เชิงลึกกับ ประธานและคณะกรรมการ การกองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบลไ่ จังหวัด สุรินทร์	ข้อมูลความต้องการของ สมาชิกกองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบลไ่ความสำา เร็จจากการดำเนินการ จัดตั้งกองทุน และผล ผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจาก ดำเนินการไปแล้วจน ถาวรเป็นปัญหาและ อุปสรรคซึ่งมีวิธีการแก้ไข อย่างไร	ได้ทราบ ข้อมูลความ ต้องการของสมาชิกกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลไ่ ข้อมูลจากการกิจกรรมความ สำาเร็จจากการดำเนินการ จัดตั้งกองทุน และผล ผลกระทบที่เกิดขึ้น วิธีการ แก้ไขปัญหาและอุปสรรค ^{ด้วยวิธีการต่าง ๆ}	ข้อที่ ๑-๓	๑๐๐%
๕. กิจกรรมอื่น ๆ และ รายงานความก้าวหน้า	แนวทางการแก้ไขและ ส่งเสริม เพื่อให้กองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลไ่ พัฒนาไปด้วยความยั่งยืน และมั่นคง	ได้แนวทางการแก้ไขและ ส่งเสริม เพื่อให้กองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลไ่ พัฒนาไปด้วยความยั่งยืน และมั่นคง	ข้อ ๓	๑๐๐%

ลงนาม.....

พระคุณสัน พิทเมธ์สิ, ผศ.

หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน

๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

**แบบสัมภาษณ์สำหรับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน
เรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน**

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....	
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....บ้าน.....	ตำบล.....
อำเภอ.....	จังหวัด.....
วันที่สัมภาษณ์.....	
ผู้ที่สัมภาษณ์.....	ใช้เวลาสัมภาษณ์.....นาที
~ ~ ~ ~ ~	~

๑. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ มีรูปแบบการบริหารงานและการจัดการอย่างไร

.....

๒. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ มีการจัดการประชาสัมพันธ์อย่างไร

.....

๓. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ มีการจัดการการจ่ายสวัสดิการแก่สมาชิกอย่างไร

.....

๔. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ มีจัดแข่งอะไรบ้าง

.....

๕. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ มีจุดอ่อน มีปัญหา – อุปสรรค อะไรบ้างที่ต้องเร่งพัฒนา

.....

๖. กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ มีแนวทางอย่างไรในการพัฒนากองทุนฯ ในอนาคต

.....

ลงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

(.....)

**แบบสัมภาษณ์สำหรับสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน
เรื่อง กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน**

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....	
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....บ้าน.....	ตำบล.....
อำเภอ.....	จังหวัด.....
วันที่สัมภาษณ์.....	
ผู้ที่สัมภาษณ์.....	ใช้เวลาสัมภาษณ์.....นาที
....	

๑. ท่านมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่ได้รับจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ หรือไม่ เพราเหตุ
อะไร.....

.....
.....
.....
.....
.....

๒. ท่านเคยได้รับสวัสดิการจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ หรือไม่ (ถ้าได้รับ) รับสวัสดิการ
รูปแบบใด.....

.....
.....
.....
.....
.....

๓. ท่านอยากรู้หักกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ มีแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการกองทุน
อะไรบ้าง.....

.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

(.....)

ภาคผนวก จ
รูปภาพผู้ที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

ที่ กสพ.๐๑-๑/๒๕๖๑

สำนักงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่
๙๒ หมู่ที่ ๑๑ ต.ໄ่ อ.รัตนบุรี จ.สุรินทร์

๑๐ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ตอบรับการเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

นักวิจัย พระอาจารย์คุณสัน พูตเมธิส หัวหน้าโครงการวิจัย

อ้างถึง หนังสือ ที่ ศธ ๖๑๐๔.๓/๑ ลงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑

ตามที่พระคุณท่าน ได้ประสารขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ คณะกรรมการกองทุน ๙ คน และสมาชิกกองทุน ๑๒ คน เพื่อการวิจัยเรื่อง “กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความ มั่นคงของชุมชน” ของภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑ ตามหนังสือที่อ้างถึง

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ และชาวตำบลໄ่ มีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่จะได้ให้ข้อมูลเพื่อเป็น ประโยชน์ในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้ยั่งยืน จึงขอตอบรับการเข้าเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ในครั้งนี้ ด้วยความยินดียิ่ง ทั้งนี้จะให้การต้อนรับ ณ ที่ทำการองค์กรบริหารส่วนตำบลໄ่ เลขที่ ๙๒ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ ในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๑ ตั้งแต่เวลา ๑๓.๐๐ น. เป็นต้นไป

จึงน้อมสภารมาเพื่อโปรดทราบ

ขออนุมัติการมาด้วยความเคารพ

พูดเจ็บ

(นายประษัต พูดเจ็บ)

ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่

ภาคผนวก ฉบับสรุปโครงการวิจัย

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สัญญาเลขที่ : ว.๐๖๔ / ๒๕๕๙

ชื่อโครงการ : กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคงของชุมชน

หัวหน้าโครงการ : พระคอมสัน จิตเมธีโส, ผศ.

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ : ๐๘-๑๖๖๖-๗๔๗๙ E-mail-address : sanpkk@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

สังคมไทยมีพื้นฐานวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันมายาวนาน มีสวัสดิการแบบธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อทางศาสนา เคราะห์ซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมแบบช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจต่อกันและกัน ได้รับสวัสดิการจากธรรมชาติ เช่น หาเห็ด หาหน่อไม้จากป่าใกล้บ้าน หาปู หาปลา ในแม่น้ำลำคลอง มาทำอาหาร บริโภคภายในครอบครัว ยามเจ็บป่วยให้ได้ยาจากสมุนไพรในป่าและสมุนไพรที่ปลูกไว้รอบ ๆ บ้านมาใช้รักษาอาการเจ็บป่วยให้ เพื่อนบ้านมาเดินทางไปให้กำลังใจ หากมีปัญหาชีวิตเกี่ยวกับมีค่าศาสนาและผู้อาชญากรรมในชุมชนเป็นที่พึงที่ปรึกษาให้กำลังใจ บ้านและวัดมีบทบาทสำคัญในการดูแลและจัดสวัสดิการเพื่อครอบคลุมปัจจัยสี่ของชุมชน วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีพิธีสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ และมีพิธีกรรมที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชนในชุมชน ฯลฯ สิ่งเหล่านี้คือสวัสดิการที่ธรรมชาติและผู้คนมีให้แก่กันบนพื้นฐานของความเกื้อกูล มีน้ำใจ และเคราะห์ซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน คนกับศาสนา และคนกับธรรมชาติ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจครั้งนี้ทำให้เศรษฐกิจภายในประเทศตกต่ำ เงินบาทอ่อนค่า การส่งออกชะลอตัว รัฐบาลใช้นโยบายรัดเข็มขัดการใช้จ่าย การวางแผนขยายตัวเพิ่มขึ้น ธุรกิจล้มละลาย เกิดปัญหาน้ำท่วมเพิ่มสูงขึ้น คุณตงานจำนวนมาก เกิดอัคคีภัยก่อการร้ายและค้ายาสิ่งเสพติดจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีพและความเป็นอยู่ของคนในประเทศอย่างกว้างขวาง ประชาชนชาวบ้าน แกนนำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทบทวนสรุปบทเรียนเกี่ยวกับระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทย สรุปว่า ความเป็นเครือญาติ ทุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ ในชุมชน สามารถช่วยรองรับการแก้ปัญหาภัยนอกได้เป็นอย่างดี ทำให้มีการรวมตัวกันฟื้นฟูระบบคุณค่าทุนทางสังคมที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัดสวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่มาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในลักษณะของการจัด

สวัสดิการชุมชนจากฐานทุนด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ของชุมชน เช่น การจัดสวัสดิการจากฐานกลุ่มออมทรัพย์ องค์กรการเงิน วิสาหกิจชุมชน กิจกรรมทางศาสนา การจัดการทรัพยากร ฯลฯ มีการสัมมนา และเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดแนวทางการจัดสวัสดิการชุมชนที่มีการคิดค้นร่วมกันมากขึ้น นำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับตำบลที่เน้นให้มีการสมทบงบประมาณจากสามฝ่าย คือ ๑) ทุนที่มาจากการออมของสมาชิกในชุมชน ทั้งในรูปแบบออมทรัพย์เดิม หรือสัจจะลดรายจ่ายวันละบาท ๒) การสมทบจากธุรกิจผ่านช่องทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ๓) การสมทบจากการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นอย่างกว้างขวาง

ปัจจุบันธุรกิจมีการจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สวัสดิการเบี้ยยังชีพ ให้กับผู้สูงอายุ การสร้างบ้านพักคนชรา ศูนย์ส่งเคราะห์เด็ก ตลอดจนการส่งเคราะห์ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ดำเนินการโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่น ๆ ซึ่งเป็นสวัสดิการในลักษณะส่งเคราะห์ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ใชงบประมาณจำนวนมาก แต่ให้บริการไม่ทั่วถึง ซึ่งช่วงแรกเป็นการจัดให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเคราะห์ตามระเบียบหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน ในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโต ภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับแรงงานที่อยู่ในระบบด้วยเช่นกัน โดยมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ส่วนคนที่เป็นแรงงานนอกระบบ เกษตรกร คนยากจน ไม่สามารถเข้าสู่ระบบที่มีอยู่ได้ ดังนั้น ชาวบ้านที่ไม่ได้รับสวัสดิการให้แก่กันซึ่งเป็นรูปแบบการออมเพื่อภัยธรรมชาติและปันผล การรวมกลุ่มลaabn กิจเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่เสียชีวิต ไม่มีสวัสดิการครอบคลุมความจำเป็นพื้นฐานของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ชุมชนจึงร่วมกันจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิต บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นการจัดสวัสดิการของชาวบ้าน โดยชาวบ้านเพื่อชาวบ้าน เป็นการให้อายุ่งมีคุณค่า การรับอย่างมีศักดิ์ศรี การอยู่ร่วมกันของคน ชุมชน และธรรมชาติอย่างเคารพซึ่งกันและกัน มีกระบวนการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ใช้หลักศาสนาและการมีส่วนร่วมของคนอย่างกว้างขวาง

กองทุนสวัสดิการชุมชน คือ กองทุนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ ด้วยความสมัครใจ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ฯลฯ ที่ประสงค์จะดูแลซึ่งกันและกันตั้งแต่เกิดจนตาย บนพื้นฐานของความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลที่เริ่มจากการพึ่งตนเองก่อน เป็นการช่วยเหลือที่มากกว่าเงินหรือวัตถุ แต่เน้นความสัมพันธ์ที่ดี การมีน้ำใจ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นการสร้างการออมเพื่อการพัฒนาให้เป็นกองบุญมากกว่ากองทุน ทุกคนต่างเป็นผู้ให้และเป็นผู้รับ เป็นการให้อายุ่งมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี การช่วยเหลือที่เพื่อແ狰ผู้ทุกข์ยากและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ มีแนวคิดจัดตั้งกองทุนสวัสดิการขึ้นมาโดยต้องการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยก็มีเงินรักษาดูแล เมื่อแก่เฒ่ามีการเลี้ยงดู เมื่อตายมีคนเหลียวแล โดยมีแนวทางในการดำเนินการของกองทุนเพื่อดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ได้แก่ การเกิด การแก่ การเจ็บ และการตาย ทำให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือภาระจำเป็น และสิ่งที่สำคัญที่สุดของกองทุนคือการไม่แสวงหากำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่จะดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

การดำเนินการของกองทุนสวัสดิการชุมชนหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา การขยายบทบาทของกองทุนให้ครอบคลุมชุมชนยังไม่สามารถจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนได้ครอบคลุมทุกชุมชน เนื่องจากบางชุมชนยังขาดความพร้อมที่จะมาจากปัจจัยภายในชุมชนเอง ได้แก่ ความพร้อมของคณะกรรมการในเรื่องความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ ความเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนร่วม ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชน เช่น การสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดตั้งและบริหารจัดการกองทุนได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุน การใช้บริการกองทุนของกลุ่มสมาชิกและคณะกรรมการกองทุน รวมไปถึงศึกษากองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการเพื่อเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นได้เรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนของชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและแนวคิดในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

๒) เพื่อศึกษาระบบการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

๓) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและอุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลໄ่ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัย

ชุมชนตำบลผลໄ่ มีพื้นที่ ๑๔ หมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและค้าขาย จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ ๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมเงินเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ๒) เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิกตลอดชีวิต ในเรื่องการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย ๓) เพื่อให้เกิดคุณธรรม ความสามัคคี มีน้ำใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่สมาชิก ๔) เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง มีองค์กรที่คอยช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนหรือจำเป็น ๕)

กองทุนนี้ไม่ดำเนินการเพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุดทางทรัพย์สิน แต่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก

กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการองค์การ ด้านการสังการ ด้านการควบคุม และด้านการบริหารงานบุคคล

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การบริหารจัดการ ๒) การประชาสัมพันธ์ ๓) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน ๔) การมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน ๕) การเปิดรับเงินสักจะของทุกๆ เดือน ๖) การมีจิตอาสาของคณะกรรมการ และ ๗) การทำงานร่วมกันขององค์กรส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องที่

อุปสรรคของการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ มี ๕ ประการ ได้แก่ ๑) การลอกเรียนแบบกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ๒) การมีสมาชิกจำนวนมาก ๓) การให้สวัสดิการสูงเกินไป ๔) การจัดสวัสดิการแก่สมาชิกได้ไม่เต็มที่ และ ๕) การไม่เข้าใจอุดมการณ์ นอกจากนั้นยังมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไผ่ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ คือ ๑) ผลกระทบจากภายใน ได้แก่ การทำงานของคณะกรรมการ ค่าตอบแทนของคณะกรรมการ อาคารสถานที่ วัสดุ และอุปกรณ์ แผนพัฒนาของทุนระยะยาว และการถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นต่อไป ๒) ผลกระทบจากภายนอก ได้แก่ เทคโนโลยี พฤติกรรมการออม และการเข้าสู่สถาบันการเงินได้ง่าย

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมด้านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา

๑.๑ สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชา ด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น เศรษฐศาสตร์จุลภาคเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์จุลภาค เศรษฐศาสตร์มหภาค เบื้องต้น เศรษฐศาสตร์มหภาค เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐศาสตร์การพัฒนา เศรษฐกิจประเทศไทย เป็นต้น ในระดับปริญญาตรีของหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคามราชวิทยาลัย

๑.๒ สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานในระดับการกำหนดนโยบาย การส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน ให้มีการวางแผนการออมเงินระดับชุมชนเพื่อแบ่งปันความช่วยเหลือ

๒. กิจกรรมด้านการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชน

๒.๑ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของรัฐ และกองทุนสวัสดิการชุมชน ในรูปแบบการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการออมเพื่อแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเวลาฉุกเฉิน เช่น การเกิด การเจ็บ (อุบัติเหตุ) และการตาย

๒.๒ ทำให้เกิดกิจกรรมการส่งเสริมการออมในระดับชุมชน รู้จักการวางแผนการใช้จ่ายและการออม โดยการออมวันละ ๑ บาท

๒.๓ ทำให้เกิดความสามัคคีในระดับชุมชน ชุมชนเกิดความเข้มแข็งด้านการเงิน มีองค์กรช่วยเหลือเมื่อเกิดความเดือดร้อนและความจำเป็น

๓. กิจกรรมด้านวิชาการ

๓.๑ พัฒนาทักษะด้านการวิจัยให้กับคณาจารย์และนิสิตหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต

๓.๒ พัฒนาและส่งเสริมกิจกรรมการออมระดับชุมชน โดยใช้ฐานเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ

การประชาสัมพันธ์

มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานวิจัยทางอินเตอร์เน็ต ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางสื่อพิมพ์ผู้วิจัยต้องการนำไปตีพิมพ์ในวารสารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการ

ประวัติผู้วิจัย และคณะ

ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	พระคุณสัน พิจเมธโภise (เจริญวงศ์)
วัน/เดือน/ปี เกิด	๒๕๔๔ เมษายน ๒๕๒๗
วุฒิการศึกษา	น.ร.เอก, พ.ร.บ. (เศรษฐศาสตร์), ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่อยู่	ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์	๐-๓๔๒๔-๔๐๙๙ ภายใน ๘๓๐๙
โทรศัพท์มือถือ	๐๘-๑๑๔๖-๙๔๙๙
E-mail	sanpkk@hotmail.com

ประวัติผู้รวมวิจัย ๑

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	ดร.เอนก ไยอินทร์
วัน/เดือน/ปี เกิด	๑๗ ตุลาคม ๒๕๒๔
วุฒิการศึกษา	น.ร.เอก, ป.ร.๑-๒, พ.ร.บ. (รัฐศาสตร์), รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์), พ.ร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
ตำแหน่ง	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่อยู่	ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์	-
โทรศัพท์มือถือ	๐๘-๒๙๑๙-๑๓๑๙
E-mail	anek_2524@hotmail.com

ประวัติผู้ร่วมวิจัย ๒

ชื่อ ฉายา/นามสกุล	นางสาวปิยารณ หอมจันทร์
วัน/เดือน/ปี เกิด	๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๒
วุฒิการศึกษา	ธ.ศ.เอก, พ.บ. (รัฐศาสตร์), พ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)
ตำแหน่ง	นักวิชาการศึกษาประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ที่อยู่	ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์	-
โทรศัพท์มือถือ	๐๘-๕๕๖๔-๔๙๕๓
E-mail	giggy2009@hotmail.com